

**ORTAOKUL 5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN DİL
BİLGİSİ ETKİNLİKLERİNİN İŞLEVSEL DİL BİLGİSİNE GÖRE
İNCELENMESİ VE İLGİLİ ETKİNLİKLERİN YENİLENMİŞ BLOOM
TAKSONOMİSİNE GÖRE SINIFLANDIRILMASI**

Ela ANNİAK

Yüksek Lisans Tezi

Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı

Doç. Dr. Nurullah ŞAHİN

2025

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

ELA ANNİAK

**ORTAOKUL 5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN DİL
BİLGİSİ ETKİNLİKLERİNİN İŞLEVSEL DİL BİLGİSİNE GÖRE
İNCELENMESİ VE İLGİLİ ETKİNLİKLERİN YENİLENMİŞ BLOOM
TAKSONOMİSİNE GÖRE SINIFLANDIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ: DOÇ. DR. NURULLAH ŞAHİN

JÜRİ ÜYESİ: DOÇ. DR. MEHMET FATİH ÖZCAN

JÜRİ ÜYESİ: DOÇ. DR. FARUK POLATCAN

AĞRI-2025

	LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI	Doküman No	FR-211
		İlk Yayın Tarihi	26.02.2024
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa No	1/1

**ORTAOKUL 5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN DİL
BİLGİSİ ETKİNLİKLERİNİN İŞLEVSEL DİL BİLGİSİNE GÖRE
İNCELENMESİ VE İLGİLİ ETKİNLİKLERİN YENİLENMİŞ BLOOM
TAKSONOMİSİNE GÖRE SINIFLANDIRILMASI**

Doç. Dr. Nurullah ŞAHİN danışmanlığında, Ela ANNİAK tarafından hazırlanan bu çalışma, 29/08/2025 tarihinde aşağıda isimleri belirtilen jüri tarafından değerlendirilmiş olup Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Türkçe Eğitimi Bilim Dalında yüksek lisans tezi olarak **oybirliği (3/3)** ile kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Faruk POLATCAN	İmza:
Üye : Doç. Dr. Nurullah ŞAHİN	İmza:
Üye : Doç. Dr. Mehmet Fatih ÖZCAN	İmza:
Üye :	İmza:
Üye :	İmza:

Yukarıdaki sonuç;

Enstitü Yönetim Kurulu .../.../... tarih ve / numaralı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet TEYFUR

Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaklardan yapılan bildiriş, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak olarak kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

	LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ TEZ BENZERLİK RAPORU	Doküman No	FR-213
		İlk Yayın Tarihi	26.02.2024
		Revizyon Tarihi	
		Revizyon No	00
		Sayfa No	1/2

Benzerlik Oranlarına Dair Beyannamedir		
Öğrenci Adı Soyadı	Ela ANNİAK	
Numarası	226051211	
Ana Bilim Dalı	Türkçe ve Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı	
Bilim Dalı	Türkçe Eğitimi	
Programı	Tezli Yüksek Lisans	
Danışman Unvanı Adı Soyadı	Doç. Dr. Nurullah ŞAHİN	
Tez Başlığı	Ortaokul 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Dil Bilgisi Etkinliklerinin İşlevsel Dil Bilgisine Göre İncelenmesi ve İlgili Etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi	
Bölümler	Turnitin Sonucu	En Yüksek Değer
Giriş	% 16	% 25
Kuramsal Temeller/Kavramsal Çerçeve	% 11	% 30
Materyal ve Yöntem	% 10	% 30
Araştırma Bulguları	% 6	% 20
Sonuç/Tartışma/Öneri	% 18	% 20
TEZ (GENEL)	% 11	% 25

29/08/2025

Yukarıda bilgileri yazılı tez çalışmasının benzerlik oranları Turnitin raporundan alındığı haliyle yazılmış olup tüm bilgilerin doğru olduğunu, aksi halde doğacak hukuki sorumlulukları kabul ve beyan ederiz.

Ela ANNİAK

Doç. Dr. Nurullah ŞAHİN

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve sınav yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum **“ORTAOKUL 5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN DİL BİLGİSİ ETKİNLİKLERİNİN İŞLEVSEL DİL BİLGİSİNE GÖRE İNCELENMESİ VE İLGİLİ ETKİNLİKLERİN YENİLENMİŞ BLOOM TAKSONOMİSİNE GÖRE SINIFLANDIRILMASI”** adlı tezimin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi beyan eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi arşivlerinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim. Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Ela ANNİAK

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAOKUL 5. SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN DİL BİLGİSİ ETKİNLİKLERİNİN İŞLEVSEL DİL BİLGİSİNE GÖRE İNCELENMESİ VE İLGİLİ ETKİNLİKLERİN YENİLENMİŞ BLOOM TAKSONOMİSİNE GÖRE SINIFLANDIRILMASI

Ela ANNİAK

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Nurullah ŞAHİN

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında 2024 yılında yenilenen Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda, işlevsel dil bilgisi yaklaşımı esas alınmakta ve MEB'in esas aldığı bu yaklaşım doğrultusunda güncellenen öğretim programında dil yapıları ile söz varlığı unsurlarının işlevsel dil bilgisi öğretimini temel alarak oluşturulduğu ifade edilmektedir. Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil bilgisi etkinliklerinin işlevsel dil bilgisine göre incelenmesi ve ilgili etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisi düzeylerine göre sınıflandırılması, bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden biri olan belge (doküman) analizi yöntemi tercih edilmiştir. Yapılan araştırma kapsamında MEB tarafından 2024-2025 Eğitim-Öğretim yılı için yayınlanan ortaokul 5. sınıf Türkçe kitaplarının 1 ve 2. dönemlerinde yer alan toplam 109 dil bilgisi etkinliği, işlevsel dil bilgisi açısından incelenmiş ve ilgili etkinlikler Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre sınıflandırılmıştır. Ulaşılan bulgulardan hareketle ilgili ders kitaplarında bulunan dil bilgisine yönelik etkinliklerin genelini işlevsel dil bilgisini dikkate alarak hazırlandığı; fakat etkinliklerde daha çok noktalama işaretlerinin işlevlerine ağırlık verildiği tespit edilmiştir. Noktalama işaretleri arasında yer alan; nokta, virgül, soru işareti, ünlem, iki nokta, uzun çizgi, üç nokta, kesme işareti, kısa çizginin işlevleri üzerinde durulmaktadır. Diğer dil bilgisi konularından ise; isimler, geçiş ve bağlantı ifadeleri, büyük harflerin kullanım alanları ve sıfatlar işlevsel dil bilgisine uygun olarak hazırlanmıştır. İşlevsel dil bilgisine uygun olarak hazırlanan noktalama

işaretleri etkinliklerine yönelik çok sayıda pekiştirme etkinliği de hazırlanmıştır. Ortaokul 5. sınıf Türkçe 1 ve 2. dönem ders kitabındaki dil bilgisi etkinlikleri Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre sınıflandırıldığında, 109 dil bilgisi etkinliğinden 33' hatırlama, 49'u anlama, 8'si uygulama, 14' çözümlleme ve 6'sı ise yaratma basamaklarına karşılık gelmektedir. Buradan hareketle dil bilgisi etkinlikleri genel olarak hatırlama ve anlama basamakları düzeyinde hazırlandığı ve st düzey bilişsel basamaklara uygun yeteri kadar etkinliğin yer almadığı söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Türkçe ders kitabı, İşlevsel dil bilgisi, Yenilenmiş Bloom Taksonomisi, Dil bilgisi etkinlikleri

ABSTRACT

MASTER THESIS

EXAMINATION OF GRAMMAR ACTIVITIES IN THE SECONDARY SCHOOL 5TH GRADE TURKISH COURSEBOOK ACCORDING TO FUNCTIONAL GRAMMAR AND CLASSIFICATION OF RELATED ACTIVITIES ACCORDING TO THE REVISED BLOOM TAXONOMY

Ela ANNİAK

Thesis Advisor: Assoc. Doç. Dr. Nurullah ŞAHİN

In the Secondary School Turkish Course Curriculum, which was renewed in 2024 within the scope of the Turkey Century Education Model, the functional grammar approach is taken as a basis and it is stated that the language structures and vocabulary elements in the curriculum updated in line with this approach taken as a basis by the Ministry of National Education are formed based on the teaching of functional grammar. The main purpose of this research is to examine the grammar activities in the 5th grade secondary school Turkish textbook according to functional grammar and to classify the relevant activities according to the levels of the revised Bloom taxonomy. In this study, document analysis method, which is one of the qualitative research designs, was preferred. Within the scope of the research, a total of 109 grammar activities in the 1st and 2nd terms of the 5th grade Turkish textbooks published by the Ministry of National Education for the 2024-2025 Academic Year were examined in terms of functional grammar and the relevant activities were classified according to the renewed Bloom Taxonomy. Based on the findings, it was determined that most of the grammar activities in the relevant textbooks were prepared by taking functional grammar into account; however, the activities focused more on the functions of punctuation marks. The functions of punctuation marks such as periods, commas, question marks, exclamation points, colons, em dashes, ellipsis, apostrophes, and hyphens are emphasized. Other grammar topics include nouns, transitional and connecting expressions, areas of use of capital letters, and adjectives,

all prepared in accordance with functional grammar. A number of reinforcement activities have also been prepared for punctuation activities prepared in accordance with functional grammar. When the grammar activities in the 5th grade Turkish 1st and 2nd term textbook of secondary school are classified according to Bloom Taxonomy, 33 of the 109 grammar activities correspond to the remembering, 49 to the understanding, 8 to the application, 14 to the analysis and 6 to the creation steps. Based on this, it can be said that grammar activities are generally prepared at the level of remembering and understanding steps and that there are not enough activities suitable for higher-level cognitive steps.

Key words: Turkish course book, Functional grammar, Bloom Taxonomy, Grammar activities

ÖN SÖZ

İlk indirilen ayet olan “oku” sözcüğü, bana her zaman aradığını bulmaya çalışan bir seyyahı anımsatmaktadır. Dünya bir han ise, bu hanın yolcularının da okuyarak arayışa çıkması gerekir. Okumanın ve bilimin ışığıyla arayışa çıktığım bu yolculuğumda desteklerini benden esirgemeyen ve yol haritamda rehber olan sevgili danışmanım Doç. Dr. Nurullah ŞAHİN ’e teşekkürü borç bilirim. Engin bilgisi ve tecrübeleriyle akademik hayatı kavramama ışık tutan Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin BAYRAM ’a teşekkür ederim.

Bir baba düşünün; hayata umut ve azimle sarılan, her ne yaşarsa yaşasın yüzündeki gülümsemeyi eksik etmeyen, insan sevgisi ve insanlara duyduğu muhabbeti her şeyin üzerinde tutan. Çalışmamı; hayata karşı umudu, insan sevgisi ve dünya görüşüyle ailesine ve çevresine önder olan, her şeye rağmen yüzündeki gülümsemesi ile hayata umutla bakmamı sağlayan, 2025 yılı Nisan ayı itibariyle kanserle olan mücadelesinde aramızdan ayrılan sevgili babam Ömer ANNİAK ’a ithaf ediyorum.

Okumamı her zaman destekleyen, çeşitli zorluklara rağmen ardımda olan ve yüksek lisans yapmam için beni cesaretlendiren sevgili annem Songül ANNİAK ’a ve beni hiçbir konuda yalnız bırakmayıp, her zaman destek olan kardeşlerim Eda ANNİAK ve Şevket ANNİAK ’a teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY TUTANAĞI.....	iii
TEZ BENZERLİK RAPORU.....	iv
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRAC.....	viii
ÖNSÖZ.....	x
İÇİNDEKİLER.....	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
GÖRSELLER LİSTESİ.....	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Sınırlılıklar.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Dil.....	6
2.2.Dil Bilgisi.....	8
2.3.Dil Bilgisi Öğretimi.....	10
2.3.1. Dil Bilgisi Öğretiminin Tarihsel Gelişimi ve Öğretim Programlarındaki Yaklaşım.....	10
2.3.2. Dil Bilgisi Öğretiminin Önemi.....	12
2.4.İşlevsel Dil Bilgisi.....	13
2.5. Yenilenmiş Bloom Taksonomisi.....	16
2.5.1. İşlevsel Dil Bilgisi ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Türkçe Dersine Yansımaları.....	19
2.6.İlgili Araştırmalar.....	20
2.6.1. İşlevsel Dil Bilgisi Alanında Yapılmış Çalışmalar.....	20

2.6.2. Yenilenmiş Bloom Taksonomisi Alanında Yapılmış Çalışmalar.....	22
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	24
3.2.Araştırma Yöntemi.....	24
3.3.Araştırmada İncelenen Materyaller.....	24
3.4. Veri Toplama Süreci.....	24
3.5.Verilerin Analizi.....	26

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR.....	28
4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	28
4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular.....	100

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	137
5.2.Araştırmanın Birinci Alt Problemine Yönelik Sonuçlar.....	137
5.3. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Yönelik Sonuçlar.....	140
5.4.Öneriler.....	142
KAYNAKÇA.....	146

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1.: Revize Edilmiş Taksonominin Bilişsel Süreç Boyutunun Yapısı.....	17
Tablo 4.1.: 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 1. temadaki dil bilgisi etkinlikleri ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre düzeyleri.....	99
Tablo 4.2.: 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 2. temadaki dil bilgisi etkinlikleri ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre düzeyleri.....	104
Tablo 4.3.: 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 3. temadaki dil bilgisi etkinlikleri ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre düzeyleri.....	111
Tablo 4.4.: 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 4. temadaki dil bilgisi etkinlikleri ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre düzeyleri.....	119
Tablo 4.5.: 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 5. temadaki dil bilgisi etkinlikleri ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre düzeyleri.....	124
Tablo 4.6.: 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 6. temadaki dil bilgisi etkinlikleri ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre düzeyleri.....	130
Tablo 5.1.: İşlevsel dil bilgisine uygun olarak hazırlanan konular.....	135

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 4.1.:	28
Görsel 4.2.:	29
Görsel 4.3.:	30
Görsel 4.4.:	32
Görsel 4.5.:	34
Görsel 4.6.:	35
Görsel 4.7.:	38
Görsel 4.8.:	39
Görsel 4.9.:	40
Görsel 4.10.:	41
Görsel 4.11.:	44
Görsel 4.12.:	45
Görsel 4.13.:	48
Görsel 4.14.:	49
Görsel 4.15.:	50
Görsel 4.16.:	52
Görsel 4.17.:	53
Görsel 4.18.:	55
Görsel 4.19.:	56
Görsel 4.20.:	57
Görsel 4.21.:	58
Görsel 4.22.:	60
Görsel 4.23.:	61
Görsel 4.24.:	62
Görsel 4.25.:	64
Görsel 4.26.:	65
Görsel 4.27.:	66
Görsel 4.28.:	68

Görsel 4.29.:	69
Görsel 4.30.:	70
Görsel 4.31.:	71
Görsel 4.32.:	73
Görsel 4.33.:	74
Görsel 4.34.:	75
Görsel 4.35.:	76
Görsel 4.36.:	77
Görsel 4.37.:	79
Görsel 4.38.:	80
Görsel 4.39.:	81
Görsel 4.40.:	83
Görsel 4.41.:	84
Görsel 4.42.:	85
Görsel 4.43.:	86
Görsel 4.44.:	88
Görsel 4.45.:	90
Görsel 4.46.:	91
Görsel 4.47.:	92
Görsel 4.49.:	94
Görsel 4.50.:	95
Görsel 4.51.:	96
Görsel 4.52.:	97

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

İnsanların birbiriyle iletişim kurmasını sağlayan temel iletişim aracı dildir. Ergin (2002), dilin insanlar arasında iletişimi sağlayan doğal bir araç olduğunu, belirli kurallara sahip olduğu ve bu kurallar doğrultusunda dilin gelişim gösterdiğini, kökeni tam olarak bilinmeyen bir zamanda atılmış antlaşmalar sistemi olduğunu tanımlamaktadır. Dil vasıtası ile dilin kendi yapılarının farkına vararak iletişim kurma süreci başlar. Bu süreç, insanların dili anlamlandırmasıyla devam eder. Anlamlandırılan dil yapısı karşı tarafa iletilerek iletişim süreci devam ettirilir. İletişim sürecinin devam ettirilebilmesi ve dil yapılarının anlaşılabilmesi için dilin kurallarını bilmek esastır.

Her dilin kendine ait kuralları bulunur. Bu kurallara dil bilgisi adı verilmektedir. Köken olarak bakıldığında dil bilgisi, Latince'deki *gramma* (harf, işaret) ve *grammatica* (harfleri yazma ve okuma sanatı) terimlerinden gelmektedir. Eskiden harf okuma- yazma sanatı olarak ele alınan dil bilgisi günümüzde bir dilin ses, biçim, cümle ve metin yapısını inceleyen, anlam ve görevlerini ortaya koyan geniş bir alan olmuştur (Güneş, 2013). Dil bilgisi, dil yapılarının farkında olmaktır. Dil bilgisi; bir dilin ses sistemi, biçimsel yapısı ve cümledeki kuruluş özelliklerini inceleyip, bu unsurların işleyişini açıklamaya çalışan bir bilim dalı olarak tanımlanabilir. Dil bilgisi öğretimi ise Dolunay (2010), öğrencilerin dilin ses, yapı ve cümle kurallarını çeşitli öğretim yöntemleriyle fark etmelerini sağlayan; dili doğru, açık ve etkili biçimde kullanmalarını destekleme süreci olarak tanımlamıştır.

Bireyin dili öğrenmeye başlaması ve sahip olduğu dilin kurallarının farkına varma süreci okul öncesi dönemde genellikle aile ile başlar. Dilin kurallarını bilinçli bir şekilde öğrenme ise okul vasıtasıyla gerçekleşir. Dil bilgisi öğretimi, öğrencilerin ana dillerine ilişkin bir farkındalık sağlayarak, öğrencilerin dili doğru ve etkili bir biçimde kullanmalarını hedefler. Öğrenciler, dil aracılığıyla ifade etmenin önemini fark ederken; dil bilgisi öğretimi, öğrencilerin dilsel yapıların işlevini kavramalarına ve anlatımlarını tutarlı bir şekilde yapılandırmalarına katkı sağlamaktadır. Calp (2005)' e göre dil bilgisi öğretiminin temel hedeflerinden biri, öğrencilerin cümle yapısını doğru bir biçimde kavrayabilmeleri ve sözcüklerin cümledeki görevlerine göre tür ve biçimlerini tanıyabilmeleridir. Okullarda verilen dil bilgisi öğretimi, öğrencinin dilin

işlevlerini fark etmesini sağlamaya dönük olmalıdır. Dilin işlevlerini fark ettirmeden yapılan dil bilgisi öğretimi, öğrencinin dili kural olarak görmesine ve bu kuralları ezberlemesine neden olmaktadır. Dili kurallardan ibaret olarak gören öğrenci, dili üstünkörü öğrenecek ve dilin işlevlerinin farkında olmayacaktır. Bu nedenle okullarda öğretilen dil bilgisi işlevsel dil bilgisine uygun şekilde öğretilerek öğrencinin dili kavraması ve bu dilin günlük yaşamdaki kullanımını kavrayabilmesi sağlanmalıdır. Okullarda etkili bir dil bilgisi öğretimi; ezberci ve klasik eğitim yaklaşımları yerine işlevsel dil bilgisi öğretimi anlayışının benimsenmesi ile sağlanabilir.

Dilin kullanım bağlamına odaklanan işlevsel dil bilgisi, kuramsal olarak dilin işlevleri üzerinde durmaktadır. İşlevsel dil bilgisi; dilin kullanım alanlarını, bir metin ya da cümledeki sözcüğün görev ve işlevlerini tespit etmeyi amaçlar. İşlevsel dil bilgisi, bireyin dili kullandığı andaki zihinsel süreçlerini anlamaya çalışır. Schaaik (1998), işlevsel paradigma içerisinde dilin, bireylerin toplumsal etkileşimde kullandığı temel iletişimsel sistemi olduğunu ve bu yönüyle iletişim yetisinin yapısal parçası olduğunu belirtmektedir. İşlevsel dil bilgisi bir metin içerisinde anlam ve görev taşıyan dil öğelerinin neden tercih edildiğini, bu öğelerin ne tür işlevleri üstlendiğini analiz etmeye yöneliktir. Anlam birimleri, biçimbirimler ve sesbirimlerin anlamsal işlevleri üzerinden, bunların dil içindeki kullanım amaçlarını ortaya koymayı amaçlar (İşcan, 2007). Öğrencinin dilin işlevlerini kavrayabilmesi için dil bilgisi etkinlikleri bu doğrultuda hazırlanmalıdır. Söz konusu etkinliklerin sınıflandırılması da önem arz etmektedir. Dil bilgisi etkinliklerinin; dilin işlevlerine göre sınıflandırılması ve denk geldiği aşamanın bulunması, aşamalı bir taksonomi ile mümkün olmaktadır.

Taksonomi, bilgi ve becerilerin basitten karmaşığa olacak şekilde sistematik bir biçimde gruplandırılmasını içerir. Eğitimde kazanılan davranışların, birbirine bağlı ve hiyerarşik düzende düzenlenmesinde taksonomik yapıdan faydalanılmaktadır. Bu sebeple özellikle 1950 ve 60'lı yıllarda öğrenme alanlarına yönelik hedef ve davranışların belirlenmesini kolaylaştırmak amacıyla pek çok araştırmacı tarafından sınıflama (taksonomi) çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalardan biri de Benjamin Bloom'un 1956 yılında geliştirdiği, bilişsel öğrenme alanındaki hedefleri altı düzeyde sınıflandıran bir bilişsel alan taksonomisidir (Birgin, 2016). Bloom tarafından geliştirildiği için "Bloom Taksonomisi" olarak adlandırılmıştır. Taksonomi, sonradan Bloom'un öğrencileri tarafından yenilenmiştir. Bloom'un yenilenmiş taksonomisine

göre bilişsel beceriler; hatırlama, anlama, uygulama, çözümlleme, değerlendirme ve yaratma aşamalarından oluşmaktadır. Söz konusu basamaklar, basitten karmaşığa aşamalı bir şekilde sınıflanmıştır. Dil bilgisi etkinliklerinin sınıflandırılması Bloom Taksonomisi ile mümkün olmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil bilgisi etkinliklerinin işlevsel dil bilgisine göre incelenmesi ve ilgili etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre sınıflandırılması, bu araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu bağlamda belirlenen amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt almak amaçlanmıştır:

1. 5. sınıf Türkçe dersi 1 ve 2. dönem ders kitaplarında bulunan dil bilgisi etkinlikleri, işlevsel dil bilgisi ile öğretime uygun şekilde hazırlanmış mıdır?
2. 5. sınıf Türkçe dersi 1 ve 2. dönem ders kitaplarında bulunan dil bilgisi etkinlikleri, Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre nasıl sınıflandırılabilir?

1.2. Araştırmanın Önemi

Dil, insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimi sağlayan en temel vasıta. Bu vasıta, okul öncesi dönem olan aile ve çevre yoluyla edinme ile birlikte başlar; okulda kasıtlı bir dil öğretimi ile devam eder. Aile ve çevreden farkında olmadan edinilen dil yapısı, okulla birlikte düzenli ve sarmal bir biçimde öğrenilir. Dilin okullarda düzenli ve sarmal bir şekilde öğretimi için Türkçe dersi öğretim programı hazırlanmıştır. Türkçe eğitimi temel olarak; dinleme, konuşma, okuma ve yazma alan becerisinden oluşmaktadır. Dil bilgisi öğretiminde dört temel alan becerisinden yararlanılmaktadır. Dil bilgisi tek başına bir ders olarak değil, dilin diğer alanlarıyla bütünleşik bir yapıda verilmektedir. Türkçe Dersi Öğretim Programı, dil bilgisinin klasik ve ezbere bir şekilde öğrenilmesine karşı çıkarak, öğrencinin dil yapılarını sezdirme yolu ile öğrenmesi gerektiğini belirtmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında 2024 yılında yenilenen Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda dil bilgisine verilen önemi gösterme amacıyla, geleneksel yaklaşımlardan uzaklaşıldığını

kavramsal düzeyde yansıtmak için “dil bilgisi” kavramının yerine “dil yapıları” kavramı kullanılmıştır.

Türkçe dersinin temel araçlarından biri Türkçe ders kitaplarıdır. Dil bilgisinin dört temel alan becerisi ile bütünleşik bir yapıda öğretilerek Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkçe ders kitaplarındaki etkinlik örnekleri ile pekiştirilmesi gerekmektedir. Dil bilgisi öğretimi amacıyla hazırlanan etkinlikler, öğrencinin dili anlama ve uygulaması bakımından büyük önem taşımaktadır. Söz konusu dil bilgisi etkinlikleri, dilin işlevlerine uygun olarak işlevsel yaklaşıma yönelik hazırlanmalıdır. İşlevsel dil bilgisi, dilin yapılarını anlamayı sağlar. Dilde yer alan yapıların görevlerini ve hangi işlevleri yerine getirdiğini belirler. Bu sayede öğrenci dil yapıları ve işlevlerinin farkına vararak ezberden uzak, anlama dayalı bir şekilde öğrenme gerçekleştirir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında 2024 yılında yenilenen Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda: Dil yapıları ile söz varlığı, işlevsel yaklaşım esas alınarak düzenlenmiştir. Bu çerçevede, geleneksel dil bilgisi öğretimindeki “-yor ekinin görevleri” yerine “Yargının gerçekleşme anını, gerçekleşme anından öncesini, gerçekleşme anından sonrasını ve sürekliliğini gösteren söz varlığı/dil yapıları nelerdir?” sorusuna yanıt oluşturmak amacıyla işlevsel bir yaklaşım benimsenmiştir.” (MEB, 2024) denilerek yenilenen Türkçe Dersi Öğretim Programında dil bilgisi öğretiminin klasik yaklaşım yerine işlevsel yaklaşıma uygun olarak hazırlanacağını bildirmektedir. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ders kitaplarındaki dil bilgisi etkinlikleri, daha da önemli hâle gelmektedir. Dil bilgisi öğretiminin etkin bir şekilde gerçekleşebilmesi için ders kitaplarının, söz konusu sınıflarda yer alan dil bilgisi konularına ve işlevsel dil bilgisine uygun şekilde hazırlanması gerekmektedir. İşlevsel dil bilgisine yönelik olarak hazırlanan etkinlikler, hiyerarşik olarak sınıflandırılabilir. Bu tür sınıflandırmalarda Bloom’un bilişsel alan basamakları olan hatırlama, anlama, uygulama, çözümleme, değerlendirme ve yaratma düzeyleri kullanılabilir. Bu sayede etkinliklerin denk geldiği basamak tespit edilerek bir sınıflandırma yapılabilir. Söz konusu sınıflandırmanın yapılabilmesi için öncelikle sınıf düzeyinde yer alan dil bilgisi konuları, işlevsel dil bilgisi kuramına uygun olan dil bilgisi etkinlikleri ile hazırlanmalıdır.

Bu araştırmada ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil bilgisi etkinliklerinin işlevsel dil bilgisine göre incelenmesi ve ilgili etkinliklerin Bloom taksonomisine göre sınıflandırılması amaçlanmaktadır. Yapılan çalışmada 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil bilgisi etkinliklerinin klasik yaklaşımla mı yoksa dilin işlevlerini dikkate alan işlevsel dil bilgisi yaklaşımı ile mi hazırlandığı araştırılmaktadır. Alan yazını incelendiğinde işlevsel dil bilgisine yönelik çalışmalar yapıldığı fakat 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil bilgisi etkinliklerinin işlevsel dil bilgisine göre inceleyen herhangi bir çalışma mevcut değildir. Bu nedenle çalışmanın alan yazınına katkı sağlayacağı ve bu konuda araştırma yapmak isteyenlere ışık tutacağı düşünülmektedir.

1.3. Sınırlılıklar

Çalışmanın sınırlılıkları aşağıda ifade edilmektedir:

1. Bu araştırma; Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ortaokul 5. sınıf 1 ve 2. dönem Türkçe ders kitaplarında yer alan dil bilgisi etkinlikleri ile sınırlı tutulmuştur.
2. Bu araştırma; ortaokul 5 sınıf 1 ve 2. dönem Türkçe ders kitaplarında yer alan dil bilgisi etkinliklerinin işlevsel dil bilgisine göre incelenmesi ve ilgili etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirilmesi ile sınırlı tutulmuştur.
3. Bu araştırmada; bulgular bölümünde incelenen etkinlikler, Lawshe tekniği kullanılarak 9 uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanlar ise Ağrı il sınırları içerisinde bulunan 1 araştırma görevlisi, Türkçe Eğitimi alanında yüksek lisans mezunu 6 kişi ve Türkçe ğretmeni olan 2 kişi ile sınırlı tutulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Dil

İnsanların duygu, düşünce, hayal ve beklentilerini karşı tarafa iletmede kullandığı bir iletişim aracıdır dil. TDK (2011), insanların duygu ve düşündüklerini aktarmak amacıyla sözcükler veya işaretler aracılığıyla iletişim kurduklarını ve bu iletişim biçimini ise dil (lisan/zeban) olarak tanımlamaktadır. Bu da dilin konuşma olmadan da anlaşılabilirliğini göstermekte ve dilin tanım kapsamının oldukça geniş olduğunu belirtmektedir.

Gündoğan, (2002) dilin bir düşünme tarzının dışa yansıtıldığı, düşüncenin somut bir biçime kavuştuğu ve diğer bireyler açısından da üzerinde düşünülüp paylaşılabılır bir kültürel yapı olduğunu belirterek dilin daha çok iletişim yönü üzerinde durmaktadır. Dil bireyler arasında doğrudan iletişimi sağlayan temel bir araçtır. Bireyin kullandığı araç, gereçler, dile yansıyan sözcükler ve kalıplar; onun isteklerini ve düşüncelerini kültürel yaşam biçiminin zenginliğini ortaya koyar (Tosun, 2005). Yapılan tanımların ortak noktasına bakıldığında; dilin duygu ve düşünceleri dışa vurmada bir araç, iletişim için gerekli bir unsur olduğu sonucuna varılmaktadır.

Dil, bireyin doğumundan itibaren çevresiyle kurduğu etkileşim sonucunda şekillenir. Çocuk, yakın çevresinin dilsel uyarıcıları aracılığıyla dili edinmeye başlar. Bu süreçte yalnızca sözcükleri değil, aynı zamanda toplumsal kuralları, değerleri ve kültürel kodları da öğrenir. Dil edinimi doğal bir süreç olarak işlerken, ikinci bir dilin öğrenilmesi daha bilinçli ve sistematik çabaları gerektirir. Her iki durumda da bireyin bilişsel kapasitesi, sosyal çevresi ve öğrenme deneyimleri sürecin hızını ve niteliğini belirler.

İnsanlığın başlangıcından beri anlaşma vasıtası olarak çeşitli iletişim araçları kullanılmıştır. Öncelikle işaretlerle başlayan iletişim sistemi; gelişen ve ihtiyaca bağlı olarak şekillenen toplumun, dili kullanmasına neden olmuştur. Dilin görevi, birlikte yaşayabilmenin ön koşulu olarak, bildirişme ve haberleşmeyi sağlamaktır (Yolcu, 2002). Dilin iletişim vasıtası olarak tanımlanabilmesi için iletişimi başlatan bir verici ve bu iletişimi devam ettiren bir alıcı olmalıdır. Dilin farkına vararak başlatılan iletişim

sistemi, karşılıklı olarak devam ettirilerek anlaşmayı sağlamıştır. Bireyler, duygu ve düşüncelerini ifade etmek ve karşılıklı anlayış geliştirmek amacıyla iletişim aracı olarak dile başvururlar (İşcan, 2007). Yalçın ve Şengül (2007) iletişim, aktarımdır diyerek dilin iletilerin aktarılmasına yarayan bir araç, bir vasıta olduğunu belirtmiştir.

Dil iletişimi başlatan ve devam ettiren önemli bir öge olmakla beraber sadece bu işleviyle sınırlı değildir. Dil, yalnızca bireyler arasında iletişimi sağlamakla kalmaz; aynı zamanda toplumun bütünleşmesine de hizmet eder. Ortak bir dil etrafında birleşen insanlar, ortak bir düşünce ve duygu dünyası paylaşarak toplumsal dayanışmayı güçlendirir. Dilin sağladığı bu birliktelik, toplumu dış etkilere karşı koruyan ve içsel dayanıklılığını artıran önemli bir unsurdur. Ortak dilin yitirilmesi ise toplumsal çözülmeye ve kültürel kimliğin zayıflamasına yol açabilir.

Dille birlikte insanlar, duyma yeti ve tecrübesini kullanarak birikim ve deneyimlerini gelecek nesillere aktarma imkânını bulabilmişlerdir. Dil, bir milletin kültür ve birikiminin üreticisi, taşıyıcısı ve koruyucudur. Toplamların gelenekleri, inançları, değerleri ve yaşam biçimleri dil aracılığıyla kuşaktan kuşağa aktarılır. Dil, kültürel bilgiyi ve deneyimi gelecek nesillere aktarmanın en etkili yoludur (Eggins, 2004). Destanlar, masallar, atasözleri ve deyimler gibi kültürel öğeler, dilin sunduğu ifade gücüyle canlılığını korur. Bu sayede toplumlar geçmişin birikimlerini gelecek kuşaklara ulaştırarak kültürel sürekliliği sağlar. Dil, kültürel belleği canlı tutan en güçlü araçtır. Dil, insan topluluklarının kimliğini ve kültürel mirasını taşıyan en temel araçtır (Halliday, 1978)

Dilsiz bir millet, henüz dünyaya gelmemiş bir çocuğa benzer; kimliği yoktur. Dil, bireyin kimliğini şekillendiren en önemli unsurlardan biridir. İnsan, duygu ve düşüncelerini dil aracılığıyla ifade ederken aynı zamanda kendine özgü bir kimlik oluşturur. Kişisel kimlik, bireyin konuştuğu dilin yapısal özellikleri ve ifade olanaklarıyla biçimlenirken, toplumsal kimlik de ortak bir dilin etrafında gelişir. Ortak dil, bireyleri aynı kültür çevresinde birleştirir ve aidiyet duygusunu pekiştirir. Bireysel ve toplumsal kimlik, konuşulan dilin biçim ve işlevleriyle şekillenir (Whorf, 1956). Her dil, kendi içinde o toplumun dünya görüşünü, yaşam biçimini ve tarihsel deneyimlerini taşır. Kullanılan kelimeler, seçilen ifade biçimleri ve iletişim tarzı, kişinin hangi toplumsal gruba ait olduğunu gösterir. Aynı zamanda dil, bireyin sosyal

konumunu, eğitim düzeyini ve kültürel sermayesini de yansıtır. Dolayısıyla dil, yalnızca iletişim kurmanın değil, aynı zamanda kimlik sergilemenin ve toplumsal ilişkilerde konum belirlemenin aracıdır.

Bu açıdan bakıldığında, dil yalnızca kelimelerin toplamı değil, aynı zamanda toplum hafızasının kodlarıdır. Kültürel unsurların aktarımı da dil sayesinde süreklilik kazanır.

Dil, insan zihninin işleyişiyle doğrudan ilişkilidir. Sözcüklerin seçimi, cümlelerin kuruluşu ve anlatım biçimleri, düşünsel süreçlerin dışavurumu niteliğindedir. Birey, dil aracılığıyla çevresini algılar, deneyimlerini düzenler ve geleceğe yönelik planlarını yapılandırır. Dilin bilişsel boyutu, yalnızca iletişim işlevini değil, aynı zamanda düşünce sistemlerinin gelişimini de içermektedir.

Türkçe öğretiminde dil, öğrencilerin hem düşüncelerini ifade etme hem de toplumsal etkileşimlerde bulunma becerilerini geliştiren temel bir araçtır. Öğrenciler, dili kullanarak kendilerini anlatmayı ve deneyimlerini paylaşmayı öğrenirler. Dil, kültürel birikimin ve toplumsal değerlerin aktarılmasında köprü görevi görür. Türkçe öğretiminde bu süreç, öğrencilerin bireysel ve toplumsal kimliklerini güçlendirmelerine katkı sağlar. Dil, öğrencilerin düşüncelerini yapılandırmalarına ve toplumsal etkileşimlerini güçlendirmelerine olanak tanıyan temel bir araçtır (Dere, 2019).

2.2. Dil bilgisi

Dil; ses, harf ve sözcüklerin anlamlı birleşiminden meydana gelmiştir. Dolunay (2010) dil bilgisini; bir dili ses, biçim ve cümle yapıları yönünden inceleyerek, bu yapılara ilişkin kuralları ortaya koymayı amaçlayan bir bilim dalı olarak tanımlamaktadır. Bu konu için çeşitli tanımlar yapılmıştır:

Güneş, (2013) dil bilgisinin kökeni olarak, Latince 'deki gramma (harf, işaret) ve grammatica (harfleri yazma ve okuma sanatı) terimlerinden geldiğini ifade ederek dil bilgisinin geçmişte yalnızca harfleri okuma ve yazma sanatı olarak değerlendirilirken, günümüzde bir dilin ses, biçim, cümle ve metin yapılarını inceleyen, bu yapıların anlam ve işlevlerini açıklamaya çalışan kapsamlı bir alan haline

geldiğini belirtmekte iken Aytaş ve Çeçen, (2010) dili, kurallar manzumesi niteliğinde bir yapı olarak tanımlamaktadır.

Dil bilgisi, bir dilin yapı taşlarını, kurallarını ve işleyiş biçimlerini inceleyen sistematik bir alan olarak tanımlanabilir. Seslerden kelimelere, kelimelerden cümlelere uzanan bu yapı, dilin anlamlı ve tutarlı bir biçimde kullanılmasını sağlar. Dil bilgisi, yalnızca yazılı veya sözlü ifadeyi doğru üretmeyi sağlamakla kalmaz; aynı zamanda dilin mantığını ve dil kullanıcılarının iletişim süreçlerini anlamalarına da yardımcı olur. Bu bağlamda dil bilgisi hem dilin öğrenilmesi hem de etkin bir biçimde kullanılması için temel bir rehber niteliğindedir. Korkmaz (1992), iletişim becerilerinin gelişiminde dilin temel bir araç olduğunu vurgulamıştır.

Dilin anlaşılabilmesi için dil yapılarının farkına varmak gerekir. Dil kuralları, dilin yapısını oluşturmaktadır. Her dil, kendine has bir yapı ve kurala sahiptir ve diller kendi konuşuru tarafından kurallarıyla tanınır. Bir dilin kendi içerisinde olan düzeni ve yapısına dil bilgisi denilmektedir. Sanılanın aksine dil bilgisi bir dilin kurallarını oluşturmaz aksine o dilin kurallarını betimler. Bir dilde yer alan dil yapılarını açıklar. Her dilin kendine ait yapı ve kuralları bulunmaktadır. Dil bilgisi; dilin kendine özgü yapı, sözcük, şekil, cümle ve kavramlarını inceleyip o dildeki kuralları tespit ederek betimler. Bu kurallar sayesinde dilin yapısına hâkim olmak kolaylaşır. Dili öğrenmek isteyen bir yabancı, o dilin kurallarına bakarak dil yapısı hakkında fikir sahibi olabilir.

Dil bilgisi, Türkçe derslerinde öğrencilerin dil yapısını anlamaları ve doğru bir biçimde kullanabilmeleri için temel bir araçtır. Öğrenciler, dil bilgisi kurallarını öğrenerek hem yazılı hem de sözlü ifade yetilerini geliştirir, metinleri daha etkili analiz eder ve kendi düşüncelerini organize edebilirler. Türkçe öğretiminde dil bilgisi, tarih boyunca öncelikli olarak gramer temelli bir yaklaşım ile ele alınmış, özellikle 20. yüzyılın ortalarına kadar dilin kuralları ezber yoluyla öğretilmiştir. Zamanla eğitim programları ve öğretim yöntemleri gelişmiş, öğrencilerin dil bilgisini sadece kurallar bütünü olarak değil, aynı zamanda iletişim ve anlam üretme bağlamında kullanmaları hedeflenmiştir. Okullarda Türkçe dersi bağlamında yer alan dil bilgisi özel bir öneme sahiptir. Güncellenen öğretim programlarıyla beraber dil bilgisi Türkçe dersinin alanlarından olan dinleme, konuşma, okuma ve yazmayla bütünleşik bir yapıda verilmektedir. Tek başına bir ders olarak verilmemektedir. Dilin hem yapısal yönlerini

öğretmek hem de öğrencilerin iletişim becerilerini ve eleştirel düşünme yetilerini geliştirmek için bütüncül bir şekilde uygulanmaktadır.

2.3. Dil Bilgisi Öğretimi

İnsanlar, doğduğu andan itibaren mensubu olduğu milletin dilini öğrenir. Her ulusun kendine has bir dili ve bu dili düzenleyen kuralları bulunmaktadır. Aile, akraba ve çevre etkileşimi ile öğrendiğimiz dil, günlük hayatta ihtiyaçlarımızı karşılamaya dönük pratik bir dildir. Dilin yapısı ve kurallarına okulda alınan eğitim vasıtası ile hâkim olunur. Bu konuda Ergin (2002) hiçbir milletin, çocuklarını yalnızca çevresel yolla edindikleri günlük dil kullanımını yeterli görmediğini; bu nedenle, onları okullarda milli dilin yapısal özelliklerini kazandıran bir dil bilgisi öğretim sürecinden geçirdiklerini belirtir.

Bir milletin dilini öğrenmek isteyen kişi, öncelikle o dilin kurallarını öğrenmekle başlamalıdır. Bu nedenle okullarda dilin yapısı ve kuralları öğretilerek öğrencinin dilinin kurallarını tanınması, diline hâkim olması sağlanmaktadır. Bu sebeple okullarda öğretilen dil bilgisi öğretimi de önem taşımaktadır. Dolunay (2010) dil bilgisi öğretimi dilin ses, biçim ve cümle yapılarını çeşitli öğretim yöntemleriyle öğrencilere fark ettirerek onların dili doğru, etkili ve kurallara uygun biçimde kullanmalarını amaçlayan etkinliklerin bütünü olarak tanımlamaktadır.

2.3.1. Dil Bilgisi Öğretiminin Tarihsel Gelişimi ve Öğretim Programlarındaki Yaklaşım

Osmanlı Dönemi (17. yüzyıl – 19. yüzyıl ortaları)

Osmanlı döneminde, özellikle medrese eğitiminde dil bilgisi öğretimi, Arapça ve Farsça etkisiyle şekillenmiştir. Bu dönemde, dil bilgisi dersleri genellikle Arapça ve Farsça kökenli terimlerle öğretilir ve öğrenciler, dilin kurallarını ezberleyerek öğrenirlerdi. Tanzimat Dönemi'nde ise, dilin sadeleştirilmesi ve halkın anlayabileceği bir biçime kavuşturulması amacıyla bazı adımlar atılmaya başlanmıştır. Bu dönemde, Selim Sabit Efendi'nin "Rehnüma-i Muallimin" adlı eseri, ana dili öğretimiyle ilgili önemli açıklamalar içermekte ve eğitimde "Usul-i Cedide"nin uygulanmasını önermektedir (Şahbaz, 2017).

Cumhuriyet Dönemi (1923 – 1950'ler)

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte, dil bilgisi öğretimi daha sistematik ve bilimsel bir temele oturtulmuştur. 1928'deki harf inkılâbı ve 1932'de kurulan Türk Dil Kurumu (TDK) ile birlikte, dilin sadeleştirilmesi ve halkın anlayabileceği bir dil kullanımı hedeflenmiştir. TDK, dildeki Arapça ve Farsça kökenli kelimelerin yerine Türkçe karşılıklar üretmiş ve bu kelimeleri eğitim materyallerine entegre etmiştir (Köseraif, 1942). 2000'li yıllarda ise, dil bilgisi öğretimi daha çok iletişimsel yaklaşımlar ve öğrenci merkezli yöntemlerle ele alınmaya başlanmıştır fakat 2005 öncesi öğretim programlarında esaslı yaklaşımın etkisi devam ettiği için dil bilgisi anlatıma dayalı, ezberci ve katı kurallarla öğretilmiştir. Bu durum, öğrencinin dilin kurallarını ezbere öğrenmesine ve günlük yaşamla bağ kurmasına engel olmaktaydı.

2000'ler ve Sonrası (2005 – günümüz)

2005 Türkçe Öğretim Programı, dil bilgisini artık öğrencilerin düşünme, yazma ve konuşma becerilerini geliştirecek biçimde daha işlevsel ve bütüncül bir yaklaşım çerçevesinde ele almayı amaçlamaktadır. Bu programda, dil bilgisi kurallarının sezdirilerek öğretilmesi ve dil becerileriyle bütünleştirilmesi hedeflenmiştir (MEB, 2005). Bu süreçte, dil bilgisi öğretimi sadece kuralların öğretilmesi değil, aynı zamanda öğrencilerin dil becerilerini geliştirmeyi hedefleyen bir süreç olarak yeniden şekillenmiştir.

MEB, okullarda dil bilgisi konusuna önem verip yenilenen ve güncellenen her öğretim programında dil bilgisi üzerinde durmuştur. Cumhuriyetin ilanından bugüne dek yayımlanan ilköğretim birinci kademe öğretim programlarında dil bilgisi konusu önemli bir yer kazanmıştır. Türkçe dersi bağlamında yer alan dil bilgisi, ilk yıllardaki programlarda ayrı bir öğrenme alanı olarak görülmekte ve öğretimi ayrı ders saatlerinde yapılmaktaydı. Dil bilgisi, güncellenen öğretim programlarında bağımsız bir öğrenme alanı olarak şeklinde değil, dört temel beceri bağlamında öğretilmeye başlanmıştır. Yapılandırıcı anlayışın benimsenmesiyle dil bilgisi öğretimi daha işlevsel bir hâl almış; öğrencinin ezbere öğrenmesinin önüne geçilmiş sezerek, kavrayarak ve günlük hayatla bağ kurarak öğrenmesi sağlanmıştır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında 2024 yılında yenilenen Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda; dil bilgisi öğretimi üzerinde özellikle durularak, dil bilgisi öğretiminin işlevsel dil bilgisine uygun olarak yapılacağı belirtilmektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında 2024 yılında yenilenen Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda "Dil Yapıları ve Söz Varlığının Öğrenme-Öğretme Sürecinde Kullanımına İlişkin Esaslar" başlığı altında, ilgili alan dersinde dil bilgisi öğretiminin nasıl yapılacağı belirtilmektedir: (MEB, 2024)

1. Metin öğrenme çıktıları doğrultusunda, dil yapılarına ve söz varlığına öğretim araçlarında yer verilmiştir.
2. Her sınıf düzeyinde 2. temadan başlayarak dil yapıları ile söz varlığı konularına yer verilir.
3. Noktalama işaretleri ve yazım kurallarının öğretiminde, okuma metinlerinden alınan örnek kullanımlardan hareketle etkinlikler oluşturulmaktadır.
4. Dil yapılarının ve söz varlığının öğretimi; öğretmenin bilgileri tahtaya yazıp öğrencilerin pasif biçimde deftere geçirdiği ezber temelli bir süreç olmamalıdır. Bu sebeple programda, dil yapılarına yönelik ayrı bir öğrenme çıktısı tanımlanmamış; böylece eğitim sürecinde dil yapılarına yalnızca bir amaç gözüyle bakılmasının önüne geçilmek istenmiştir. Öğrencilerin dil yapılarını bir amaç değil araç olarak kullanmaları; bu sayede okuma ve dinleme süreçlerini daha iyi kavramaları ve sözlü-yazılı anlatım becerilerini geliştirmeleri amaçlanmıştır. Bu yolla hem eklerin hem de söz varlığının işlevsel yönleri ön plana çıkarılarak ezber temelli öğrenmenin önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Bu nedenle dil yapılarına yönelik içerikler, ölçme ve değerlendirme sürecine dahil edilmemektedir.
5. Dil bilgisi yapıları ile söz varlığına ilişkin kapsam belirlenirken, parantez içinde konuya dair sınırlamalara yer verilmiştir. Bu yolla öğretmenin, yalnızca belirlenen kapsam doğrultusunda içerik sunması hedeflenmiştir. Dört yıllık öğretim süreci boyunca, her sınıf düzeyinde belirlenen içeriklere odaklanılarak sarmal yaklaşımı esas alan bütüncül bir öğrenme süreci yapılandırılmıştır.

2.3.2. Dil Bilgisi Öğretiminin Önemi

Dil bilgisi öğretimi, öğrencilerin dilin yapısını anlamalarını ve doğru bir şekilde kullanmalarını sağlayan temel bir eğitim sürecidir. Bu süreçte öğrenciler, dil

bilgisi kurallarını öğrenirken aynı zamanda yazılı ve sözlü iletişim becerilerini de geliştirme fırsatı bulurlar. Etkili dil bilgisi öğretimi, ezberci yaklaşımlardan uzak, uygulamalı ve etkileşimli yöntemlerle yürütüldüğünde öğrenme kalitesini artırır. Öğrenciler, metin çözümleme ve anlamlandırma etkinlikleri aracılığıyla dilin yapısal kurallarını işlevsel biçimde kullanmayı öğrenir ve eleştirel düşünme yetilerini güçlendirirler. Modern öğretim programlarında ise, dil bilgisi kazanımları, öğrencilerin dil becerileriyle bütünleştirilmiş bir biçimde ele alınmakta ve öğrencilerin dilsel farkındalıkları artırılmaktadır. Bu bütüncül yaklaşım, dil bilgisi öğretiminin yalnızca kurallar öğretmekten öte, öğrencilerin iletişim, anlama ve üretme becerilerini destekleyen merkezi bir rol üstlenmesini sağlar.

Dil bilgisi öğretiminde, metinler üzerinden giderek ve dil bilgisel yapıların işlevlerini sezgisel olarak kavrayarak bu yapıların gerçek bağlamdaki rollerini vurgulayan işlevsel bir dil bilgisi öğrenimine odaklanılmalıdır (Göçer, 2015). Dil bilgisi öğretimi ezberden uzak, dilin anlam alanını kavramaya dönük olmalı, öğrenci dilin yapısına kendi ulaşabilmelidir. Bu da ancak dilin işlevlerini ele alan işlevsel dil bilgisi yaklaşımı ile mümkün olabilmektedir.

2.4. İşlevsel Dil Bilgisi

İşlevsel dil bilim kuramının bir yansıması olan işlevsel dil bilgisi; cümlede yer alan öğelerin neden seçildiği, hangi işlevleri yerine getirdiğini tespit etmeye çalışır.

Prag Dilbilim Okulu'nun benimseyip geliştirdiği İşlevsel Dilbilim (functional linguistics) bir sözcenin kullanılma amacını, söylem ya da metindeki dil birimlerinin görevlerini ve gördükleri işi, iletişimdeki işlevlerini göz önünde bulundurarak dilsel betimlemeyi bu kavramlar çerçevesinde yapmayı amaçlayan yapısalci dilbilim yöntemidir (İmer vd, 2011). İşlevsel dil bilgisi; sözlüksel, biçimsel ve söz dizimsel yapılara dil bilgisi kitapları ve sözlüklerden arındırılmış şekilde yaklaştığından temelde kullanım, bağlam, gerçek hayat, ihtiyaç, iletişim gibi unsurlar üzerine inşa edilmektedir (Benzer 2020, s.4; Halliday 2004, s.52; Nichols 1984, s.97). İşlevsel dil bilgisi, bağlamı esas aldığından bir dilin kurallarını ezbere bir şekilde öğrenmeyi reddeder. Özellikle dilin farklı sosyal durumlarda nasıl işlediğini, cümle düzeyinin ötesinde nasıl çalıştığını, farklı metinlerin nasıl yapılandırıldığını, dilin kullanıcıların

amacına göre nasıl değiştiğini göstermedeki etkisi önceliklidir (Feng 2013, s.86; Martin, 2010, s.3).

İşlevsel yaklaşımın kuramsal temelleri 20. yüzyılın ikinci yarısında M.A.K. Halliday tarafından geliştirilen Sistemik İşlevsel Dil Bilgisi modeline dayanmaktadır. Halliday' a göre dil, toplumsal yaşamın bir parçasıdır ve üç temel işlevi bulunmaktadır: (Halliday, 1994)

1. Düşünsel işlev: Dil, bireyin yaşantılarını, kavramları ve deneyimleri zihinsel düzeyde yapılandırmasına aracılık eder.
2. İlişkisel işlev: Konuşmacı ile dinleyici arasındaki sosyal ilişkilerin kurulmasını, tutum ve niyetlerin aktarılmasını sağlar.
3. Metinsel işlev: Dilsel öğelerin düzenlenerek bağlama uygun, tutarlı ve bütünlüklü metinlerin oluşturulmasına hizmet eder.

İşlevsel dil bilgisi; dilde yer alan kelimelerin bağlam içerisinde üstlendikleri görevleri, anlamsal ifadelerini dikkate alır. Bu nedenle bir cümlede yer alan kelime ya da eklerin anlamının, başka bir cümlede farklı bir anlamı verebileceğiyle ilgilenmektedir. Bu nedenle dilin işlevselliği ön plandadır. Dildeki küçük yapı parçalarını bütünleyerek anlamı ön plana çıkaran bir yaklaşımı benimser. İşlevsel dil bilgisi, biçim ve işlev ayrımını reddeder; dilsel birimlerin yalnızca yapısal nitelikleriyle değil, aynı zamanda üstlendikleri görevlerle tanımlanması gerektiğini savunur. Bu nedenle işlevsel dil bilgisi yaklaşımı, dilin neden ve hangi amaçla kullanıldığını açıklamaya yöneliktir. Bu yönüyle, dilin doğasını anlamada biçim ile işlevi birbirinden ayrılmaz iki boyut olarak ele alır.

Türk dil bilgisi çalışmaları açısından bakıldığında, işlevsel yaklaşım özellikle 1980'li yıllardan itibaren öne çıkmaya başlamış ve geleneksel kuralların ötesine geçerek dilin kullanım değerine, söylem çözümlemelerine ve metin temelli incelemelere daha fazla ağırlık verilmiştir.

İşlevsel dil bilgisi gerek anlam birimlerin gerek biçim birimlerin gerekse sesbirimlerin anlamsal değerlerine inerek dildeki fonksiyonlarını belirler. Bundan dolayı dil öğretiminde dil bilgisinin işlevsel yönünü ön plana çıkaran metotların kullanılması, özellikle Türkçe dil bilgisi öğretiminde sağlıklı ve kalıcı sonuçlara

ulaşmamızı sağlayacaktır (İşcan, 2007). İşlevsel dil bilgisi yaklaşımı, dilin yalnızca kurallar bütünü olarak değil; iletişimsel işlevleriyle birlikte ele alınmasını öngörmektedir (Halliday, 1978; Thompson, 2014). Bu bağlamda, Türkçe öğretiminde işlevsel dil bilgisine dayalı bir yaklaşım benimsenmesi, öğrencilerin dili anlamlı bağlamlarda kullanmalarına olanak sağlamaktadır. Dil bilgisel yapılar, metin içindeki rollerine ve iletişimde üstlendikleri işlevlere göre incelendiğinde, öğrenenler dilin hem biçimsel hem de anlamsal boyutunu kavrayabilmektedir.

Bu yaklaşım öğrencilerin iletişimsel yeterliliklerini geliştirmektedir. Bir dil bilgisi kuralı soyut şekilde öğretilmek yerine, gerçek bir söylem içinde hangi amacı gerçekleştirdiğiyle birlikte işlendiğinde, öğrenci dil bilgisini günlük iletişimde daha işlevsel bir şekilde kullanabilmektedir (Christie, 2002). İşlevsel dil bilgisi, öğrencilerin metin çözümleme becerilerini desteklemektedir. Dilin yalnızca cümle düzeyinde değil, söylem ve metin düzeyinde işlevleriyle birlikte öğretilmesi; okuduğunu anlama, yorumlama ve eleştirel düşünme süreçlerine katkı sağlamaktadır (Eggins, 2004). Bu yönüyle, öğrenciler yalnızca dilin “nasıl kurulduğunu” değil, aynı zamanda “hangi amaçla ve hangi bağlamda kullanıldığını” da öğrenmektedir. Aynı zaman da işlevsel yaklaşım, Türkçe öğretiminde dil-kültür ilişkisini görünür kılmaktadır. Dilin işlevleri, bireylerin sosyal rollerini, kültürel normları ve iletişim stratejilerini de içerdiiğinden, öğrenciler hem dilsel hem de kültürel farkındalık kazanabilmektedir (Dere, 2019). İşlevsel dil bilgisi, öğretimde öğrenci merkezli ve anlam temelli bir öğrenme ortamı oluşturmaktadır. Kural ezberine dayalı geleneksel yöntemlerin aksine, dilin kullanımı üzerinden yapılan öğretim, öğrencinin aktif katılımını, öğrenmeye yönelik motivasyonunu ve dilsel üretkenliğini artırmaktadır (Dere & Çelik, 2022). Bu nedenlerle, işlevsel dil bilgisi yaklaşımının Türkçe öğretiminde uygulanması, öğrencilerin dili yalnızca kurallarıyla değil, bütüncül bir iletişim aracı olarak kavramalarına katkı sunmaktadır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında 2024 yılında yenilenen Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda dil bilgisinin önemi üzerinde durarak programda geleneksel dil bilgisi öğretimi anlayışının dışına çıkıldığını göstermek amacıyla “dil bilgisi” kavramı değil “dil yapıları” kavramının kullanıldığını belirtmiştir. Programın “Dil Yapıları ile Söz Varlığının Öğrenme ve Öğretim Sürecindeki Kullanımın İlkeleri” bölümünde:

“Dil yapıları ile söz varlığı, işlevsel yaklaşım doğrultusunda hazırlanmıştır. Bu bağlamda, geleneksel dil bilgisi öğretimindeki “-yor ekinin görevleri” değil “Yargının gerçekleşme anını, gerçekleşme anından öncesini, gerçekleşme anından sonrasını ve sürekliliğini gösteren söz varlığı/dil yapıları nelerdir?” sorusuna karşılık oluşturabilmek için işlevsel yaklaşımdan yararlanılmıştır (MEB, 2024) ibaresi kullanılmaktadır. Programda geçen ifadelerde de görüldüğü üzere Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Programı kapsamında, dil bilgisi öğretiminde işlevsel yaklaşım temel alınmaktadır.

2.5. Yenilenmiş Bloom Taksonomisi

Bloom tarafından geliştirilmiş olan Bloom Taksonomisi 1956 yılında bilişsel alan basamaklarının sınıflandırılmasıyla oluşturulmuştur. Taksonomi, bilişsel alanın gelişim düzeylerini bilgi, kavrama, uygulama, çözümleme, sentez ve değerlendirme biçiminde sıralanmaktadır (Bloom, 1956). Taksonomi, öğrenme hedeflerini basitten karmaşığa doğru yapılandırılmış aşamalar halinde sıralamaktadır. Bloom’un bilişsel alan taksonomisinde bilgi, kavrama ve uygulama düzeyleri temel bilişsel beceriler kapsamında değerlendirilirken; analiz, sentez ve değerlendirme düzeyleri ise daha karmaşık zihinsel işlemleri içeren üst düzey düşünme becerileri olarak kabul edilmektedir (Birgin, 2016).

Bloom’un geliştirdiği bilişsel alan taksonomisi, ilerleyen yıllarda öğrencileri, meslektaşları ve konuyla ilgili araştırmacıların katkılarıyla yeniden gözden geçirilmiş ve revize edilmiştir. Bu yenilenme sürecinin temelinde iki neden yatmaktadır. İlk olarak, eğitimcilerin özgün taksonomiye yeniden dikkatini çekmek hedeflenmiştir. İkinci olarak ise, 1956’dan günümüze kadar geçen sürede hem Amerika’da hem de dünya genelinde öğrenme psikolojisi, öğretim yöntemleri, ölçme-değerlendirme alanlarında yaşanan gelişmelerin, çağdaş eğitim anlayışıyla bütünleştirilme gerekliliği ortaya çıkmıştır (Bümen, 2010). Taksonomi yapılan güncellemeyle birlikte; hatırlama, anlama, uygulama, çözümleme, değerlendirme ve yaratma olarak altı temel bilişsel basamak üzerinden öğrenmeyi sınıflandırır:

1. Hatırlama (Remember): Öğrencinin, bilgiyi doğrudan hatırlayabilme yetisidir. Bu basamak, temel bilgi ve terimleri tanıma veya geri çağırma becerisini

içerir. Öğrenciler, bir kavramın veya kuralın tanımını hatırlayabildiğinde, daha üst düzey beceriler için gerekli temeli oluşturmuş olur (Anderson & Krathwohl, 2001).

2. Anlama (Understand): Öğrencinin bilgiyi yorumlayabilmesi, açıklayabilmesi ve kendi kelimeleriyle ifade edebilmesi bu basamağın kapsamındadır. Bu seviyede, öğrenciler öğrendiklerini örneklerle açıklayabilir veya farklı bağlamlarda yeniden ifade edebilir (Bloom, 1956).

3. Uygulama (Apply): Bu basamak, öğrencinin öğrendiği bilgiyi yeni durumlara veya problemlere uygulama yeteneğini ifade eder. Öğrenciler, kavramları ve kuralları somut durumlarda kullanarak bilgiyi pratiğe dökebilirler (Forehand, 2010).

4. Analiz (Analyze): Öğrencinin bilgiyi parçalara ayırarak ilişkilerini ve yapısını incelemesi analiz basamağıdır. Burada, öğrenciler bir metni veya problemi çözümlemek için öğeleri tanımlar, bağlantıları ortaya koyar ve mantıksal bir çerçeve oluşturur (Krathwohl, 2002).

5. Değerlendirme (Evaluate): Bu basamakta öğrenci, bilgiyi eleştirel bir gözle değerlendirir, karar verir ve çözüm önerir. Öğrenciler, bir argümanı değerlendirebilir, kanıtları tartabilir ve kendi yargılarını oluşturabilir (Anderson & Krathwohl, 2001).

6. Yaratma (Create): Yenilenmiş taksonominin en üst basamağı olan yaratma, öğrencinin bilgiyi yeni bir bütün hâlinde düzenlemesini ve özgün ürünler ortaya koymasını ifade eder. Öğrenciler, özgün projeler, makaleler veya modeller oluşturarak bilgiyi yaratıcı bir biçimde kullanabilir (Forehand, 2010).

Tablo 2.1.: Revize Edilmiş Taksonominin Bilişsel Süreç Boyutunun Yapısı (Köğce, Aydın & Yıldız 2009)

1.0 Hatırlamak- Uzun süreli bellekten ilgili bilgi hatırlama.

1.1 Tanıma

1.2 Anımsama

2.0 Anlamak- Sözlü, yazılı ve grafik iletişimi içeren öğretici mesajlardan anlam çıkarma

2.1 Yorumlama

2.2 Örnek Gösterme

2.3 Sınıflama

2.4 Özetleme

2.5 Sonuç Çıkarma

2.6 Karşılaştırma

2.7 Açıklama

3.0 Uygulamak – Bir yöntemi verilen bir durumda kullanma veya uygulama

3.1 Yapma

3.2 Tamamlama

4.0 Analiz etmek – Materyali bileşenlerine ayırma ve parçaların birbiriyle ve materyalin genel yapısı veya amacıyla nasıl bir ilişkisi olduğunu belirleme

4.1 Ayırt etme

4.2 Organize Etme

4.3 İlişkilendirme / dayandırma

5.0 Değerlendirmek- Kriter ve standartlara dayalı olarak karara varma / hüküm verme

5.1 Kontrol Etme

5.2 Kritik Etme

6.0 Sentez Yapmak (Yaratmak) – Orijinal bir ürün oluşturmak veya tutarlı bir bütün oluşturmak için parçaları bir araya getirme

6.1 Oluşturma

6.2 Planlama

6.3 Üretme

Yenilenmiş Bloom Taksonomisi, öğrenme sürecini hiyerarşik bir yapı ile düzenleyerek öğretim tasarımına rehberlik eder. Bu yapı, öğretmenlerin ders materyallerini ve etkinlikleri planlamasında, öğrencilerin bilişsel gelişimini desteklemede ve öğrenme hedeflerini netleştirmede önemli bir araçtır.

Yenilenmiş Bloom Taksonomisi, Türkçe derslerinde öğrencilerin bilişsel becerilerini sistemli ve aşamalı olarak geliştirmeyi sağlayan bir çerçeve sunar. Bu yaklaşım, öğrencilerin yalnızca bilgiyi hatırlamalarını değil, aynı zamanda bilgiyi

anlamlandırmalarını, farklı bağlamlarda uygulamalarını ve analiz etmelerini mümkün kılar. Metin çözümleme ve yorumlama etkinliklerinde öğrenciler, dilin yapısal kurallarını ve anlam boyutlarını daha işlevsel biçimde kullanmayı öğrenirler. Ayrıca, değerlendirme ve yaratma basamakları aracılığıyla öğrenciler kendi fikirlerini oluşturma, özgün yazılar üretme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirme fırsatı bulurlar. Bu sayede Türkçe dersleri, klasik kurallarla öğrenmekten çıkarak, öğrenciyi merkeze alan, aktif ve etkileşimli bir öğrenme süreci hâline gelir. Öğretmenler, bu çerçeveyi kullanarak ders etkinliklerini öğrencilerin bilişsel seviyelerine uygun biçimde tasarlayabilir ve öğrenme sürecini daha verimli kılabilirler. Sonuç olarak, Yenilenmiş Bloom Taksonomisi, Türkçe derslerinde hem dil becerilerinin hem de üst düzey düşünme becerilerinin eş zamanlı olarak geliştirilmesini mümkün kılar. Anderson ve Krathwohl (2001), Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin, Türkçe derslerinde hem dil becerilerinin hem de üst düzey düşünme becerilerinin eş zamanlı olarak geliştirilmesini mümkün kıldığını belirtmektedir.

2.5.1. İşlevsel Dil Bilgisi ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin Türkçe Dersine Yansımaları

İşlevsel Dil Bilgisi yaklaşımı, öğrencilerin dilin yapı ve kurallarını sadece ezberlemelerini değil, bunları iletişim içinde aktif biçimde kullanabilmelerini amaçlar (Halliday, 1994). Bu yaklaşım, öğrencilere dilin işlevsel yönlerini fark ettirerek, kuralları anlamlı bağlamlarda uygulama becerisi kazandırır (Eggins, 2004). Yenilenmiş Bloom Taksonomisi ise öğrencilerin bilişsel süreçlerini aşamalı bir şekilde geliştirmeye odaklanır; hatırlama ve anlama düzeyinden başlayarak uygulama, analiz, değerlendirme ve yaratma gibi üst düzey becerilere doğru ilerler (Anderson & Krathwohl, 2001). Türkçe dersinde bu iki yaklaşım bir araya geldiğinde, öğrenciler öğrendikleri dil bilgisi kurallarını metin çözümleme, yazılı ve sözlü anlatım, eleştirel düşünme ve yaratıcı üretim gibi etkinliklerde etkin biçimde kullanabilirler. Örneğin, bir öğrencinin metindeki cümle yapılarını analiz etmesi, hem dilin işlevsel boyutunu kavramasını sağlar hem de bilişsel olarak analiz ve değerlendirme becerilerini destekler (Krathwohl, 2002).

Bu bütüncül yaklaşım, Türkçe derslerinde öğrencilerin dil becerilerini işlevsel biçimde kullanmalarını teşvik eder ve bilişsel gelişimlerini üst düzey düşünme

süreçleriyle birleştirir. Öğrenciler, dil bilgisi kurallarını aktif olarak uyguladıkça yazılı ve sözlü anlatım becerileri güçlenir, metinleri daha doğru ve etkili biçimde yorumlayabilirler. Ayrıca, yaratıcı yazma etkinlikleri ve problem çözme odaklı uygulamalar, öğrencilerin dili hem anlamlı hem de üretken biçimde kullanmalarını sağlar. Grup çalışmaları, tartışmalar ve etkileşimli aktiviteler ile öğrenciler, öğrendikleri dil bilgisini analiz etme, değerlendirme ve yaratıcı üretim süreçlerinde kullanma fırsatı bulurlar. Sonuç olarak, işlevsel dil bilgisi ile Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin birleşimi, Türkçe derslerini hem bilişsel hem de dilsel becerileri geliştiren, aktif ve katılımcı bir öğrenme ortamı hâline getirir.

2.6. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde işlevsel dil bilgisi ve Bloom taksonomisi alanında yapılmış çalışmalara yer verilmektedir.

2.6.1. İşlevsel Dil Bilgisi Alanında Yapılmış Çalışmalar

Arslan ve Göçer (2024) tarafından yürütülen eylem araştırmasında, 6. sınıf öğrencilerine metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretimi uygulanmıştır. Eylem süreci 8 hafta sürmüş ve çeşitli veri toplama araçları (gözlem, öğrenci günlüğü, mülakat vb.) kullanılmıştır. Sonuçlar, bu yaklaşımın öğrencilerin dil bilgisi konularını daha derin kavramalarına ve temel dil becerilerinde gelişme göstermelerine yardımcı olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, ders materyallerinin kalitesi, metin seçimi ve yöntemlerin etkililiği üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir. Bu çalışma, metin temelli bir öğretim stratejisinin hem teorik hem de uygulamalı düzeyde Türkçe eğitimi üzerindeki etkisini deneysel olarak göstermesi bakımından literatüre önemli bir katkı sunmaktadır.

Börekçi ve Çelik'in (2024) çalışmasında, Türkçe eğitimi bağlamında işlevsel dil bilgisinin önemi vurgulanmıştır. Çalışma, dil bilgisi öğretiminin sadece kuralların aktarılmasından ibaret olmaması gerektiğini, aynı zamanda dilin iletişimsel işlevlerinin de öğretilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, işlevsel dil bilgisinin Türkçe öğretim programlarına entegrasyonunun gerekliliği üzerinde durulmuştur. Araştırma, işlevsel dil bilgisinin Türkçe öğretiminde daha etkin bir şekilde kullanılabilmesi için öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik öneriler sunmaktadır. Çalışma, dil bilgisi öğretiminde anlam odaklı bir yaklaşımın

benimsenmesinin, öğrencilerin dil becerilerinin gelişimine katkı sağlayacağını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, işlevsel dil bilgisinin öğretim süreçlerine entegrasyonu, dil bilgisi öğretiminin etkinliğini artırmak için önemli bir strateji olarak öne çıkmaktadır.

Arslan'ın (2020) doktora tezinde, Türkçe eğitiminde metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretiminin öğrenci başarısına etkisi incelenmiştir. Eylem araştırması yöntemiyle gerçekleştirilen bu çalışmada, 6. sınıf öğrencilerine yönelik hazırlanan ders planlarının, dil bilgisi konularını kavramalarını kolaylaştırdığı ve temel dil becerilerinin gelişimini desteklediği bulunmuştur. Ayrıca, metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretiminde seçilen metnin niteliği, dil bilgisel konunun özellikleri ve kullanılan yöntemlerin sürece etkisi vurgulanmıştır.

Benzer 'in (2008) Marmara Üniversitesi'nde yaptığı doktora tezinde, Türkçede tahmin ve ihtimal anlatımlarının işlevsel dil bilgisi çerçevesinde incelenmiştir. Çalışma, dil bilgisi yapılarını yalnızca yapısal değil, aynı zamanda anlam ve kullanım bağlamında ele alarak, dilin iletişimsel işlevlerini ön plana çıkarmıştır. Bu yaklaşım, dil öğretiminde anlam odaklı bir perspektifin önemini vurgulamaktadır.

Çolak (2023) yüksek lisans tezinde, ilköğretim ikinci kademedeki görev yapan Türkçe öğretmenlerinin işlevsel dil bilgisine yönelik görüşleri belirlenmiştir. Anket yöntemiyle gerçekleştirilen bu araştırma, öğretmenlerin işlevsel dil bilgisi öğretimine ilişkin tutum ve uygulamalarını ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, öğretmenlerin işlevsel dil bilgisi öğretimine yönelik olumlu görüşler taşıdığını göstermektedir.

Ömeroğlu (2025) tarafından yapılan çalışmada, Türkçe öğretmeni adaylarının dil yapılarını işlevsel katkıları bağlamında nasıl algıladıkları incelenmiştir. Katılımcıların çoğunun işlevsel katkıları yeterince kavrayamadığı, daha çok terminolojiye dayalı analizler yaptıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu bulgu, işlevsel dil bilgisi öğretiminde pedagojik eksiklikler olduğunu göstermektedir.

Musaoğlu (2003) "Türkçenin işlevsel dilbilgisi ve metin kompozisyonu" başlıklı çalışmada, dilbilgisel yapıların metin içindeki işlevsel rollerine odaklanarak yazılı anlatım süreçlerini analiz etmiş ve işlevsel yaklaşımın metin üretimi üzerindeki katkısını göstermiştir.

Tuzcu ve Biçeryen (2022) ise yabancı dil öğretiminde işlevsel dil bilgisinin bir yöntem olarak kullanılmasına dair kuramsal çerçeveyi tartışmışlardır. Bu çalışmada, işlevsel yaklaşımın dil öğretimi stratejilerine nasıl entegre edilebileceği ve eğitimde işlevsel bilginin sistematik bir şekilde nasıl yer alabileceği ele alınmıştır.

Saat, Kanmaz ve Kılıçaslan'ın (2024) çalışmasında, yabancılara Türkçe öğretiminde işlevsel dil bilgisinin dört temel dil becerisiyle ilişkisi ele alınmıştır. Tarama modelinde betimsel bir inceleme olarak gerçekleştirilen bu çalışmada, işlevsel dil bilgisinin okuma, dinleme, yazma ve konuşma becerilerinde aktif şekilde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Dil bilgisinin işlev odaklı yöntemle öğretildiğinde, öğrencilerin anlam ve kullanım temelinde içselleştirme sağladığı belirtilmiştir.

2.6.2. Yenilenmiş Bloom Taksonomisi alanında yapılan çalışmalar

Bümen (2006) makalesinde, Bloom'un orijinal taksonomisinin eleştirilerini tartışarak, 2001'de yapılan revizyonu ve bu revizyonun eğitim programları üzerindeki etkilerini incelemiştir. Yenilenmiş taksonominin, bilişsel süreç ve bilgi boyutlarını daha dinamik bir şekilde ele alarak, öğretim tasarımı daha esnek ve etkili bir yaklaşım sunduğunu vurgulamaktadır.

Güler ve Mert (2022), Türkçe Eğitimi alanında Yenilenmiş Bloom Taksonomisi temel alınarak yapılan akademik çalışmaları inceledikleri araştırmalarında, 2011 ile 2021 yılları arasında yayımlanan 38 akademik çalışmayı analiz etmiştir. Araştırma, bu çalışmaların çoğunun yüksek lisans tezi türünde olduğunu ve en fazla çalışmanın 2020 yılında yapıldığını ortaya koymuştur. Ayrıca, araştırmaların büyük bir kısmının hatırlama ve anlama düzeylerinde yoğunlaştığı, yaratma ve değerlendirme düzeylerinin ise daha az temsil edildiği tespit edilmiştir.

Yılmaz (2019), 8. sınıf Türkçe ders kitabındaki 229 metin altı soruyu Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre sınıflandırarak, etkinliklerin büyük bir kısmının hatırlama ve anlama düzeylerinde yoğunlaştığını, uygulama, analiz, değerlendirme ve yaratma düzeylerinin ise daha az temsil edildiğini bulmuştur.

Dirlik (2020), öğretmenler tarafından hazırlanan Türkçe dersi testlerindeki maddeleri Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre analiz etmiş ve testlerin büyük bir

kısının hatırlama ve anlama düzeylerinde yoğunlaştığını, yaratma ve değerlendirme düzeylerinin ise daha az temsil edildiğini tespit etmiştir.

Çolak (2019), STEM (Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) eğitim döngüsünü Bloom Taksonomisi çerçevesinde incelemiş ve eğitsel hedeflerin belirlenmesinde Bloom Taksonomisi 'nin önemli bir araç olduğunu vurgulamıştır.

Anniak (2023), 5. sınıf Türkçe ders kitabındaki etkinlikleri Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre analiz etmektedir. Araştırmada, her bir etkinlik, hatırlama, anlama, uygulama, analiz, değerlendirme ve yaratma düzeylerine göre sınıflandırılmıştır. Elde edilen bulgular, etkinliklerin büyük bir kısmının hatırlama ve anlama düzeylerinde yoğunlaştığını, uygulama, analiz, değerlendirme ve yaratma düzeylerinin ise daha az temsil edildiğini göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerinin yeterince geliştirilmediğini ve öğretim materyallerinin bu becerilere daha fazla odaklanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada, ortaokul 5. sınıf Türkçe 1 ve 2. dönem ders kitaplarındaki dil bilgisi etkinlikleri, işlevsel dil bilgisi doğrultusunda incelenmiş ve ilgili etkinlikler Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre sınıflandırılmıştır. Çalışmada nitel araştırma deseni esas alınmıştır. Nitel araştırma yaklaşımı; gözlem, mülakat ve belge incelemesi gibi yöntemlerle elde edilen veriler aracılığıyla, bireylerin algılarını ve olayları kendi doğal bağlamı içerisinde bütüncül ve derinlemesine bir biçimde anlamayı amaçlayan, çoğunlukla kuramsal çıkarımlara ulaşmayı hedefleyen bir araştırma yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2000, s. 35).

Söz konusu çalışmada 5. sınıf Türkçe 1 ve 2. dönem ders kitabındaki dil bilgisi etkinliklerinin işlevsel dil bilgisine göre incelenmesi ve ilgili etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre sınıflandırılması amacıyla belge (doküman) analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman inceleme deseni, araştırmanın veri setini oluşturan birincil veya ikincil kaynak olarak nitelendirilen çeşitli dokümanların elde edilmesi, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Yapılan çalışmada belge (doküman) analizi deseninin kullanılmasının nedeni; 5. Sınıf Türkçe 1 ve 2. dönem ders kitaplarının araştırmanın veri kaynağını oluşturması ve doküman inceleme deseninin çalışma için kullanılabilecek en iyi desen olmasıdır.

3.2. Araştırmada İncelenen Materyaller

Ortaokul 5. sınıf Türkçe 1 ve 2. dönem ders kitabındaki dil bilgisi etkinliklerinin işlevsel dil bilgisine göre incelenmesi ve ilgili etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre sınıflandırılmasının amaçlandığı bu çalışma kapsamında, 2024-2025 Eğitim Öğretim yılına ait ortaokul 5. sınıf Türkçe dersi için hazırlanan 1 ve 2. dönem ders kitapları incelenmiştir. Söz konusu ders kitapları MEB yayınları tarafından yayınlanmıştır.

3.3. Veri Toplama Süreci

Yapılan araştırmanın verileri toplanırken; işlevsel dil bilgisinin ne olduğu, kapsamı, dil bilgisine olan katkıları alan yazın incelenerek taranmıştır. Yapılan inceleme sonucu işlevsel dil bilgisine yönelik edinilen bilgiler ışığında çalışmanın araştırma soruları oluşturulmuştur. Araştırma sorularının yanıtlarını bulmak amacıyla 2024-2025 Eğitim Öğretim yılına ait ortaokul 5. sınıf Türkçe dersi için hazırlanan 1 ve 2. dönem ders kitaplarındaki dil bilgisi etkinlikleri belirlenmiştir. Belirlenen dil bilgisi etkinlikleri, işlevsel dil bilgisine göre incelenmiş ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine sınıflandırılmıştır.

Ortaokul 5. sınıf Türkçe dersi için hazırlanan 1 ve 2. dönem ders kitaplarındaki dil bilgisi etkinliklerinin işlevsel dil bilgisine uygun şekilde hazırlanıp hazırlanmadığı, ilgili dil bilgisi etkinliğindeki konunun özellikleri dikkate alınarak incelenmiştir. Dil bilgisi etkinliklerinde yer alan konuların işlevleri üzerinde durulup durulmadığı, işlevlerinin nasıl verildiği tespit edilmiştir. Daha sonra incelenen dil bilgisi etkinlikleri Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre sınıflandırılmıştır. Dil bilgisi etkinlikleri tema, metinler, etkinlikler, Yenilenmiş Bloom Taksonomisindeki düzeyi olmak üzere tablolastırılarak çözümlenmiştir.

Bulgular bölümünde yer alan dil bilgisi etkinlikleri, işlevsel dil bilgisine uygun hazırlanıp hazırlanmadığı ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre düzeyleri, 9 kişiden oluşan alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Söz konusu uzmanların nitelikleri ise şu şekildedir:

Türkçe Eğitimi Alanında Araştırma Görevlisi	1 kişi
Türkçe Eğitimi Alanında Yüksek Lisans mezunu	5 kişi
MEB’de Görevli Türkçe Öğretmeni	3 kişi
Toplam	9 kişi

Uzman kişilerden elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanılarak istatistiki verilere dönüştürülmüştür. Verilen cevaplardan hareketle etkinliklerin kapsam geçerlilik oranları tespit edilmiştir. Bulgular bölümünde yer alan dil bilgisi etkinlikleri, işlevsel dil bilgisi ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre incelenmiş haliyle uzmanlara gönderilmiştir. Her etkinlik yorumunun altında “uygun”, “uygun değil” ve “düzeltilmeli” seçenekleri tablo olarak verilmiştir. Uzmanlar, 5. sınıf Türkçe ders

kitabında yer alan 52 adet dil bilgisi etkinliğini önce işlevsel dil bilgisine göre incelemiş ardından Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin düzeylerine uygunluğu bakımından incelemiştir. Uzmanlar, her etkinlik yorumunun altında yer alan “uygun”, “uygun değil” ve “düzeltilmeli” seçeneklerini işaretlemişlerdir. “uygun değil” veya “düzeltilmeli” seçeneğini işaretleyen uzmanlar neden uygun olmadığını veya düzeltilmesi gerektiğini açıklayarak belirtmişlerdir. Böylece alanında uzman 9 kişi tarafından elde edilen görüşler, Lawshe tekniği ile analiz edilerek 52 adet dil bilgisi etkinliğinin kapsam geçerlilik oranı tespit edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Yapılan çalışmanın veri toplama sürecinde doküman inceleme tekniğinden yararlanılmış, elde edilen veriler ise betimsel analiz doğrultusunda değerlendirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2016), betimsel analizin araştırma sürecinde elde edilen verilerin önceden belirlenen temalar çerçevesinde sistemli olarak çözümlenmesini amaçlayan bir yaklaşım olduğunu belirtmiştir. Betimsel analiz, daha çok özet bilgi sunma imkânı sağlaması nedeniyle araştırmacılar tarafından sıklıkla tercih edilmektedir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Araştırma sürecinde elde edilen veriler, işlevsel yaklaşım ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisinden hareketle oluşturulan araştırmanın alt soruları dahilinde çözümlenmiştir.

Uzman görüşlerinden yararlanılarak elde edilen verilerin toplanması ve analizi sürecinde Lawshe tekniği kullanılmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde kapsam geçerliğinin sağlanması amacıyla sıklıkla Lawshe tekniği kullanılmaktadır. Bu teknikte, ölçekte yer alan her bir madde alan uzmanlarının görüşlerine sunulmakta ve uzmanlardan maddeleri değerlendirmeleri istenmektedir. Elde edilen uzman görüşleri doğrultusunda kapsam geçerlik oranı hesaplanmakta ve her bir maddenin geçerliliği sayısal olarak belirlenmektedir (Lawshe, 1975). Bir maddenin kapsam geçerliğinin kabul edilebilmesi için hesaplanan oran, bu kritik değerlerin üzerinde olmalıdır. Bu sayede, ölçekte yer alan maddelerin yalnızca araştırma amacına hizmet eden ve uzmanlarca gerekli görülen ifadelerden oluşması sağlanmaktadır. Lawshe tekniğinde en az 5, en fazla 40 uzman görüşüne ihtiyaç vardır (Yurdagül, 2005).

Lawshe tekniğinde çözümleme süreci, uzman görüşlerinin alınması ve bu görüşlerden elde edilen verilerin istatistiksel olarak değerlendirilmesiyle

gerçekleşmektedir. İlk aşamada, ölçekte yer alan her bir madde alan uzmanlarına sunulmakta ve uzmanlardan maddeleri üçlü bir ölçekte değerlendirmeleri istenmektedir: (1) Gerekli, (2) Faydalı ancak gerekli değil, (3) Gereksiz (Lawshe, 1975).

İkinci aşamada, her bir madde için kapsam geçerlik oranı hesaplanmaktadır. Kapsam geçerlik oranı, “gerekli” olarak işaretlenen uzman sayısı ve toplam uzman sayısı kullanılarak formülle belirlenir: Bu formül sonucunda elde edilen değerler -1 ile +1 arasında değişmektedir. Kapsam geçerlik oranının pozitif olması, maddenin uzmanların çoğunluğu tarafından gerekli görüldüğünü negatif olması ise, uzmanların yarısından fazlası tarafından gerekli bulunmadığını göstermektedir (Lawshe, 1975).

Üçüncü aşamada, hesaplanan Kapsam geçerlik değerleri Lawshe tarafından geliştirilen kritik değer tablosu ile karşılaştırılmaktadır. Tablo, uzman sayısına göre her bir maddenin istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmesi için gerekli minimum kapsam geçerlik değerini göstermektedir. Örneğin, 10 uzmanın değerlendirme yaptığı bir çalışmada bir maddenin geçerli kabul edilebilmesi için kapsam geçerlik değerinin en az 0.62 olması gerekmektedir. Kritik değer altında kalan maddeler kapsam geçerliğini sağlayamadığından ölçekten çıkarılmakta veya revize edilmektedir (Yurdugül, 2005).

Son aşamada ise ölçeğin genel kapsam geçerliği, geçerli kabul edilen maddelerin oranına bakılarak yorumlanmaktadır. Böylece, ölçme aracının yalnızca uzmanlar tarafından gerekli görülen maddeleri içerdiği istatistiksel olarak güvence altına alınmaktadır.

Lawshe tekniğinde en düşük 5 uzmandan görüş alınmaktadır. Araştırmada 9 uzmandan görüş alındığı için kapsam geçerlilik ölçütü minimum “0.75” olarak kabul edilmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR

Bu bölümde; araştırmanın amacı kapsamında 5. sınıf Türkçe 1 ve 2. dönem ders kitabında yer alan dil bilgisi etkinlikleri işlevsel dil bilgisine göre incelenmiş, etkinliklerin işlevsel dil bilgisine uygunluğu yorumlanmış ve söz konusu etkinliklerin Bloom taksonomisinin hangi basamağına denk geldiği tartışılmıştır. Ulaşılan bulgular, araştırmanın alt problemleri dahilinde yorumlanarak gösterilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Araştırmanın 1. alt problemi “Türkçe dersi 1 ve 2. dönem ders kitaplarında yer alan dil bilgisi etkinlikleri, işlevsel dil bilgisi ile öğretime uygun şekilde hazırlanmış mıdır?” şeklinde ifade edilmiş ve bu bağlamda ulaşılan bulgular aşağıda dikkatlere sunulmuştur.

Görsel 4.1.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 1. temada yer alan “Topsuz Basketbol Oyunu” isimli metnin 10. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir:

10. ETKİNLİK

a. Aşağıda noktanın farklı işlevleriyle kullanıldığı cümleler verilmiştir. Bu cümlelerde yay ayraç içindeki noktanın hangi işleviyle kullanıldığını belirleyip bunları gruplandırınız. Gruplarınızı oluşturan cümlelerin numaralarını ve noktanın işlevini yandaki kutulara yazınız.

1. İp, top, çomak vb.(.)çocuk oyunlarında sıkça kullanılır.
2. Hayalimizde istediğimiz her şeye sahip olabiliriz (.)
3. Oyuncak müzesi için Cumhuriyet Cad.(.)yakınlarında bir bina bulduk.
4. Yarışmada 1.(.)olan uçurtmanın sahibi mutluluktan havalara uçtu.
5. Oyun oynarken özgürdü çünkü (.)
6. Basketbol oynamak için bir topa ihtiyacımız yok (.)
7. İlk kez katılmasına rağmen oyunu 2.(.)sırada tamamlayarak ödül almayı başardı.
8. Bu karakteri Prof.(.)Dr (.)Muharrem Ergin'in "Dede Korkut Kitabı"ndan tanıyorum.
9. Çocuklar 4.(.)Levent'teki durakta indikten sonra yürüyerek parka ulaşabilir mi?

1. Grup:
İşlevi: _____

2. Grup:
İşlevi: _____

3. Grup:
İşlevi: _____

b. Noktanın belirlediğiniz işlevlerinden hareketle her grup için oluşturduğunuz kuralları ve örnek cümleleri defterinize yazınız.

Görsel 1’de görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, noktanın kullanım alanları üzerinde durulmuştur. Öğrenciye noktanın herhangi bir tanımı yapılmayarak örnek cümleler verilmiştir. Öğrencinin verilen örnek cümleleri inceleyerek noktanın işlevlerini tespit edip

yazması istenmektedir. Etkinliğin b kısmında ise tespit ettiği işlevlerinden hareketle her grup için oluşturulan kuralları ve örnek cümleleri yazması istenmektedir.

Etkinlikte noktanın herhangi bir tanım ya da açıklaması verilmeyerek örnek cümleler verilmiştir. Burada noktanın;

-Cümlelerin sonuna konması,

-Kısaltmalarda kullanılması,

-Sıra sayı bildiren ifadelerden sonra gelmesi gibi işlevlerini öğrencilere ezberletmek yerine öğrencilerin örnek cümlelerden hareketle bu işlevleri kendisinin keşfetmesi beklenmektedir. Etkinliğin a ve b kısımları işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir çünkü noktanın biçimsel tanımları değil, iletişimdeki görevleri vurgulanıyor. Öğrenci a etkinliğinde bir metin içinde noktanın cümleyi bitirme, yeni bir cümle veya düşünce başlatma, sayı ve sıra bildirme gibi işlevlerini fark etmeye yönlendiriliyor. Buradan hareketle öğrenci noktanın kullanım amacını bağlama göre anlamaya başlayacaktır. Bu da işlevsel dil bilgisinin “dil öğelerinin bağlam içindeki görev ve anlamını kavrama” ilkesine tam olarak uygundur. Etkinliğin b kısmında ise öğrencinin öğrendiği işlevleri gruplandırarak defterine örnek cümlelerle birlikte yazması; öğrencinin kuralları ezberlemek yerine dilin kullanımını anlayarak yapılandırmaya yönlendirir. Böylece öğrenci kural yazarken bağlamı, işlevi ve dili kullanma amacını göz önünde bulundurmuş olur. Bu nedenle a ve b etkinliği işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Topsuz Basketbol Oyunu adlı metnin 10. etkinliğinin a ve b kısımları uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.2.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 1. temada yer alan “Topsuz Basketbol Oyunu” isimli metnin 11. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir:

11 ETKİNLİK

Aşağıda verilen cümleleri 10. etkinlikte yazdığınız kurallardan hareketle inceleyiniz. Eksik olan nokta işaretini cümlelerdeki gerekli yerlere ekleyiniz.

Kıbrıs şehitlerimizden Av Mehmet Özel'in ismi Karacaoğlu Mah 3715 Sok No 11'de bulunan okulda yaşıyor

Okul evimize yaklaşık 10 dk yürüme mesafesindeydi

Sınıfımız da evimiz gibi 1 kattaydı ve ben sınıfta en arka sıranın hemen önünde 6 sırada oturdum

En iyi arkadaşım Esmâ ise 2 sıra önümde Sıla'yla otururdu

35

Görsel 2’de görüldüğü üzere öğrencinin 10. etkinlikte tespit ettiği noktanın işlevlerinden hareketle, 11. etkinlikte verilen cümlelerde noktanın nereye konulacağını bulması istenmektedir. Bir önceki etkinlikte öğrencilerin noktanın öğrendikleri; düşünceyi sonlandırma, sıra ve sayı bildirme, kısaltmalarda kullanılması gibi işlevlerini uygulamaya dönük bir etkinliktir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde bu etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik olduğu söylenebilir.

Topsuz Basketbol Oyunu adlı metnin 11. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre 11. etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.3.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 1. temada yer alan “Bir İp Bul Oyuna Başla” isimli metnin 8. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

8. ETKİNLİK

a. Aşağıda virgölün farklı amaçlarla kullanıldığı cümleler verilmiştir. Bu cümlelerde yay ayraç içindeki virgüllerin hangi amaçla kullanıldığını belirleyiniz. Virgölün aynı amaçla kullanıldığı cümleleri gruplandırınız. Gruplarınızı oluşturan cümlelerin numaralarını, virgölün kullanım amacını ve örneklerden hareketle oluşturabileceğiniz kurallı tablolardaki uygun alanlara yazınız.

1. Kıymetli dostlarım(,) öncelikle hepinize bir müjde vermek istiyorum.
2. Elbette ortada bir buz(.), sargı bezi(.), sedye(.), ambulans falan yoktu.
3. Okumak(.), okumak(.), sürekli okumak istiyorum son zamanlarda.
4. Kedibeşiği(.), ayatori(.), ip oyunu adlarından birini tercih edebilirsiniz.
5. Oyun çocuğun hayal gücünü(.), zihinsel ve duygusal gelişimini(.), sosyal becerilerini destekler.
6. Düşünmek(.), düşünmek(.), yine düşünmek gerek bu ülkenin nasıl kurulduğunu.
7. Canım annem(.), sen benim hem ebeveynim hem de en iyi oyun arkadaşım oldun.
8. Hep bilgisayar(.), hep bilgisayar(.), hep bilgisayar... Biraz da arkadaşlarıyla oynar.
9. Sayın Okul Müdürüm(.),
Öncelikle zekâ oyunları turnuvarımıza katılımınız için size teşekkür etmek istiyorum.

44

OYUN DÜNYASI

10np	Cümle numarası	Kullanım Amacı	Kural

20np	Cümleler	Kullanım Amacı	Kural

30np	Cümleler	Kullanım Amacı	Kural

b. Aşağıdaki alana virgölün kullanımı ile ilgili oluşturduğunuz her bir kural için birer örnek yazınız.

1. kural için örneğim: _____

2. kural için örneğim: _____

3. kural için örneğim: _____

Görsel 3'te anlaşılabacağı üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, virgölün herhangi bir tanımı yapılmayarak örnek cümleler verilmiştir. Verilen cümleler, virgölün çeşitli işlevlerini örneklemektedir. Öğrencinin verilen cümlelerden hareketle virgölün işlevlerini sezerek yazması, cümlelerdeki aynı işlevleri gruplandırarak kullanım amacını belirlemesi ve virgölün işlevleri için kural oluşturmaya istenmektedir. Etkinliğin b kısmında ise öğrencilerin virgölün belirlediği işlevlerinden oluşturduğu kurallara örnek vermesi istenmektedir.

Etkinlikte virgölün herhangi bir tanım ya da açıklaması verilmeyerek örnek cümleler verilmiştir. Burada virgölün;

-Hitap ifadelerinden sonra kullanılması,

-Birbiri ardınca sıralanmış eş görevli kelime ve kelime gruplarını ayırırken kullanılması,

-Tekrarlanan kelimelerin arasında kullanılması gibi işlevlerini öğrencilere ezberletmek yerine öğrencilerin örnek cümlelerden hareketle bu işlevleri kendisinin keşfetmesi istenmektedir. Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgine göre uygun bir etkinliktir çünkü öğrenci virgölün biçimsel tanımıyla değil, kullanıldığı bağlam içerisindeki anlam ve işleviyle karşı karşıya bırakılmaktadır. Her cümlede farklı bir amaçla kullanılan virgölün görevini anlamlandırmaları ve sınıflandırmaları işlevsel dil bilgisinin “dil bilgisin bağlama yerleştirerek anlamlandırma” ilkesiyle örtüşmektedir. Etkinliğin b kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrencinin incelediği kullanımlardan hareketle kendi ifadesiyle kurallar üretmesi ve ürettiği kurallara örnek vermesi öğrencinin dilsel yapıları anlamlandırarak yeniden üretmesini sağlar. Söz konusu b etkinliği işlevsel dil bilgisinin “kural öğretimi yerine işlev kazandırma” anlayışıyla örtüşmektedir. Bu nedenle 8. etkinliğin a ve b kısmı işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Bir İp Bul Oyuna Başla adlı metnin 8. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.4.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 1. temada yer alan “Bir İp Bul Oyuna Başla” isimli metnin 9. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

9. ETKİNLİK Nokta ve virgüle ilgili aşağıda verilen görevi "İstasyon tekniği" ile yönergeler doğrultusunda yapınız.

Nokta ve virgölün işlevleriyle ilgili üç istasyonda üç ayrı çalışma yapılacaktır. İstedığınız noktalama işaretiyle ilgili çalışmalara katkıda bulunabilirsiniz.

Afiş İstasyonu

1. istasyonda nokta ve virgölün işlevleriyle ilgili örnektene benzer bir afiş tasarlanacaktır.

Broşür İstasyonu

2. istasyonda nokta ve virgölün işlevleriyle ilgili örnektene benzer bir broşür hazırlanacaktır.

Afiş Örneği

Cumhuriyetin Yüzyılının Mimar,
Geleceğin Güvencesi
öğretmen

Broşür Örneği

İnterneti

Slogan İstasyonu

3. istasyonda nokta ve virgölün işlevleriyle ilgili örnekteki gibi özgün sloganlar üretilacaktır.

Slogan Örneği

Nokta durdurur,
virgül devam ettirir.
Virgül ara verir,
nokta son...

- Her istasyon için bir gözlemci belirleyiniz. Gözlemci, görevli olduğu istasyonda yapılan çalışmaların ilerleyişini ve grupların istasyonda geçirdiği süreyi takip edecektir.
- Arkadaşlarınızla 2-3 kişilik gruplar oluşturunuz.
- Grup olarak sırasıyla tüm istasyonları dolaşarak verilen süre içinde kendinizden önce yapılan çalışmalara katkıda bulunarak etkinliği tamamlayınız (Her bir grubun istasyonda kalma süresi üç dakikadır).
- Süreç sonunda ortaya çıkan çalışmalarını sınıfınızın panosunda sergileyiniz.

Görsel 4'te görüldüğü üzere, öğrencinin daha önceki etkinliklerde tespit ettiği nokta ve virgölün işlevlerinden hareketle istasyon tekniği kullanılarak çalışma yapmaları beklenmektedir. Öğrencilerin, bir önceki etkinlikte öğrendikleri nokta ve virgölün işlevlerini uygulamaya dönük bir etkinliktir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde bu etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik olduğu söylenebilir.

Bir İp Bul Oyuna Başla adlı metnin 9. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 0.77 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.5.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 1. temada yer alan “Bir İp Bul Oyuna Başla” isimli metnin 10. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

10. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki metinde büyük harflerin kullanım alanlarından bazıları-
nın örnekleri verilmiştir. Metni inceleyiniz ve büyük harflerin ben-
zer kullanımlarını gruplandırınız.

Bugün 9 Haziran 2024 Pazar. Sabah yaramaz ke-
dim Boncuk'un ve geveze kuşum Maviş'in sesle-
riyle uyandım. Hayatımda ilk kez bir ödül ala-
cağım için duyduğum heyecan sanki onlara
da geçmişti. Aslında buruk bir heyecandı be-
nimki. Yarışmayı tüm Türkiye'nin öğretmeni
Şehit Şenay Aybuke Yalçın Öğretmen'im
için yazdığım şiirle kazanmıştım. Aybuke
Öğretmen'imiz yedi yıl önce, 9 Haziran 2017
Cuma günü aramızdan ayrılmıştı. Şiirimde
onu unutmayaçağımızı, unutturmayacağı-
mızı anlattım. Ödülümü verirken Vali Bey'in
gözleri doldu, elleri titredi. Kuzey Kıbrıs Türk
Cumhuriyeti'ndeki bir limanda yaşananları an-
latan türküyü onun sesinden dinlerken tören-
deki herkesin gönlü titredi.

b. Oluşturduğunuz gruplardan hareketle büyük harflerin kullanımıyla ilgili kuralları oluşturu-
p aşağıya yazınız.

c. Aşağıda verilen cümleleri büyük harflerin kullanımına dikkat ederek ve noktalama
işaretlerini uygun yerlere koyarak yeniden yazınız.

aslı ceren ve mehmet körebe oynuyor

okulumuzda 21 haziran salı günü akıl oyunları turnuvası başlıyor

aysel köpeği fındıklı sahilinde oynuyordu

çocuk oyunları şenliği için azerbaycan cumhuriyetine gidiyoruz

okulumuza gelen doktor ahmet bey oyunların çocuklar için önemini anlattı

Görsel 5'te görüldüğü üzere etkinlik a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, büyük harflerin herhangi bir tanımı ya da açıklaması yapılmadan örnek bir paragraf verilmiştir. Verilen paragrafta öğrencinin büyük harflerin nerelerde ve hangi durumlarda kullanıldığını tespit etmesi istenmektedir. Etkinliğin b kısmında ise büyük harflerin kullanımıyla ilgili kural oluşturması; etkinliğin c kısmında verilen cümleleri büyük harflerin yazımına uygun bir şekilde düzeltilmesi beklenmektedir.

Etkinlikte büyük harflerin herhangi bir tanımı ya da açıklaması verilmeyerek örnek bir paragraf verilmiştir. Verilen örnek paragraftan hareketle büyük harflerin;

- Noktadan sonra büyük harfle başladığı,
- Bir varlığa isim verildiğinde büyük harfle yazıldığı,
- Cümle içinde de özel isimlerin büyük harfle yazıldığı,

-Zamanı belli olan ayların ilk harfinin büyük olduğu,

-Ülke isimlerinin büyük harfle yazıldığı gibi işlevlerini öğrencilere ezberletmek yerine öğrencilerin örnek cümlelerden hareketle bu işlevleri kendisinin keşfetmesi istenmektedir. Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü bu etkinlik öğrencinin yazım kurallarını sadece kural düzeyinde değil; anlam ve işlev bağlamında ele alınmasını hedeflemektedir. Öğrencinin dil yapıları analiz edilerek işlevlerine göre sınıflandırma yapması istenmektedir. Öğrenci özel adlar, kurum adları, tarihler, unvanlar, cümle başı gibi kategorileri belirleyerek yazı dilinde büyük harf kullanımının iletişimsel işlevini çözümler. Etkinliğin b kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrenciden kendi dilsel üretimini gerçekleştirmesi beklenmektedir. Kuralları alıp ezberlemek yerine, öğrenci bunları yeni cümlelerde uygulayarak dil yapılarının işlevsel transferini gerçekleştirmiş olacaktır ve kuraldan kullanıma geçişi sağlayan üretim temelli bir etkinliktir. Etkinliğin c kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü bu etkinlikte öğrenciden hem yazım kuralına uygunluk göstermesi hem de bağlama uygun cümleler üretmesi beklenmektedir. Öğrenci yazım kurallarını iletişim amacı doğrultusunda uygulamayı öğrenerek dilin kurallarını bir araç olarak kullanır. Bu da işlevsel dil bilgisi yaklaşımının tam anlamıyla uygulandığı bir beceridir. Bu nedenle 10. etkinliği a, b ve c kısımları işlevsel dil bilgisine uygun olarak hazırlanmış etkinliklerdir.

Bir İp Bul Oyuna Başla adlı metnin 10. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a, b ve c kısımlarının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.6.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 1. temada yer alan “Öğretmenin Sevinci” isimli metnin 5. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

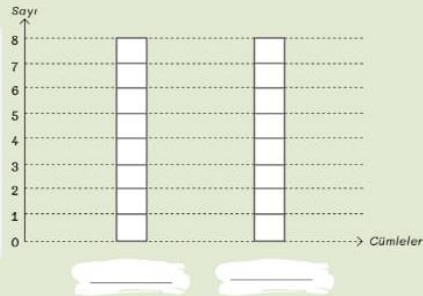
"Öğretmen Dede, uçurtmamı kaçırdım elimden, yakala onu, lütfen! Yakala!.." diye bağıyor küçük Deniz ve bana doğru koşuyor.
 "Üzülme!" dedim. "Sana yeniden yapacağım. Hem öyle kocaman, öyle güzel olacak ki gökyüzünde süzülürken tüm kuşlar onu kıskanacak."
 "Şimdi istiyorum!" dedi ağlamaklı bir sesle. "Şimdi!"
 Kuyruğunu sallayarak gittikçe uzaklaşan uçurtmanın arkasından hü-
 zünle baktı küçüğüm. Sanki sevinçleri de onunla uzaklaşıyor.

5. ETKİNLİK

a. Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Kişisel görüş içeren cümleleri işaretleyiniz. İşaretlediğiniz cümlelerde kişisel görüş ifade eden kelime veya kelime gruplarının altını örnekteki gibi çiziniz.

- ☒ Onları iki koltuğumun altına sıkıştırıp hevesle dışarı fırladım.
- ☐ Sabah olmuş, öyle güzel bir gün başlamıştı ki içim sevinçle doldu.
- ☐ Küçük Deniz'in elinden tuttum, kırlara doğru koştuk.
- ☐ Bir de beni mutlu eden uçurtmalarım var.
- ☐ Onlar gittikçe yükseliyor, renkli kuşlar gibi süzülüyorlar.
- ☐ Benim ve babamın elinde birer uçurtma var.
- ☐ Yattığım yerden fırlayıp pencereye koştum.
- ☐ Gözlerimi odanın içinde dolandırırken çevreme serpiştirdiğim rengârenk uçurtmalara sevinçle baktım.

b. İşaretlediğiniz her bir cümle için sol, işaretlemediğiniz her bir cümle için sağ sütundaki bir kareyi boyayarak yandaki grafiği oluşturunuz. Yaptığınız sınıflandırmayı ihtiyaç duyarsanız öğretmeninizden yardım alarak adlandırınız ve belirlediğiniz adları sütunların altındaki ilgili yerlere yazınız.

Görsel 6'da görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, kişisel düşüncenin ne olduğuna dair herhangi bir tanım ya da açıklama yapılmayarak metinden alınmış bir paragraf öğrencilere verilmiştir. Metinde verilen cümlelerden hareketle öğrencinin kişisel düşünce içeren cümle ile kişisel düşünce içermeyen cümleyi ayırt etmesi ve kişisel düşünce içeren cümlelerdeki ifadeyi bulması beklenmektedir. Etkinliğin b kısmında ise işaretlediği cümlelerden hareketle kişisel düşünce içeren ve kişisel düşünce içermeyen cümleler için verilen sütunları boyaması istenmektedir.

Etkinlikte kişisel görüşün herhangi bir tanımı ya da açıklaması verilmeyerek metinden alınan örnek bir paragraf verilmiştir. Verilen örnek paragraftan hareketle kişisel görüşlerin;

-Kişiye ait duygu ya da düşünce belirttiği,

-Kanıtlanabilir olmadığı,

-Kişiden kişiye göre değiştiği gibi özellikleri sezdirilmeye çalışılmaktadır. Etkinlikte kişisel düşüncenin ne olduğuna dair herhangi bir açıklama verilmemiştir. Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü bu etkinlik yalnızca dilsel biçimleri tanımalarını değil, bu biçimlerin anlatı bağlamındaki işlevlerini kavramalarını da sağlamaktadır. Özellikle güzel, kocaman, nazlı bir bakış gibi ifadelere dikkat çekilmesi öğrencilerin dilin öznel kullanım biçimlerini tanımalarına yardımcı olmaktadır. Etkinlik, öğrencilerin metin içindeki öznel yargıları ayırt etmesini sağlayarak onların dilsel farkındalıklarını ve anlama-anlatma becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Etkinlik sayesinde öğrenciler, verilen cümlelerde anlatıcının tavrını, bakış açısını ve duygusal katılımını nasıl yansıttığını çözümleme imkânı bulmaktadır. Bu nedenle a etkinliği işlevsel dil bilgisi yaklaşımının temel ilkeleriyle örtüşmektedir. Etkinliğin b kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrenci a etkinliğinde kişisel düşünce içeren ve içermeyen cümleleri ayırt etmektedir. Ayırt ettiği cümlelerden hareketle kişisel düşünce içeren ve içermeyen kutucukları boyaması öğrencinin uygulama boyutuna geçtiğini göstermektedir. Bu nedenle 5. etkinliğin a ve b kısımları işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Öğretmenin Sevinci adlı metnin 5. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.7.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 1. temada yer alan “Öğretmenin Sevinci” isimli metnin 6. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

6. Etkinlik

a. Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Altı çizili kelimelerde neden büyük harf kullanıldığını yazınız.

Haydi Ali, koyuver uçurtmanın ipini! _____

Nihayet uçurtmalarım afacan sahiplerini buldu. _____

b. Yay ayağ içinde verilen kelimeleri büyük harflerin kullanımına dikkat ederek örnekteki gibi yazınız.

Bu yıl nisan ayında çocuk oyunları festivali yapılacak. (nisan)

23 _____ bütün çocuklar için bayramdır. (nisan)

Yarın Ahmet _____ oyun parkının açılışını yapacak. (bey)

Çok sık bir _____ kapıda gülümseyerek bekliyor. (bey)

Çocukken _____ bizim oyunlarda buluştuğumuz yeri. (sokak)

Buluşma noktamızı Güneş _____ olarak belirledik. (sokak)

Ağrı _____ ülkemizin eşsiz doğal alanlarından biridir. (dağ)

Bu _____ gezmek isteyen birçok kişi yaz aylarında bölgeye akın eder. (dağ)

Görsel 7’de görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, büyük harflerin herhangi bir tanımı ya da açıklaması verilmeyerek örnek cümleler verilmiştir. Verilen cümlelerdeki kelimelerde neden büyük harf kullanıldığı sorulmakta; etkinliğin b kısmında ise verilen cümleleri büyük harflerin kullanımına dikkat ederek yeniden düzenlemeleri istenmektedir.

Öğrenciye daha önceki etkinliklerde büyük harflerin bazı işlevleri gösterilmişti. Verilen bu etkinlik ise büyük harflerin;

- Özel isimlerin büyük harfle yazıldığı,
- Cümlenin ilk harfinin büyük harfle başladığı,
- Zamanı belli olan ayların ilk harfinin büyük yazıldığı,
- Kişi adlarından sonra gelen unvanların büyük harfle yazıldığı,
- İsmi verilen sokak ve cadde isimlerinin büyük harfle başladığı,
- Dağ, ova, nehir, göl vb.nin özel isimden sonra gelirse büyük harfle yazıldığı

gibi işlevlerini öğretmeye dönük bir etkinliktir. Etkinlikte büyük harflerin kullanımıyla ilgili herhangi bir bilgilendirme yapılmamıştır. Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü bu etkinlikte metinden alınan örnek cümlelerde geçen altı çizili kelimelerin büyük harf kullanımı yönünden inceleme yapmaları istenmiştir. Bu uygulama öğrencilerin dil bilgisi kurallarını bağlam içinde fark etmelerine ve metinle ilişkilendirmelerine imkân tanımaktadır. Böylece öğrencilerin yalnızca kural bilgisi

edinmeleri değil, bu ilişkiyi bağlamsal analiz yoluyla içselleştirmeleri beklenmektedir. Etkinliğin b kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrencilerden verilen ifadeleri büyük harf kullanımı yönünden doğru şekilde kullanarak yeni cümleler oluşturmaları beklenmiştir. Öğrencinin kendi cümlelerini kurarken dil bilgisi kuralını iletişimsel bir bağlamda uygulaması, işlevsel dil bilgisi anlayışının temel ilkeleriyle örtüşmektedir.

Öğretmenin Sevinci adlı metnin 6. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.8.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 1. temada yer alan “Öğretmenin Sevinci” isimli metnin 8. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

8. ETKİNLİK Aşağıdaki yay ayraçların içine uygun noktalama işaretlerini yazınız.

Emre ve ailesi iki hafta sonra gerçekleşecek olan ödül töreni için sabırsızlanıyordu()Beklenen gün sonunda gelmişti() Emre en yakın arkadaşları Ahmet()Eren ve Yasin ile buluşup yola çıktı() Okulun bahçesine geldiklerinde her yerin rengârenk balonlarla süslendiğini gördüler() Emre satranç turnuvasında okul 1()si olmuştu ve bu başarısından dolayı öğretmenleri() arkadaşları ve ailesi onunla gurur duyuyordu() Okul müdürü “Kıymetli öğrenciler() bu başarı hepimiz için bir ilham kaynağı olacaktır.” dedi() Törenden sonra Emre ve arkadaşları kutlamalara devam etmek için M() Kemal Parkı'na gitmeye karar verdiler() Çocuklar gün boyunca parkta koştular() koştular() koştular()

Görsel 8’de görüldüğü üzere öğrencinin yay ayraç içerisinde boş bırakılan yerleri uygun noktalama işaretleriyle doldurması istenmektedir. Öğrencilerin daha önceki etkinliklerde öğrendikleri nokta ve virgülün işlevlerini uygulama ve pekiştirmeye dönük bir etkinliktir. Söz konusu etkinlik, öğrencinin daha önce öğrendiği noktalama işaretlerine ilişkin kural bilgilerini metin bağlamında uygulayabilme becerisini geliştirmesi açısından işlevsel dil bilgisi anlayışına uygun bir etkinliktir. Uygulamaya ve pekiştirmeye dönük olan bu etkinlik, öğrencinin dil

bilgisi edinimini sadece kurallar üzerinden değil, anlam ve kullanım temelli yollarla gerçekleştirmesine imkân tanır.

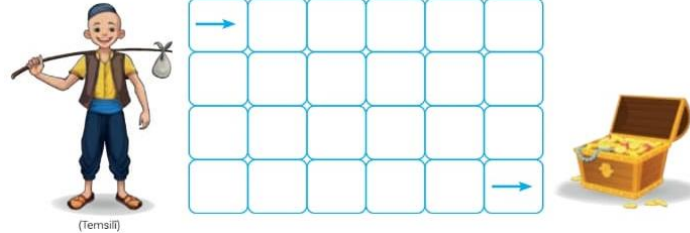
Öğretmenin Sevinci adlı metnin 8. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.9.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 1. temada yer alan “Öğretmenin Sevinci” isimli metnin 11. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

11. ETKİNLİK Aşağıdaki ifadeleri doğru veya yanlış olmaları yönünden değerlendiriniz. Kutuların numaralarını takip ederek yönergelerden hareketle Keloğlan'ı hazineye ulaştırınız.

"Sınıflar arası futbol turnuvası yarın başlayacak()" cümlesinde yay ayrıç içine nokta konmalıdır. Doğru (1 adım sağa git.) Yanlış (2 adım aşağı git.)	1	"Dr() Burhan Bey, sporcu yaralanmaları konusunda açıklamalarda bulunacak." cümlesinde yay ayrıç içine virgül konmalıdır. Doğru (2 adım aşağı git.) Yanlış (1 adım aşağı git.)	2
Zehra okullar arası koşu yarışmasında 1() olmuş." cümlesinde yay ayrıç içine virgül konmalıdır. Doğru (1 adım sola git.) Yanlış (1 adım sağa git.)	3	"1959 tarihinde Çocuk Hakları Bildirgesi kabul edilmiş()" cümlesinde yay ayrıç içine nokta konmalıdır. Doğru (1 adım aşağı git.) Yanlış (1 adım yukarı git.)	4
"Biraz daha dikkatsiz oynarsak 2() olmak yerine 3() olacağız." cümlesinde yay ayrıçların içine nokta konmalıdır. Doğru (1 adım sağa git.) Yanlış (1 adım sola git.)	5	"Ahmet() Mehmet ve Rıza okuldan çıkınca gelecekmış." cümlesinde yay ayrıçların içine virgül konmalıdır. Doğru (1 adım sağa git.) Yanlış (1 adım sola git.)	6
"Soğuk havada dışarıda oynayan Buğra() Ayşe() Murat ve İnci hasta olmuş." cümlesinde yay ayrıçların içine nokta konmalıdır. Doğru (1 adım yukarı git.) Yanlış (1 adım aşağı git.)	7	"Yapılan yarışmalarda sınıfça 3() olduk()" cümlesinde yay ayrıçların içine virgül konmalıdır. Doğru (2 adım sola git.) Yanlış (1 adım sağa git.)	8

(Temsili)

Görsel 9’da görüldüğü üzere öğrenciye nokta ve virgölün kullanımıyla ilgili örnek cümleler verilerek doğru ve yanlış cümleyi ayırt edip hazineye ulaşması istenmektedir.

Öğrencinin daha önce öğrendiği;

-Cümle sonuna nokta konulması,

-Kısaltmalardan sonra nokta konması,

-Eş görevli kelime ve kelime gruplarını ayırırken virgöl konması,

-Sıra sayı bildiren ifadelerden sonra nokta konması gibi kullanımlarla ilgili etkinlikte açıklaması yanlış verilen nokta ve virgölün işlevlerini ayırt etmesi beklenmektedir. Etkinlik işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrencinin daha önceki etkinliklerde öğrenilen nokta ve virgölün işlevlerini pekiştirmesi ve uygulama yapması istenmektedir. Etkinlik öğrencinin yalnızca kural bilgisine değil, bu kuralların bağlam içindeki işlevine odaklanmasını istemektedir. Öğrencinin nokta veya virgölün hangi bağlamda doğru veya yanlış kullanıldığını ayırt edebilmesi için verilen cümleyi anlamsal ve yapısal olarak çözümlemesi gerekmektedir. Bu da işlevsel dil bilgisi yaklaşımının temel ilkelerinden olan kuralın bağlam içinde anlam kazanması anlayışıyla örtüşmektedir. Söz konusu etkinlik, öğrencinin noktalama işaretlerine ilişkin biçimsel bilgiyi anlam temelli bir bağlamda uygulayabilme ve değerlendirebilme becerisini geliştirdiğinden işlevsel dil bilgisine uygun hazırlanmış bir etkinliktir.

Öğretmenin Sevinci adlı metnin 11. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.10.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 2. temada yer alan “Ya İstiklal Ya Ölüm” isimli metnin 10. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

10. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümlelerde büyük harflerin kullanım alanlarına örnekler verilmiştir. Altı çizili kelime gruplarında büyük harflerin kullanımıyla ilgili kuralı ilgili yere yazınız.

- Çanakkale Boğazi, tarihte pek çok deniz savaşına sahne olmuştur.
- Tarih boyunca Tuna Nehri, birçok farklı medeniyet için çok önemli olmuştur.

Kural: _____

- Türk Tarih Kurumu, birçok araştırma ve yayın yaparak tarih bilincini artırmaktadır.
- 23 Nisan 1920 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi, Ankara'da açılmıştır.

Kural: _____

- Dolmabahçe Sarayı, Mustafa Kemal Atatürk'ün son günlerini geçirdiği yerdir.
- Her yıl binlerce kişi Atatürk Köşkü'nü ziyaret ediyor.

Kural: _____

- Gazi Mustafa Kemal Bulvarı, başkentin en işlek yerlerinden biridir.
- Erzurum'un tarihî dokusunu Nene Hatun Sokak yansıtmaktadır.

Kural: _____

b. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ifadelerde noktanın hangi amaçla kullanıldığını belirleyiniz. Nokta'yı aynı amaçla kullandığınız birer cümle yazınız.

10.11.1938 tarihinde millet derin bir üzüntü duydu.

Cümlem: _____

Her yıl 09.05'te Gazi Mustafa Kemal'i saygıyla anarız.

Cümlem: _____

c. Aşağıdaki cümlelerde soru işaretinin kullanıldığı yerlerden bazıları ile bunlarla ilgili örnek cümleler verilmiştir. Siz de defterinize soru işaretini aynı amaçla kullandığınız cümleler yazınız.

Soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur.

Millî Mücadele'nin en önemli komutanları kimlerdir?

Soru bildiren ancak soru eki veya sözü içermeyen cümlelerin sonuna konur.

Uzun uzun düşünüp birden başını kaldırdı: — Yaşınız?

Görsel 10'da görüldüğü üzere etkinlik; a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında büyük harflerin herhangi bir tanımı ya da açıklaması verilmeyerek örnek cümleler verilmiştir. Öğrencinin verilen örnek cümlelerden hareketle büyük harflerin işlevlerini fark etmesi beklenmektedir. Etkinliğin b kısmında nokta ile ilgili herhangi bir açıklama verilmeyerek iki örnek cümle verilmiştir. Öğrencinin verilen örnek cümlelerdeki noktanın işlevlerini bulması istenmektedir. Etkinliğin c kısmında ise soru işaretinin kullanıldığı yerler ile ilgili bilgi verilerek örnekler verilmiştir. Soru işaretinin verilen açıklamalarından hareketle öğrencinin örnek cümleler vermesi istenmektedir.

Öğrenciye daha önceki etkinliklerde büyük harflerin bazı işlevleri gösterilmişti. Verilen etkinlikte büyük harflerin;

-Kurum, kuruluş ve kurul adlarının büyük harfle başladığı,

-Saray, köşk, han, kale, kule, köprü isimlerinin büyük harfle başladığı,

-Yer adlarının (il, ilçe, semt, mahalle, bulvar, sokak, cadde) büyük harfle başladığı gibi işlevleri üzerinde durulmuştur.

Noktanın daha önceki etkinliklerde bazı işlevleri öğretilmişti. Etkinliğin b kısmında ise noktanın;

-Tarihler rakamla yazıldığına arasına nokta konması,

-Saat ve dakika gösteren sayıların arasına nokta konması gibi işlevlerini öğrencilere ezberletmek yerine öğrencilerin örnek cümlelerden hareketle bu işlevleri kendisinin keşfetmesi istenmektedir. Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrenciye herhangi bir kural verilmeden örnek cümlelerde altı çizili kelimelerden hareketle öğrencinin dil yapıları analiz edilerek işlevlerine göre sınıflandırma yapması istenmektedir. Öğrenci boğaz, nehir, kurum, meclis, saray, sokak ve köşk isimlerinin cümle içerisinde büyük harfle kullanımının işlevini çözümler. Etkinliğin b kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrenci noktanın bağlam içerisindeki kullanımını dikkate alarak kurala ulaşacaktır. Kurala ise verilen örnek cümleleri gözlemleyerek sezdirme yoluyla ulaşmış olacaktır. Buradan hareketle bağlamdan ulaştığı kurala örnek vermesi kolaylaşmış olacaktır. Etkinliğin c kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik değildir çünkü işlevsel dil bilgisi yaklaşımına göre öğrencinin konuyu kendisinin sezmesi ve verilen örneklerden hareketle yargıya ulaşması beklenmektedir fakat verilen etkinlikte soru işaretinin işlevleri açıklanarak verilmiş ve yanına da örnek cümleler verilmiştir. Bu durum işlevsel dil bilgisine yaklaşımına uymaz. İşlevsel dil bilgisi yaklaşımına uygun bir etkinlik olması için, soru işaretiyle ilgili örnek cümleler verilmeli ve öğrenci örnek cümlelerden hareketle öğrencinin soru işaretinin işlevlerini sezmesi ve buradan hareketle kurala ulaşması gerekirdi. Bu nedenle 10. etkinliğin a ve b etkinlikleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinlikler iken c etkinliği uygun bir etkinlik değildir.

Ya İstiklal Ya Ölüm adlı metnin 10. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde

olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte iken; c etkinliğinin ise işlevsel dil bilgisine uygun olmayan bir etkinlik olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.11. 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 2. temada yer alan “Ya İstiklal Ya Ölüm” isimli metnin 11. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

11. ETKİNLİK

a. Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili kelimeleri inceleyiniz. Bunları isim olup olmama açısından gruplandırarak isim olanları işaretleyiniz.

☐ Atatürk, Mehmet Âkif Bey ile konuşuyor.	☐ Duvardaki harita değişmiş.
☐ Mehmet Âkif, Atatürk'ü ziyaret ediyor.	☐ Kapı açıldı ve asker içeri girdi.
☐ Emin, sandalyede dikkatle onları dinliyor.	☐ Perdeler toplanmış ve bağlanmış.
☐ Duvarın boyası solmuş.	☐ Ortada ahşap bir sehpa duruyor.
☐ Pek çok şey konulmuş masanın üzerine.	☐ Odanın zemininde eski bir halı vardı.

b. Gruplandığınız kelimeleri aşağıdaki tablolara yazınız. İkinci tabloyu öğretmeninizin yardımıyla adlandırınız.

İSİM	

c. Yukarıdaki grupları oluştururken nelere dikkat ettiniz? Grupların ayırt edici özelliklerini söyleyiniz.

Görsel 11’de görüldüğü üzere etkinlik a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında altı çizili kelimelerin türünün bulunması, b kısmında isim ve fiil olarak gruplandırılan kısma altı çizili kelimeleri yazması, etkinliğin c kısmında ise kelimeleri gruplandırırken neye dikkat ettiği ve grupların ayırt edici özelliklerini söylemesi istenmektedir.

Etkinlikte öğrenci önceki öğrenmelerinden hareketle isimleri ayırt edebilmektedir. Verilen etkinlikte de görüldüğü üzere isimlerin veya fiillerin ne olduğuna yönelik herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrencilerin sözcük türlerini bağlam içinde tanıma, ayırt etme ve sınıflandırma becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Etkinlikteki görevler yalnızca biçimsel bir dil bilgisi öğretimi sunmakla kalmamakta, aynı zamanda öğrencilerin dilsel yapılara yönelik işlevsel farkındalık kazanmalarını sağlamaktadır. Bu bölümdeki

etkinlik, dil yapılarını bağlam içinde sunarak öğrencilerin sözcüklerin işlevlerini bağlamsal olarak analiz etmelerini sağlar. Etkinliğin b kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü etkinlikte isimleri ayırt eden öğrencinin isimlerden hareketle fiilleri de ayırt etmesi beklenmektedir. İsimler kutucuğunu doldurduktan sonra kalan kelimeleri yandaki kutucuğa yazmak zorunda kalan öğrenci bu kelimelerin isimlerden farklı olarak bir hareket, durum ve eylem bildirdiğini fark edecektir. Dolayısıyla etkinliğin b bölümü öğrencilere dilsel yapıların özelliklerin kavratmaya yönelik üst düzey bir öğrenme hedeflemektedir. Etkinliğin c bölümü de işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü c bölümünde öğrencilerin yaptıkları dilsel gruplamaları açıklamaları ve bu grupların ayırt edici özelliklerini belirtmeleri istenmektedir. Bu aşama öğrencinin yalnızca doğru sınıflamayı yapıp yapmadığını ölçmekten ziyade gruplandırma yaparken analitik düşünmesini, isim ve fiil ayrımını yapmasını istemektedir. Bu sekide öğrenci dilsel çıkarım yaparak sözcük türlerini öğrenme ortamı elde etmiş olacaktır. Bu nedenle 11. etkinliğin a, b ve c bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Ya İstiklal Ya Ölüm adlı metnin 11. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a, b ve c kısımlarının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.12.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 2. temada yer alan “Oğlu Hüseyin’den Emine Ana’ya Mektuplar” isimli metnin 4. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

ETKİNLİK

a. Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümleleri inceleyiniz.

- "Üst baş perişan hepsinde ama hepsinin yüreği vatan aşkıyla çarpar." cümlesinde altı çizili "ama" kelimesi düşüncenin yönünü değiştirme işleviyle kullanılmıştır.
- "Hepsinin gözleri ıslık ıslık, imanı tam. Ve her istasyonda gözü yaşlı analar, babalar, evlatlar..." cümlesinde altı çizili "ve" kelimesi ekleme işleviyle kullanılmıştır.

b. Okuduğunuz metindeki cümlelerde bulunan altı çizili geçiş ve bağlantı ifadelerini aşağıda verilen işlevleriyle eşleştiriniz.

a. Seçenek belirtme b. Ekleme c. Zıtlık ç. Özetleme

- ☐ Sizlerden ayrılalı bir aydan fazla oldu ama Basmane İstasyonu'ndaki anınız hep gözümün önünde.
- ☐ Yemek dedikimiz de ya tarhana çorbası ya mercimek.
- ☐ Salih ağabeyimin hem gururlu hem buruk bakışları; senin içine akıttığın gözyaşları hiç çıkmaz aklımdan anam.

c. Siz de metinden bu tür ifadelerin kullanıldığı cümleleri bulup işlevlerini belirterek aşağıya yazınız.

ç. Aşağıdaki metinde altı çizili geçiş ve bağlantı ifadelerini verilen anlamlarla eşleştiriniz.

a. Zıtlık b. Ekleme c. Sonuç bildirme ç. Örnekleme d. Vurgulama e. Ekleme

Atatürk'ün askerî yönü; onun liderlik vasıflarını, stratejik zekâsını ön plana çıkaran en belirgin özelliklerinden biridir. (.....) Özellikle, I. Dünya Savaşı (.....) ve Kurtuluş Savaşı sırasında gösterdiği üstün komutanlık becerileri, onun askerî dehasını kanıtlamıştır. (.....) Ama Atatürk, sadece bir savaşçı değil, aynı zamanda bir barış adamıydı. (.....) Mesela yurttan ve dünyada barışın önemini her zaman dile getirmiştir. (.....) Sonuç olarak Atatürk'ün askerî yönü, onun (.....) hem bir komutan olarak yetkinliğini hem de barışa olan inancını yansıtmaktadır.

d. Siz de içinde geçiş ve bağlantı ifadelerini kullandığınız üç cümle yazınız.

Görsel 12'de görüldüğü üzere etkinlik a, b, c, ç ve d olmak üzere beş kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında örnek cümleler verilerek geçiş ve bağlantı ifadelerinin hangi işlevde kullanıldığı gösterilmekte; etkinliğin b kısmında, cümlelerde geçen geçiş ve bağlantı ifadelerinin altı çizilerek işlevleriyle eşleştirilmesi istenmektedir. Etkinliğin c kısmında, metinden geçiş ve bağlantı ifadelerine örnek cümleler bulunması istenmekte; ç kısmında etkinliğin c kısmında olduğu gibi örnek cümlelerin, geçiş ve bağlantı ifadelerinin işlevleriyle eşleştirilmesi; etkinliğin d kısmında ise öğrencinin geçiş ve bağlantı ifadelerine örnek vermesi istenmektedir.

Etkinlik geçiş ve bağlantı ifadelerinin işlevleri üzerinde duran, konuyu pekiştirme ve uygulamaya dayalı alt etkinliklerden oluşan bir etkinliktir. Verilen etkinliklerden hareketle öğrencinin geçiş ve bağlantı ifadelerinin;

-Seçenek belirtme,

-Ekleme,

- Zıtlık,
- Örnekleme,
- Vurgulama,
- Ekleme,
- Özetleme,

-Sonuç bildirme gibi işlevlerini öğrenmesi beklenmektedir. Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik değildir çünkü verilen “ama” ve “ve” bağlaçlarının işlevleri örnek cümle verilerek açıklanmıştır. Bu durum işlevsel dil bilgisi yaklaşımına uygun değildir. İşlevsel dil bilgisinde herhangi bir tanım ya da açıklama verilmeden verilen örnek cümlelerden hareketle öğrencinin sezerek ve bağlamdan hareketle bir yargıya varması beklenmektedir. Etkinliğin b kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü herhangi bir tanım ya da açıklama verilmeden, verilen örnek cümlelerde öğrencinin altı çizili bağlaçların bağlamdaki anlamını sorgulayarak geçiş ve bağlantı ifadelerinin işlevlerini bulması istenmektedir. Etkinliğin c kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrencinin örnek verilen cümlelerden hareketle kendisinin de metinde geçen bağlaç cümlelerini bulması ve bağlaçların işlevlerini kendisinin ulaşması istenmektedir. Öğrencinin cümle içerişimde geçen bağlacın bağlamından hareketle işlevine ulaşması işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik olduğunu göstermektedir. Etkinliğin d kısmı da b kısmında olduğu gibi cümle içerisinde verilen bağlaçların altı çizilerek işlevlerinin bulunması istenmektedir. Öncesinde herhangi bir tanım ya da açıklama verilmediği ve bağlamdan hareketle işlevler bulunduğu için işlevsel dil bilgisine uygundur. 4 etkinliğin b, c, ç ve d kısımları işlevsel dil bilgisine uygun etkinlikler iken; a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik değildir.

Oğlu Hüseyin'den Emine Ana'ya Mektuplar adlı metnin 4. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b, c, ç ve d kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin b, c, ç ve d kısımlarının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte iken; a etkinliğinin işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik olmadığını göstermekte ve

uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.13.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 2. temada yer alan “Oğlu Hüseyin’den Emine Ana’ya Mektuplar” isimli metnin 7. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

7. ETKİNLİK

a. Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki paragrafı inceleyiniz. Altı çizili kelimeleri isim ya da fiil olarak sınıflandırıp ilgili kutulara yazınız.

Salih ağabeyimin hem gururlu, hem buruk bakışları; senin içine akıttığın göz-yaşları hiç çıkamaz aklımdan anam. Kim bilir ne çok ağladın arkamızdan... Ama üzülme anam. Kadınlar, çocuklar vatansız kalmasın diye gidiyoruz cepheye. Hem en iyi sen bilir-sin vatansızlığın acısını. Doğduğun, büyüdüğün topraklardan düşmanın zulmü sürmedi mi seni? Ananı, babanı, telli duvaklı gelin gittiğin kocanın mezarını bırakıp da gelmedin mi Manastır’dan? Eteğinde dört küçük uşak; aç sefil, nasıl Selanik’e vardığımızı her anla-tışında güzel gözlerin dolar.

İsimler

Fiiller

b. Fiiller kutusuna yazdığınız kelimeleri inceleyerek bu kelimelerin ortak özelliklerinin neler olduğunu düşününüz. Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Görsel 13’te görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında paragrafta altı çizili kelimelerin türünün bulunması, b kısmında ise fiiller kutusuna yazılan kelimelerin ortak özelliklerinin bulunması ve öğrencinin düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşması istenmektedir.

Etkinlikte isim ve fiilin ne olduğuna dair herhangi bir tanım ya da açıklama verilmemiştir. Öğrencilerin Ya İstiklal Ya Ölüm metninin 11. etkinliğinde isimleri bir kutucuğa yazılmış, geriye kalan kelimeleri ise diğer kutucuğa yazılmıştı. Öğrenciler diğer kutucuğa yazdıkları kelimelerin isimlerden farklı olarak durum, hareket ve bir eylem bildirdiğini fark etmişlerdi. Bu etkinlik yoluyla da isimleri tekrar ayırt etmeleri, isim dışında altı çizili olan kelimelerin adının “fiil” olduğunu fark etmeleri istenmektedir. Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrencilerin sözcük türlerini işlevsel bağlamda değerlendirmesine olanak tanımaktadır. Bu etkinlik, biçimsel bir sınıflandırmanın ötesinde öğrencilerin, sözcüklerin cümle içindeki anlam ve görevlerini çözümlemelerini sağlamaktadır.

Etkinliğin b kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrencilerin fiil olan kelimelerin ortak özelliklerini belirlemesi, dilsel yapıların altında yatan anlam kategorilerinin keşfine yöneliktir. Bu etkinlik dilin anlamla kurduğu ilişkiye dikkat çekmektedir. Bu nedenle 7. etkinliğin a ve b kısımları işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Oğlu Hüseyin'den Emine Ana'ya Mektuplar adlı metnin 7. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısmının kapsam geçerlik oranı 0.77 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.14.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 2. temada yer alan “Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa” isimli metnin 7. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

Görsel 14'te görüldüğü üzere işlevleri verilen ünlemin, örnek cümlelerle eşleştirilmesi istenmektedir.

Etkinlik ünlemin;

-Duygu belirten sözlerde kullanıldığı,

-Seslenme ve hitap, uyarı sözlerinin ardından kullanıldığı gibi işlevlerini öğretmeye dönük bir etkinliktir. Etkinlik, diğer etkinliklerden konu öğrenciye öncesinde açıklanmış ve işlevleri verilmiştir. Öğrencinin sadece verilen işlevlerden hareketle eşleştirme yapması istenmektedir. Verilen etkinlik işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik değildir. İşlevsel dil bilgisinde konu önceden verilmez, verilen örnek cümlelerden ya da metinde verilenlerden hareketle öğrencinin sezdirme yoluyla genel yargılara, kurallara ulaşması beklenir. Bu etkinlikte klasik eğitim yaklaşımı görülmektedir.

Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa adlı metnin 7. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik olmadığını göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.15.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 2. temada yer alan “Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa” isimli metnin 8. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

8. ETKİNLİK

a. Aşağıda boş bırakılan yerlere uygun olan geçiş ve bağlantı ifadelerini yazınız.

ancak

fakat

rağmen

bununla birlikte

öte yandan

Millî Mücadele, Türk milletinin bağımsızlık mücadelesini simgeleyen destansı bir dönemdi. İşgalci devletler asker ve silah bakımından üstün durumdaydı. Türk milleti onlarda olmayan bir güce, birlik ve dayanışma ruhuna sahipti. Onca zorluğa milletin birliği, azim ve kararlılığı başarıyı getirmeye yetecek düzeydeydi. milletin onlara rehberlik edecek bir lidere ihtiyaç duyduğu da açıktı. Tam da bu koşullar altında Atatürk'ün Samsun'da yaktığı meşale milletin kalbindeki vatan sevgisini ve bağımsızlık arzusunu ateşlemeye yetti. Böylece tarihe altın harflerle kazınan gerçek bir destan yazıldı. kazanılan sadece askerî bir zaferdi ve tam anlamıyla bağımsız bir ülke kurmak için bundan çok daha fazlasına ihtiyaç vardı. Evet, yapılacakların listesi uzundu bu milletin çocuklarında ecdadına yakışır bir ülke kuracak güç fazlasıyla vardı.

b. Yukarıdaki geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanacağınız birer cümle yazınız.

c. Geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlatıma olan katkısını yazınız.

Görsel 15'te görüldüğü üzere etkinlik a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, paragrafın uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri ile doldurulması; b kısmında geçiş ve bağlantı ifadelerine örnekler verilmesi; c kısmında ise geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlatıma olan katkısının yazılması istenmektedir.

Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü bu etkinlik metinsel işlev ile doğrudan ilgilidir. Metinsel işlev, dilsel unsurların birbirine nasıl bağlandığını, metnin nasıl bütünlük ve akış kazandığını inceler. Öğrenciler bu tür ifadelerin yalnızca sözcüksel olarak değil, aynı zamanda metin içindeki işlevsel rollerini de kavramaya yönlendirilmiştir. Etkinliğin b kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrencilerin geçiş ve bağlantı ifadelerini özgün cümlelerde kullanmaları, dil üretiminde işlevsel yapıların farkında olarak üretim gerçekleştirmelerini desteklemektedir. Etkinliğin c kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrencinin geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlatıma olan katkısını yorumlaması yalnızca gramer ölçme bilgisinin ötesine geçerek, öğrencinin dilsel anlam yapılarını yorumlama, değerlendirme ve işlevsel bağlamda analiz etme becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Bu nedenle 8. etkinliğin a, b ve c bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa adlı metnin 8. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a, b ve c kısımlarının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.16.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 2. temada yer alan “Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa” isimli metnin 10. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir:

10. ETKİNLİK **a.** Karekodu okutarak şiiri dikkatlice dinleyiniz.

b. Dinlediğiniz şiir, Milli Mücadele'deki hangi olayı anlatmaktadır?

c. Atatürk'ün Samsun'dan sonraki durağı neresi olmuştur?

ç. Geminin gelmesiyle kayıklar, takalar, tayfalar neden selam durmuş olabilir?

d. Dinlediğiniz şiirden alınan aşağıdaki bölümlerle ilgili soruların cevaplarını yazınız.

Bir gemi yanaştı Samsun'a sabaha karşı. Selam durdu kayığı, çapanı, takası, Selam durdu tayfası. Şiirin bu bölümünde insana ait olan hangi özellik cansız bir varlığa verilmiştir? Bu söz sanatı hangisidir? _____ _____ _____	Bir duman tüterdi bu geminin bacasından bir duman Duman değildi bu! Memleketin uçup giden kaygılarıydı. Geminin bacasından tüten dumanla ne arasındaki ilişki kurulmuştur? Bu söz sanatı nedir? _____ _____ _____
---	--

Görsel 16'da görüldüğü üzere, karekod okutulup şiir dinletilerek yapılan bir etkinliktir. Etkinliğin a, b, c ve d bölümleri şiirin içeriğine dayalı sorulardan oluşmaktayken; etkinliğin d kısmında dinlenen şiirden bazı bölümler verilerek hangi söz sanatlarının kullanıldığı sorulmaktadır.

Etkinliğin a, b, c ve ç bölümleri dil bilgisi etkinliği olmadığından ele alınmamıştır. Etkinliğin d kısmında verilen şiirlerde hangi söz sanatının kullanıldığı sorulmaktadır.

Bu etkinlik klasik eğitim anlayışıyla yazılmış olan işlevsel dil bilgisine uygun olmayan bir etkinliktir. Öğrenciye “bu hangi söz sanatıdır?” diye sormak, dilin nasıl çalıştığını değil, neye dönüştüğünü sormaktır. Bu da işlevsel dil bilgisinin temel anlayışına uymamaktadır. Etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun hale gelmesi için şiir verilerek öğrenciye “bu dizede kullanılan fiil nedir?”, “bu fiili yapan kimdir?”, “bu fiili yapan canlı mı yoksa cansız mı?”, “bu fiili yapan normalde böyle bir şey yapabilir mi?” gibi sorularla öğrenci sadece edebi sanatları ezberlememekte işlevsel çerçevede dilsel farkındalık geliştirebilmektedir. Söz sanatı ile ilgili daha önce verilen bir etkinlik bulunmadığından ve ilk olarak söz sanatlarına bu etkinlik ile başlanması, konunun daha önce öğretmen tarafından açıklandığını göstermektedir. İşlevsel dil bilgisinde, öğretmenin konuyu açıklamayıp öğrencinin sezmesi beklenmektedir. Etkinliğin ikinci sorusunda “Bu söz sanatı hangisidir?” diye sorulması öğrencinin konuyu daha önce öğrendiğini fakat öğrenme yöntemi hakkında herhangi bir veriye sahip olunmadığı için ve konu hakkında ilk olarak bu etkinliğin verilmesi etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun olmadığını göstermektedir.

Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmacı Mustafa adlı metnin 10. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 0.77 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun olmadığını göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.17.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 2. temada yer alan “Atatürk ve Çiftlik” isimli metnin 6. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

6. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin isim mi fiil mi olduğunu tespit ederek örnekteki gibi yazınız.

Ülke topraklarının ve-
rimli kullanılması gerekir.

isim

Doğamızı korumak da
vatan savunması sayılır.

fiil

Çevre koruma bilincine sahip
bireyler olmalıyız.

isim

isim

Atatürk, her fırsatta vurgulamıştır
tarımın önemini.

isim

b. İsim olarak belirlediğiniz iki kelimeyi cümle içinde kullanınız.

Görsel 17’de görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında cümleler verilerek öğrencilerin cümlelerdeki altı çizili kelimelerin isim ya da fiil mi olduklarını belirlemeleri beklenmektedir. Etkinliğin b kısmında ise isim olarak belirlenen iki kelimenin cümle içinde kullanılması istenmektedir.

Etkinlik, daha önce öğrenilen isim ve fiilleri pekiştirme amacı taşımaktadır. Öncesinde verilen etkinliklerde öğrenci ismin ne olduğunu biliyordu ve isimlerden yola çıkarak fiilin ne olduğunu keşfetmişti. İsim ve fiillerle ilgili etkinlikler kademe kademe ilerlemekte ve öğrencinin pekiştirmesi sağlanmaktadır. Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrencinin cümle içerisindeki sözcük türlerini bağlam içerisinde değerlendirerek bir yargıya varması beklenmektedir. Kelimeyi sadece biçimsel yapısına göre değil, cümle içerisindeki kullanımıyla türünü belirlemeye çalışır. Etkinliğin b kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü isim olarak belirlenen kelimelerle cümle kurmak, öğrencinin belirlenen sözcükleri alıp yeniden üretim yapmasını sağlamaktadır. Bu da anlam kurma, yaratıcılık ve dilsel üretim süreçlerini kapsar. Bu da işlevsel dil bilgisinde önem verilen bir durumdur. Bu nedenle 6. etkinliğin a ve b bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Atatürk ve Çiftlik adlı metnin 6. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9

uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.18.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 3. temada yer alan “Duygularımız” isimli metnin 7. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

7. ETKİNLİK

0. Düşünceyi geliştirme yollarıyla ilgili aşağıda verilen örnek cümleleri okuyunuz. Siz de "Merhametli Olmak" metninden düşünceyi geliştirme yollarına birer örnek cümle yazınız.

Tanımlama Duygu; belirli nesne, olay veya bireylerin insanın iç dünyasında uyandırdığı izlenimlerdir.

Örneklendirme İnsanın hoşuna giden duygular vardır: mutluluk, merak gibi. Bazı duygular ise can sıkıcıdır: korku ve öfke gibi.

Benzetme Sevinç, içimizi aydınlatan bir güneş gibidir, tıpkı bir bahar sabahının ferahlığı gibi.

Karşılaştırma Sevgi içimizdeki en değerli duygudur. Diğer duyguların padişahıdır.

Görsel 18’de görüldüğü üzere düşünceyi geliştirme yollarından tanımlama, örneklendirme, benzetme ve karşılaştırmaya örnek cümleler verilmektedir. Örnek cümlelerden hareketle öğrencinin de düşünceyi geliştirme yollarına örnek vermesi istenmektedir.

Etkinlik işlevsel yaklaşıma uygun bir etkinlik düzeyine değildir çünkü öğrenciye düşünmeyi geliştirme yollarının hazır tanımlarının verilmesi, öğrenme sürecini daha çok öğretmen merkezli hale getirir fakat işlevsel yaklaşımda öğrencinin verilenlerden hareketle kendisinin tanım yapabilmesi gerekir. Bu etkinlik, öğrencinin kavramları kendisinin keşfetmesini, bağlam içinde anlamlandırmasını engelleyebilir. Bu nedenle bu etkinlik tanım vermesi yönüyle klasik dil bilgisi yaklaşımına daha yakındır. Tanımlar öğrenciye verilmek yerine metinler üzerinde sezdirilerek

keşfedilmelidir çünkü işlevsel dil bilgisi bunu yapar. Öğrenciler, kendi çabalarıyla düşünceyi geliştirme yollarını tanımlamalı ve örneklendirmelidir.

Duygularımız adlı metnin 7. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 0.77 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun olmadığını göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.19.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 3. temada yer alan “Duygularımız” isimli metnin 8. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

8. ETKİNLİK

a. İsimler her zaman görebildiğimiz, dokunabildiğimiz varlıklara mı verilir? Neden?

b. "Merhamet" kavramını duyu organlarımızla algılayabilir miyiz? Niçin?

c. Dinlediğiniz metinde duyu organlarınızla algıladığımız ve algılayamadığımız isimleri bularak yazınız.

Duyu Organlarımızla Algılayabildiğimiz İsimler

Duyu Organlarımızla Algılayamadığımız İsimler

Görsel 19’da görüldüğü üzere etkinlik a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında isimlerin sadece görülebilen varlıklara mı verildiğini; b kısmında, merhamet kavramının duyu organlarıyla açıklanıp açıklanmadığını; etkinliğin c kısmında ise dinlenen metinde geçen duyu organlarından algıladıklarımız ve algılayamadıklarımız sorulmaktadır.

Etkinliğin a, b ve c kısımları işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir çünkü a etkinliğinde öğrenciye açık uçlu bir soru sorularak isim kavramı sorgulanmakta, b kısmında sorulan soruyla soyut kavramlara dikkat çekilmekte ve c kısmında ise metin

temelli bir analiz yapılması istenmektedir. Öğrenciye somut-soyut kavramların tanımları verilmeden sorgulama yoluyla bu kavramaları öğrenmesi beklenmektedir. Bu etkinlikte, sorulan sorulardan hareketle öğrencinin düşünmesi, yorum yapması ve bağlamdan yola çıkarak dil yapılarını analiz etmesi beklenmektedir. Öğrenci bu etkinlikte birlikte dil bilgisi kavramalarını ezberlemek yerine düşünerek öğrenmeyi öğrenmektedir.

Duygularımız adlı metnin 8. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a, b ve c kısımlarının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.20.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 3. temada yer alan “Duygularımız” isimli metnin 9. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

9. ETKİNLİK Aşağıdaki isim kartlarından üçünü seçiniz. Seçtiğiniz kartlarda yazılı olan isimleri tür özelliğine uygun olarak kullandığınız kısa bir konuşma yazınız.

- Konuşmanızın amacını, konusunu, türünü ve süresini belirleyiniz.
- Konuşma şeklinizi karşılıklı konuşma ya da sözlü sunum şeklinde belirleyiniz.
- Konuşmanız için kısa süreli bir ön hazırlık yapınız.
- Anı, gözlem ve deneyimlerinizden yararlanarak doğaçlama bir konuşma yapınız.
- Konuşmanızı konu odağından sapmadan sonlandırınız.
- Konuşmanızın sonunda yaptığınız seçimlerin uygun olup olmadığını değerlendiriniz.

Somut İsim	Soyut İsim	Özel İsim	Cins İsim
kâğıt koltuk bilgisayar	hayal sevgi öfke	Boncuk Tekir Karabaş	çiçek köpek kalem
Tekül İsim	Çoğul İsim	Topluluk İsimi	
bere çanta kapı	halılar arkadaşlar duygular	ordu sürü orman	

Görsel 20’de görüldüğü üzere isimlerin türlerine yönelik kartlar verilmiştir. Öğrencinin seçtiği kartlardan hareketle konuşma yapması istenmektedir.

Etkinlikte isimlerin;

-Somut isim,

-Soyut isim,

-Özel isim,

-Cins isim,

-Tekil isim,

-Çoğul isim,

-Topluluk ismi gibi türlerini öğretmeye dönük bir etkinliktir. Etkinlikte isim türleri öğrenciye hazır şekilde kutucuklarda verilmiştir. Öğrenciden isim türlerini keşfetmesine, bağlam içinde anlamlandırmasına yönelik bir yönlendirme bulunmamaktadır. Bu yönüyle etkinlik klasik dil bilgisi öğretimine uygun görünse de etkinliğin ikinci kısmında öğrenciden, seçtiği kartlardaki isimleri türlerine uygun olacak biçimde kısa bir konuşma içinde kullanması istenmektedir. Bu aşamada öğrenci, dil bilgisini iletişimsel bir amaçla kullanmakta ve isim türlerini bağlam içinde işlevsel olarak kullanmaktadır. Böylece öğrenci isimleri yalnızca tanım olarak değil, gerçek bir iletişim bağlamında uygulama yaparak öğrenmektedir. Bu nedenle söz konusu etkinlik işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir.

Duygularımız adlı metnin 9. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.21.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 3. temada yer alan “Duygularımız” isimli metnin 12. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

12. ETKİNLİK

a. Öfkeli olduğunuz zaman vücudunuzda ne gibi değişimler gözlemliyorsunuz? Deneyimlerinizden hareketle açıklayınız.

b. Karekodu okutarak metni dinleyiniz.

c. Dinlediğiniz metnin anahtar kelimelerini belirleyerek örnekteki gibi yazınız.

öfke

ç. Belirlediğiniz anahtar kelimeleri, bu kelimelerin varsa eş veya zıt anlamlarını ve aşağıda verilen atasözlerini de kullanarak bir paragraf yazınız.

Öfke baldan tatlıdır.

Öfke ile kalkan zararlar oturur.

Görsel 21’de görüldüğü üzere etkinlik a, b, c ve ç olmak üzere dört kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin ç kısmında, yukarıdaki etkinlikte belirlenen anahtar kelimelerden hareketle bu kelimelerin eş veya zıt anlamları belirlenerek, verilen atasözleriyle birlikte paragraf oluşturulması istenmektedir. Etkinliğin a, b ve c kısmı dil bilgisine bağlı bir etkinlik olmadığından incelenmemiştir.

Etkinliğin a, b ve c kısımları dil bilgisi etkinliği olmadığından incelenmemiştir. Etkinliğin ç kısmı ise işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrenci metindeki anahtar kelimeleri belirlerken metnin anlamına odaklanmakta, yani bağlama bağlı olarak anahtar kelimeleri seçmektedir. Eş/zıt anlamlı kelimeleri bulma ise kelimelerin anlamlarını yalnızca ezberlemeye değil, bağlamsal ilişkilendirme ve anlam genişletmeye dayalıdır. Atasözüyle paragraf yazma aşaması ise öğrencinin dilsel üretim yapmasını ve atasözünün anlamını yazıda işlevsel şekilde kullanmasını sağlar. Bu yönleriyle 12. etkinlik, işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir.

Duygularımız adlı metnin 12. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9

[illegible]

60

dinlenen metinde düşünceyi geliştirme yollarının metne nasıl bir anlam kattığı; c kısmında ise düşünceyi geliştirme yollarından en az ikisi seçilerek bir metin yazılması istenmektedir.

Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik değildir çünkü Duygularımız metninin 7. etkinliğinde düşünceyi geliştirme yollarına tanımsal bir giriş yapılmış ve öğrencinin bilgiyi geleneksel şekilde öğrenmesi sağlanmıştı. Bu etkinlikte de öğrencilerin hazır kavramları cümlelerle eşleştirmesi istenmektedir. Bu daha çok ezberleme ve sınıflandırma düzeyinde bir etkinlik olduğundan klasik yaklaşıma daha uygun bir etkinliktir. Etkinliğin b kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik değildir çünkü düşünceyi geliştirme yolları metne nasıl bir katkı yapmıştır? sorusu sorulsa da genellikle cevaplar biçimsel değil içeriksel düzeyde olur. Örneğin “daha inandırıcı yaptı.” gibi daha yüzeysel yorumlar gelebilir. Etkinliğin işlevsel hale getirilmesi için örneğin metinde benzetme nasıl sağlandı? Söyleyen kim? Hangi sözcükle benzetme yapıldı? gibi dilin işlevlerini irdeleyen sorular eklenebilir. Etkinliğin c kısmı da üretime açık gibi görünse de öğrencilerden istenen daha çok anlatım türü ve düşünceyi geliştirme yolu uyumu üzerine kurulduğu için, bu da işlevden çok biçime odaklanan bir etkinliktir. Bu nedenle 13. etkinliğin a, b ve c kısımları işlevsel dil bilgisine uygun etkinlikler değildir.

Duygularımız adlı metnin 13. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a, b ve c kısımlarının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.23.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 3. temada yer alan “Her Yüreğe Nakış Gerek” isimli metnin 4. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

14. ETKİNLİK

Aşağıdaki paragrafı okuyunuz. Verilen atasözlerinin ve kalıplaşmış sözlerin anlamına karşılık gelen kavramları paragraftan bularak örnekteki gibi yazınız.

"İnsanları sevmek çok büyük bir meziyettir. (...) Bundan başka daha bir çok güzel duygu vardır. Saygı, sevgi, vefa, merhamet, yardımseverlik, alçak gönüllülük, ikramda bulunmak, hediyeleşmek bunlardan sadece birkaçıdır. Temizliği sevmek ve temiz olmak, çevrenin güzelliğini korumak duygusu da bunlar arasındadır. Bu duygularla bezenmiş yüreklere sahip bir toplum düşün çocuğum!.."

Çam sakızı çoban armağanı.

hediyeleşmek

Su küçüğün, söz büyüğün.

Bir el bir eli yıkar, iki el bir yüzü yıkar.

Kalp kalbe karşıdır.

Aslan yattığı yerden belli olur.

Görsel 23'te görüldüğü üzere bir paragraf verilmektedir. Verilen paragraf, insana dair duygu ifadelerini örneklemektedir. Öğrenciden metinde geçen duygu ifadelerini, deyim ve kalıplaşmış sözlerle eşleştirmesi istenmektedir.

Etkinlik, deyim ve atasözlerinin ne anlama geldiğini buldurmaya yönelik, odak noktası eşleştirme olan bir etkinliktir. Öğrenciden deyiminin anlamını tanıması ve adlandırması beklenir. Bu ise işlevsel dil bilgisinin "dil anlamı inşa eder." yaklaşımıyla örtüşmez. Etkinlik, dilin nasıl çalıştığını değil, hangi hazır anlamı taşıdığını öğretir. Biçimsel, ezber temelli, geleneksel ve anlamın sonucu ile ilgili bir etkinlik olduğundan işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik değildir.

Her Yüreğe Nakış Gerek adlı metnin 4. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 0.77 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun olmadığını göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.24.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 3. temada yer alan "Her Yüreğe Nakış Gerek" isimli metnin 11. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

11. ETKİNLİK

a. Okuduğunuz metinden alınan aşağıdaki cümlede altı çizili kelimelerin karşıladığı anlamları belirleyiniz.

Ayşenur, oturduğu sandalyeden ayağa kalktı.

b. Altı çizili kelimelerden hangisi aynı cinsten varlıkları karşılamak için kullanılmıştır? Söyleyiniz.

c. Altı çizili kelimelerden hangisi eşi olmayan varlıkları karşılamak için kullanılmıştır? Söyleyiniz.

ç. Okuduğunuz metinden aynı cinsten varlıkları karşılayan kelimeler bularak yazınız.

_____	_____	_____
_____	_____	_____

Görsel 24'te görüldüğü üzere etkinlik a, b, c ve ç olmak üzere dört kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında verilen cümledeki altı çizili kelimelerin hangi anlamları karşıladığı; b kısmında altı çizili kelimelerin hangilerinin aynı cinsten varlığı karşıladığı; c kısmında altı çizili kelimelerden hangisinin eşi olmayan varlıkları karşıladığı sorulmaktadır. Etkinliğin ç kısmında ise okunan metinde geçen aynı cinsten varlıkları karşılayan kelimelerin bulunması istenmektedir.

Etkinlik isimlerin;

-Cins isim,

-Özel isim gibi türlerini öğrenmesini istemektedir. Öğrenciye ismin türleri ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. Öğrencinin verilen örnek cümledeki altı çizili sözcüklerden hareketle, sorulan sorularla ismin türlerini kendisinin keşfetmesi beklenmektedir. Etkinliğin amacı, sözcüklerin biçimsel ve kavramsal sınıflandırmasına yöneliktir. Etkinliğin a, b, c, ve ç kısımları öğrencinin keşfetmesine dayalı sorulardan oluştuğu için etkinlik bütün haliyle işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir.

Her Yüreğe Nakış Gerek adlı metnin 11. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Lawshe tekniğinde minimum 5 uzmandan görüş alınmaktadır. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b, c ve ç kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a, b, c ve ç

kısımlarının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.25.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 3. temada yer alan “Her Yüreğe Nakış Gerek” isimli metnin 12. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

12. ETKİNLİK

a. Sayı vermeden ismin birden fazla olduğunu nasıl ifade ederiz? Söyleyiniz.

b. Aşağıdaki paragrafta altı çizili kelimelerin sayıları ifade etme yönünden aralarındaki farkı söyleyiniz.

Yumuşak yünleri ve sakın bakışlarıyla içimi ısıtan hayvanlardır koyunlar. Köydeki günlerimde belki de en çok özlediğim şey doğada onların sakın hallerini izlemektir. Koyun sürüsünün arasında dolaşırken dedemle geçirdiğim günleri hiç unutamam. Fakat içlerinde bir tanesi vardı ki her zaman benim için özeldi. Koyunum Pamuk, sürmeli gözleriyle etrafı süzerken hep beni takip ederdi. Onu ellerimle beslerdim. Keşke o günlere tekrar dönebilsem...

c. Siz de isimleri farklı sayılar ifade edecek şekilde cümlelerde kullanınız. Cümlelerinizi kurarken gereksiz kelimelere yer vermeyiniz.

Görsel 25’te görüldüğü üzere etkinlik a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında sayı vermeden ismin birden fazla olduğunu nasıl ifade ettiğimizi; b kısmında verilen paragrafta geçen altı çizili kelimelerin sayıları ifade etme yönünden farklarını; c kısmında ise isimleri farklı ifade edecek şekilde cümle kurulması istenmektedir.

Etkinlik isimlerin;

-Tekil isimler,

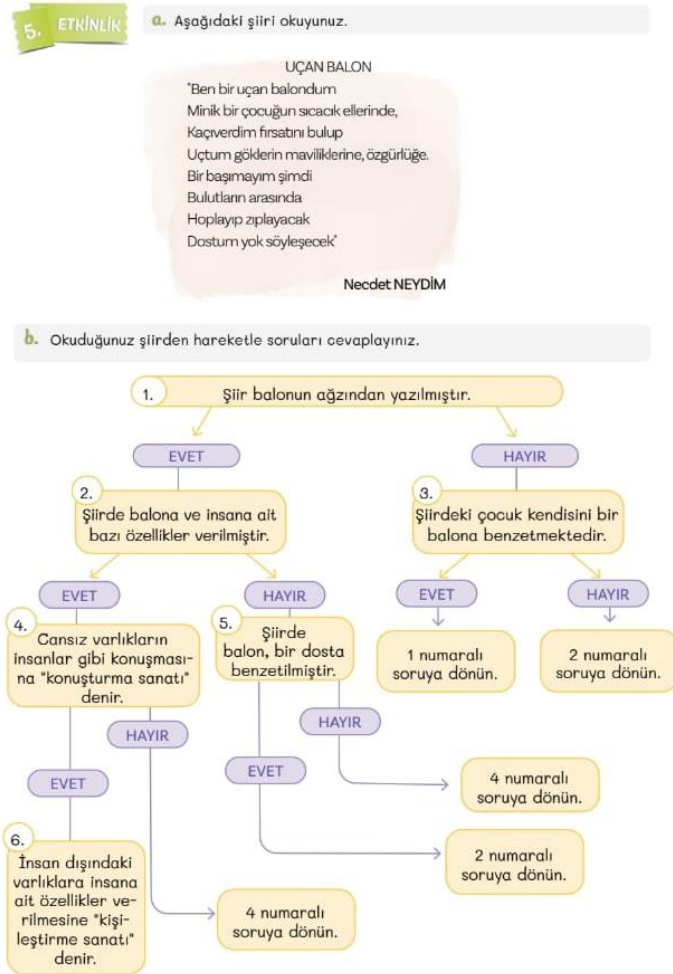
-Çoğul isimler,

-Topluluk isimleri gibi ismin türlerini öğretmeye dönük bir etkinliktir. Etkinliğin üç kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir çünkü etkinlikte tekil, çoğu ya da topluluk isminin ne olduğuna dair herhangi bir bilgi verilmemiştir. Öğrencilerden isimlerin metin içerisinde sayı bakımından nasıl farklılaştığını keşfetmesi isteniyor. Bu tür sorular, dilsel yapıların biçimsel sınıflandırmalarından öte, öğrencilerin kelimelerin bağlam içerisindeki değişimlerini görüp tekil, çoğul, topluluk isimlerini keşfederek öğrenmesine dayanır. Seçilen sözcüklerin metin bağlamındaki işlevi, anlatımda

oluşturduğu etkiyi öğrencinin fark ederek konuyu öğrenmesi beklendiğinden 12. etkinliğin a, b ve c bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Her Yüreğe Nakış Gerek adlı metnin 12. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Lawshe tekniğinde minimum 5 uzmandan görüş alınmaktadır. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a, b ve c kısımlarının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.26.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 3. temada yer alan “Türkiye” isimli metnin 5. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

Görsel 26’da görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşan dallanmış ağaç etkinliğidir. Etkinliğin a kısmında verilen şiirin okunması istenmekte, b kısmında ise öğrencinin söz sanatları ile ilgili doğru cevapları takip ederek çıkışa ulaşması beklenmektedir.

Etkinlik, daha önceki etkinliklerde öğrenilen söz sanatlarını pekiştirmeye dayalı, işlev konusu dışında bir dil bilgisi etkinliğidir.

Türkiye isimli metnin 5. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin b kısmının kapsam geçerlik oranı 0.77 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olmadığını göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.27.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 3. temada yer alan “Türkiye” isimli metnin 8. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

8. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki paragrafta cümle içinde kullanılan büyük harflerin hangi amaçla kullanıldığını söyleyiniz.

Berkay o gece heyecandan uyuyamadı. Yarın okulunda Dünya Çocuk Hakları Günü için arkadaşlarıyla hazırladığı etkinliği sunacaktı. Bunun için hazırladığı afişi gururla inceledi. Masasının üstünde kütüphaneden aldığı ‘Çocuk Olmak’ kitabı vardı, onu da gözden geçirdi. Sonra pencereden gökyüzünü izlemeye başladı. Bütün heybetiyle ışıldayan Ay’a baktı. Dünyadaki çocuklar tıpkı onun gibi ışıltılı parlamalı, özgür ve mutlu olmalı diye düşündü. Keşke bütün çocuklar sağlıklı beslenip aileleriyle huzurlu bir yuvada yaşayabilseler, dedi kendi kendine. Çocukluğunu hak ettiği gibi yaşadığı için şükrederken uykuya daldı.

b. Paragraftaki büyük harflerin kullanımını inceleyiniz. Bunlardan hareketle büyük harflerin kullanımıyla ilgili kurallar oluşturarak defterinize yazınız.

c. Aşağıya belirlediğiniz kurallara uygun örnek cümleleri defterinize yazınız.

Görsel 27’de görüldüğü üzere etkinlik a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, verilen paragrafta büyük harflerin hangi amaçla kullanıldığını; b kısmında, paragrafta geçen büyük harflerin kullanımıyla ilgili kurallar oluşturmalarını; etkinliğin c kısmında ise belirlediği kurallara örnek cümleler vermesi istenmektedir.

Öğrenciye daha önceki etkinliklerde de büyük harflerin bazı işlevleri gösterilmişti. Verilen etkinlikte ise büyük harflerin;

-Özel günlerin büyük harfle yazıldığı,

-Kitap isimlerinin büyük harfle yazıldığı,

-Güneş, ay ve dünya isimleri gezegen anlamıyla kullanıldığında büyük harfle yazıldığı gibi işlevlerini öğrencilere ezberletmek yerine öğrencilerin paragraftan hareketle bu işlevleri kendisinin keşfetmesi istenmektedir. Etkinliğin a, b ve c kısımları işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir çünkü etkinliğin a kısmında büyük harflerin kullanımıyla ilgili doğrudan bilgi verilmeden, paragraf içerisindeki örneklerden yola çıkarak büyük harflerin hangi amaçla kullanıldığını kendisinin bulması ve etkinliğin b kısmında keşfetmeye dayalı olarak paragraf içerisindeki örneklerden yola çıkarak kendisinin kurala ulaşması, etkinliğin c kısmında ise ulaştığı kurallardan hareketle bunlara örnek vermesi öğrenenin etkin katılımını sağladığından işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Türkiye isimli metnin 8. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a, b ve c kısımlarının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.28.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 3. temada yer alan “Türkiye” isimli metnin 11. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

11. ETKİNLİK

a. Benzetme, kişileştirme ve konuşurma sanatlarına yönelik aşağıda verilen yönergeleri uygulayınız.

"Vatan, bir ana kucacı gibi sıcak ve güvenliydi." cümlesinde "vatan", "ana kucacı"na benzetilmiştir. Böylece cümlede "benzetme sanatı" yapılmıştır. Siz de benzetme sanatının kullandığı bir cümle yazınız.

"Kollarını açarak bize gülümsedi yurdumuz." cümlesinde insana ait özelliklerden "kollarını açmak" ve "gülümsemek" eylemleri cansız bir varlık olan "yurt" için kullanılmıştır. Böylece "yurt" kişileştirilerek "kişileştirme sanatı" yapılmıştır. Siz de kişileştirme sanatının kullandığı bir cümle yazınız.

"Vatan toprağı 'Gururla taşıyın bayrağı, asla bırakmayın!' diye fısıldıyordu." cümlesinde insan dışı bir varlık olan "vatan toprağı" konuşurulmuştur. Böylece cümlede "konuşurma sanatı" yapılmıştır. Siz de konuşurma sanatının kullandığı bir cümle yazınız.

b. Karekodu okutarak metni dikkatlice dinleyiniz. Metni dinlerken söz sanatlarından benzetme, kişileştirme ve konuşurmanın geçtiği cümleleri belirleyerek aşağıdaki alanlara yazınız.

Kişileştirme

Konuşurma

Benzetme

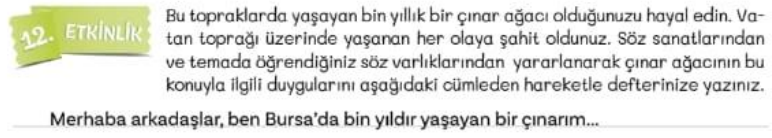
Görsel 28'de görüldüğü üzere etkinlik, a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında söz sanatlarının açıklaması yapılarak öğrencinin örnek vermesi; b kısmında ise karekod okutularak dinletilen metinde geçen söz sanatlarının bulunması istenmektedir.

Etkinlik, daha önceki etkinliklerde öğrenilen söz sanatlarını pekiştirmeye dayalı, işlev konusu dışında bir dil bilgisi etkinliğidir. Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik değildir çünkü etkinlikte öğrencilere örnek cümleler verilerek bu cümlelerde yapılan söz sanatları açıklanmış ve öğrencilerin de benzer cümle kurmaları istenmiştir. Öğrencilerden yalnızca söz sanatlarını fark etmeleri ve biçimsel olarak taklit etmeleri beklendiğinden yapıların metin içindeki değeri, anlatıma katkısı ya da iletişimsel işlevleri üzerinde durulmamaktadır. Etkinliğin b kısmı da işlevsel yaklaşıma uygun bir etkinlik değildir çünkü öğrenciden biçimsel yapıyı tanımasına odaklanır. Öğrenciden terimi tanıma ve örneğini bulma becerisi bekler. Anlam, bağlam, iletişim gibi işlevleri geliştirmeye çalışmaz. Dolayısıyla bu etkinlik, öğrencinin metin içi biçimsel yapıyı tespit etme becerisini geliştirmeyi amaçladığı için işlevsel dil bilgisi yaklaşımına değil, klasik yaklaşıma uygun bir

etkinlik. Bu nedenle 11. etkinliğin a ve b bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinlikler değildir.

Türkiye isimli metnin 11. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olmadığını göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.29.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 3. temada yer alan “Türkiye” isimli metnin 12. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

Görsel 29'da görüldüğü üzere öğrenciye bir konu verilerek bu konu hakkında duygularını yazması ve öğrencinin duygularını yazarken söz sanatlarından da yararlanılması istenmektedir.

Daha önceki etkinliklerde söz sanatları konusu tanım ve açıklamalarla anlatılmıştı ve söz sanatları konusundaki etkinlikler, klasik yaklaşıma uygun olarak hazırlanmıştı. Bu etkinlik tek başına değerlendirildiğinde işlevsel dil bilgisi yaklaşımına uygun olduğu söylene de konuyla ilgili önceki etkinliklerde söz sanatlarının ne olduğuna dair tanım ve açıklamalar verildiğinden öğrenci bilgiye kendisi keşfederek ulaşmamış, hazır verilen bilgiyle ezbere dayalı bir şekilde öğrenmiştir. Bu etkinlikte de öğrencinin daha önceki etkinliklerde öğrendiği söz sanatlarını kullanarak metin yazması istenmektedir. Bahse konu nedenlerden ötürü 12. etkinlik işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik değildir.

Türkiye isimli metnin 12. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9

uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 0.77 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun olmadığını göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.30.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 3. temada yer alan “Altı Üstü Bir Yarış” isimli metnin 9. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

9. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki metinde "iki nokta, uzun çizgi ve üç nokta"nın hangi amaçla kullanıldıklarını belirleyiniz.

Gönül ve Gökçe, okulun düzenlediği sanat etkinliğine katılmak için sabırsızlanıyorlardı. İkisi de sanata büyük ilgi duyuyor ve bu tür etkinlikleri kaçırmamaya özen gösteriyorlardı. Bugün onlar için çok özeldi çünkü uzun zamandır beledikleri resim sergisi açılıyordu. Sabah erkenden buluşup etkinlik alanına doğru yola çıktılar.

— Bugün ne kadar güzel bir gün, değil mi, diye sordu Gönül.

Gökçe gülümsedi:

— Evet, Gönül! Güneş parlıyor, kuşlar cıvıldıyor. Her şey harika görünüyor.

— Dün gece çok heyecanlıydım. Uyumadım bile, dedi Gönül.

Gökçe merakla sordu:

— Neden bu kadar heyecanlıydın ki?

Gönül'ün yüzünde büyük bir gülümseme vardı:

— Sergideki eserleri göreceğimi düşündükçe... Uzun zamandır böyle bir gün bekliyordum.

— Biliyor musun, Gönül, seninle vakit geçirmek her zaman çok eğlenceli, dedi Gökçe.

Gönül minnetle baktı:

— Teşekkür ederim, Gökçe. Seninle vakit geçirmek de... Bugün birlikte harika anılar biriktireceğiz.

Nihayet sergi alanına ulaştılar da bütün güzelliklere öylece... Çeşit çeşit tabloların büyüü içinde... Sanki resimlerin her biri farklı bir hikâye...

b. Bu amaçlardan hareketle bu noktalama işaretlerinin kullanım kurallarını oluşturunuz.

Amaç	Kural
İki nokta	
Uzun çizgi	
Üç nokta	

c. Oluşturduğunuz her bir kural için birer örnek cümle yazınız.

Görsel 30'da görüldüğü üzere etkinlik a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında öğrenciye bir metin verilerek metindeki iki nokta, uzun çizgi ve üç noktanın işlevlerini bulmasını istemektedir. Etkinliğin b kısmında iki nokta, uzun çizgi ve üç noktanın metindeki işlevlerinden hareketle amaçlarını belirleyip kural oluşturulması beklenmektedir. Etkinliğin c kısmında ise noktalama işaretleri için oluşturulan kurallardan hareketle örnek yazılması istenmektedir.

Etkinlik iki noktanın;

-Konuşan kişiyi belirten sözlerden sonra gelmesi,

Uzun çizginin;

-Konuşma ifadelerine yer vermeden önce kullanılması,

Üç noktanın;

-Bitmemiş cümlelerin sonunda kullanıldığı gibi işlevlerini öğrencilere ezberletmek yerine öğrencilerin örnek cümlelerden hareketle bu işlevleri kendisinin keşfetmesi istemektedir. Etkinliğin a ve b bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir çünkü etkinliğin a kısmında iki nokta, uzun çizgi ve üç nokta ile ilgili doğrudan bilgi verilmeden, keşfetmeye dayalı olarak paragraf içerisindeki örneklerden yola çıkarak iki nokta, uzun çizgi ve üç noktanın metinden hareketle hangi amaçla kullanıldığını bulması ve kuralını kendisinin tespit edip yazması; etkinliğin b kısmında ise keşfederek bulduğu her kurala öğrencinin örnek vermesi, etkinliklerin ezber ve tanımdan uzak işlevsel dilbilgisine uygun etkinlikler olduğunu göstermektedir.

Altı Üstü Bir Yarış isimli metnin 9. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a kısmının kapsam geçerlik oranı 0.77; b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı ise 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a, b ve c kısımlarının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.31.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 3. temada yer alan “Nasreddin Hoca” isimli metnin 5. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

5. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki paragrafı koyu harflerle yazılan kelime gruplarına dikkat ederek okuyunuz.

Nasrettin Hoca, Türk halk kültürünün en **renkli karakterlerinden** biridir. Yaşadığı dönemin sorunlarını **nükteli hikâyecikler** aracılığıyla aktararak insanlara yol göstermiştir. Fıkraları içinde **derin bir mesaj** barındırırken aynı zamanda **hazırcevap kişiliğiyle** bizleri gülümsetir. O, **bilgelik dolu öğütleriyle** insanların kalbinde taht kurmuştur.

b. Bu kelime gruplarının sadece son kelimesini kullanarak paragrafı örnekteki gibi tekrar yazınız.

Nasrettin Hoca, Türk halk kültürünün **karakterlerinden** biridir.

c. Paragrafı tekrar yazdığınızda paragrafta anlam olarak nasıl bir değişim oldu? Açıklayınız.

Görsel 31’de görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında koyu renkli kelimelerin olduğu bir paragraf verilmekte ve öğrencilerin koyu renkli kısımlara dikkat ederek okuması istenmektedir. Etkinliğin b kısmında ise koyu olarak yazılı kelimelerin sadece son kelimeleri kullanılarak paragrafın yeniden yazılması istenmektedir.

Etkinlik, öğrenciye sıfatın işlevlerini sezdirmeye çalışmaktadır. Sıfata dair herhangi bir tanım ya da açıklama yapılmadan isimlerin önüne gelen kelimelerin ismin; durumunu, niteliğini, rengini, şeklini, biçimini vb. etkilediği öğrenciye sezdirilmeye çalışılmaktadır. Etkinliğin a, b ve c kısımları işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir çünkü öğrencilerin bağlam içinde anlamlı kelime gruplarını fark etmeleri sağlanıyor ve b etkinliğinde bu kelime gruplarını yeni bir bağlamda üretim amacıyla kullanmaları isteniyor. Etkinliğin c kısmında ise metinde nasıl bir değişim olduğunu açıklayarak dilin biçimsel yapısını, anlatım işleviyle ilişkilendirerek kullanmış oluyor. Bu yönüyle etkinlik klasik dil bilgisi yaklaşımındaki ezber ve sınıflama odaklı etkinliklerden farklı olarak, öğrencinin dili işlevsel bir araç olarak kullanmasını amaçlamaktadır.

Nasreddin Hoca isimli metnin 5. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde

olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a, b ve c kısımlarının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.32.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 4. temada yer alan “Nasreddin Hoca” isimli metnin 9. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

9. ETKİNLİK

KONUŞALIM

a. "Odasını toplamak istemediği için ipe un serip annesini oyalıyor-
du." cümlesindeki "ipe un sermek" deyimini hangi anlamı vermek için
kullanılmıştır? Arkadaşlarınızla tartışınız.

b. Aşağıdaki Nasrettin Hoca fıkrasını okuyunuz.

HANIM İPE UN SERMİŞ

Günün birinde komşularından biri Nasreddin Hoca'dan çamaşır ipini ister. Komşunun tavrı Nasreddin Hoca'nın hiç hoşuna gitmez, çünkü komşu aldığı emaneti geri ver-
yen biridir.
Hoca;
"Komşucuğum, biraz bekle; ben ipi bulayım." der.
Bir süre sonra Hoca kapıda görünür.
"Vallahi komşum, bizim hanım ipe un sermiş."
Bu cevaba şaşırarak komşu kızgınlığını gizleyemez ve;
"Yahu Hoca Efendi; alay mı ediyorsun sen, hiç ipe un serilir mi?" der.
Hoca adamı umursamayan bir tavırla cevap verir:
"Ee!.. İnsanın canı vermek istemeyince ipine un da serer, buğday da..."
Genel ağıdan alınmıştır.

Görsel 32'de görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında deyim anlamı sorulmakta, b kısmında ise Nasrettin Hoca fıkrasının okunması istenmektedir.

Etkinliğin a ve b bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir çünkü etkinlikte ipe un sermek deyiminin ne olduğuna yönelik herhangi bir verilmemiş, öğrencinin verilen deyim bağlam içindeki işlevini değerlendirerek anlamına ulaşması hedeflenmektedir. B etkinliğinde verilen Nasreddin Hoca hikayesiyle, iletişim bağlamında, öğrencinin deyim anlamını daha çok anladığı görülecektir. Bu nedenle a ve b etkinliği klasik yaklaşımdan uzak, işlevsel dil bilgine uygun hazırlanmış etkinliklerdir.

Nasreddin Hoca isimli metnin 9. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a kısmının kapsam geçerlik oranı 0.77; b kısmının ise kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve

uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.33.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 4. temada yer alan “Bugün Bayram” isimli metnin 3. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

3. ETKİNLİK

a. İzlediğiniz filmde geçen kalıplaşmış ifadelerden biri ve bunun hangi durumlarda kullanıldığı aşağıda verilmiştir. Siz de benzer ifadeleri izlediğiniz filmde bularak örnekteki gibi yazınız. Gerekirse öğretmeninizden filmi tekrar izletmesini isteyiniz.

Ayağımıza sağlık. Eve gelen misafiri karşılarken veya uğurlarken kullanılır.

b. Aşağıda verilen diyalogları uygun kalıplaşmış ifadelerle örnekteki gibi tamamlayınız. Boşta kalan kalıplaşmış ifade için bir diyalog yazınız.

Sevda: Söyle bakalım bize iletmek istedikleri neymiş?
Kübra: Elçiye zeval olmaz. Ben anlatılanları aktarayım.

Ayşe: Seni arayamadım çünkü iki gündür gripten yatıyorum.
Beyza:

Hakan: Biraz soluklan dedeciğim, su getirdim sana.
Vesela:

Sultan: Yemekleri beğendin mi yavrum? Karnını iyice doyur.
Levent:

Murat: Çok şükür, yıllardır yaptığımız birikimlerle bir ev alabildik.
Sabri:

Cem:
Veli:

Elçiye zeval olmaz.
Güle güle oturun.
Geçmiş olsun.
Su gibi aziz ol.
Gözünüz aydın.
Eline sağlık.

Görsel 33’te görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, dinlenen metinde geçen kalıp ifadelerin bulunarak anlamının yazılması istenmektedir. Etkinliğin b kısmında ise günlük hayatta yaşanan durumlar karşısında verilen cevapların, karşılarında verilen hangi kalıplaşmış ifadeye denk geldiğinin bulunması istenmektedir.

Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü etkinlikte öğrencilerden yalnızca kalıplaşmış ifadeleri tanımlamaları değil, bağlam içinde bularak hangi durumlarda kullanıldığını açıklamaları istenmektedir. Bu yönüyle dili

bir iletişim aracı olarak ele alır. Kalıplaşmış ifadeler, filmdeki iletişimsel bağlam içinde değerlendirilir. Etkinlikteki dil bilgisel yapı, gerçek yaşamla bağlantı kurulacak şekilde ele alınmıştır. Etkinliğin b kısmı da işlevsel dil bilgisi yaklaşımına uygundur çünkü öğrenciden yalnızca deyim tanımlaması değil, onun iletişimsel işlevini ve bağlama uygunluğunu değerlendirmesi beklenmektedir. Bu da öğrencinin dili, sözlük anlam düzeyinde değil, iletişim bağlamında ve işlevi doğrultusunda değerlendirmesi anlamına gelmektedir. Öğrencilerin kalıplaşmış ifadeleri yalnızca biçimsel olarak değil, bağlam içinde anlamlandırmaları beklenmektedir. Bu nedenle 3. etkinliğin a ve b bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Bugün Bayram isimli metnin 3. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 0.77 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.34.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 4. temada yer alan “Misafir Odası” isimli metnin 3. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

3. ETKİNLİK

a. Aşağıda “misafirlik”le ilgili deyim ve kalıplaşmış sözler ile bunların anlamları verilmiştir. Deyim ve kalıplaşmış sözleri anlamlarıyla eşleştiriniz. Boşta kalan deyim anlamlarını siz tahmin ederek yazınız.

Deyim ve kalıplaşmış sözler	Anlamları
a misafir ağırlamak	Bir yerde konuk olarak karşılanıp gerekli ilgiyi, izzet ve ikramı görmek.
b misafir gibi oturmak	Konuğa gerekli ilgiyi göstermek, ikramda bulunmak.
c misafir kalmak	Bulunduğu yerden her an ayrılacakmış gibi eğreti, üstünkörü oturmak.
ç misafir olmak	

b. Anlamını eşleştirdiğiniz ve tahmin ettiğiniz deyim ve kalıplaşmış sözleri gereksiz kelimelere yer vermeden cümle içinde kullanınız.

Görsel 34'te görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, anlamı verilen deyim ve kalıplaşmış sözlerin karşıda verilen anlamlarıyla eşleştirilmesi; etkinliğin b kısmında ise eşleştirilen deyim ve kalıplaşmış sözlerin gereksiz sözlerden arınarak cümle kurulması istenmektedir.

Etkinliğin a ve b bölümleri işlevsel dil bilgisi yaklaşımına uygun değildir çünkü etkinlikte öğrenciden beklenen deyim ve kalıplaşmış sözleri anlamlarıyla eşleştirip bunlarla ilgili cümle kurmaktır. Bu etkinlik deyimlerin bağlam içinde nasıl ve neden kullanıldığına odaklanmamış, öğrencinin dilsel yapıyı ezbere öğrenmesine ve etkinliğin tanım düzeyinde kalmasına neden olmuştur.

Misafir Odası isimli metnin 3. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olmadığını göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.35.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 4. temada yer alan “Misafir Odası” isimli metnin 5. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

5. ETKİNLİK

a. Okuduğunuz şiirde hangi söz sanatları vardır? Söz sanatlarını ve bunların kullanıldığı dizeleri yazınız.

Söz Sanatı	Kullanıldığı Dize

b. Günlük hayatta en çok karşılaştığınız bir hayvan, bitki ve nesneyi seçiniz. Bunları kişileştirdiğiniz cümleler yazınız.

c. Defterinize masadaki kitap ve kalemi konuşturduğunuz bir diyalog yazınız. Diyalog yazarken aşağıdaki yönergeleri dikkate alınız.

- Kitap ve kalemi yazınızın ana karakteri olarak belirleyiniz.
- Söz sanatlarıyla ilgili öğrendiklerinizi hayal gücünüzle birleştirerek farklı bir yazı yazmaya çalışınız.
- Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanıldığı cümleler kurunuz.
- Kendinize has diyaloglar yazınız.

Görsel 35'te görüldüğü üzere etkinlik a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, okunan şiirde geçen söz sanatları bulunarak kullanılan dizenin yazılması; b kısmında günlük hayatta öğrencinin en çok karşılaştığı hayvan, bitki ve nesneler seçilerek bunların kişileştirildiği cümlelerin yazılması istenmektedir. Etkinliğin c kısmında ise öğrencinin masasındaki kitap ve kalemin konuşturulduğu bir diyalog yazılması, bu diyalog yazılırken ise söz sanatlarının kullanılması beklenmektedir.

Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik değildir çünkü bu bölümde öğrenciden beklenen hazır bir metindeki söz sanatlarını tanıması, adlandırması ve örnekle göstermesidir. Bu etkinlikte öğrencinin dil yapılarını yorumlaması ya da üretmesi değil, tanımlaması ve sınıflandırması istenir. Etkinliğin b kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrencinin kişileştirme sanatını kullanarak özgün cümleler üretmesi istenmiştir. Bu da dilin yapı ve işlevlerinin anlam üretimi ve iletişim bağlamında ele alınmasını sağlayarak işlevsel dil bilgisi yaklaşımına uygundur. Etkinliğin c kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü bu etkinlik öğrencinin kişileştirme ve konuşturma gibi söz sanatlarını iletişimsel bir bağlamda kullanarak yaratıcı dil üretimi gerçekleştirmesini sağlamaktadır. Bu nedenle 5. etkinliğin b ve c bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinlikler iken a bölümü işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinlik değildir.

Misafir Odası isimli metnin 5. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte iken; c etkinliğinin işlevsel dil bilgisine uygun olmadığını göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.36.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 4. temada yer alan “Misafir Odası” isimli metnin 8. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

8. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki paragrafı okuyunuz. Bir ismi sayı veya işaret yoluyla belirten kelimelerin altını çiziniz.

Bilgehan ve ailesi her bayram olduğu gibi bu bayram da dedelerine gitmek için yola çıktılar. Üç saat süren yolculuğun ardından köye varmışlardı. Köyün girişinde sağdaki beşinci ev dedesinin eviydi. Bu ev ona göre köyün en güzel eviydi. Dedesi onları kapıda sevinçle karşıladı ve hemen "Şu odaya geçelim de biraz dinlenin." dedi. Biraz sohbet ettikten sonra annesi Bilgehan'a arabadan "Deden için aldığımız o hediyeleri getirir misin?" dedi. Bilgehan hemen arabaya giderek hediyeleri alıp geldi. Dedesi hediyeleri çok beğendi ve hediyeler için teşekkür etti. Biraz sohbet ettikten sonra onlara fındıklı kurabiyelerden ikram etti. Çocuklar hemen ikiser kurabiye yemişlerdi bile. Üç günlük bayram tatili hızla geçmişti ve dönme vakti gelip çatmıştı.

b. Paragrafta sayı anlamı taşıyan kelimeleri ve bunların önündeki isimleri örnekteki gibi yazınız.

____ üç ____ saat ____

c. Paragrafta işaret anlamı taşıyan kelimeleri ve bunların önündeki isimleri örnekteki gibi yazınız.

____ bu ____ yolculuk ____

ç. Yazdığınız kelimelerden sadece soldakileri kullanarak örnekteki gibi cümleleri defterinize yazınız.

____ Bu bayramda üç teyzemi de ziyaret ederek ellerini öptüm.

Görsel 36'da görüldüğü üzere etkinlik a, b, c ve ç olmak üzere dört kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, öğrencinin verilen paragrafı okuyarak paragrafta bir ismi sayı veya işaret yoluyla belirten kelimelerin altını çizmesini; b kısmında, paragrafta sayı anlamı taşıyan kelimeleri ve önündeki ismi yazmalarını; c kısmında paragrafta işaret anlamı taşıyan kelimeler ve önündeki isimlerin yazılmasını; etkinliğin ç kısmında ise yazılan kelimelerden sadece solda olanlar kullanılarak cümlelerin deftere yazılması istenmektedir.

Etkinlik, kavramsal bir tanıma başvurmaksızın öğrencilerin metin içindeki sayı ve işaret yoluyla niteleme yapan sözcükleri fark etmeleri üzerine yapılandırılmıştır. Etkinlik özellikle sıfatlar konusunu işlemesine karşın bu dil bilgisel terimi doğrudan sunmadan, öğrencinin metin içerisindeki kullanımlardan hareketle yapı ve anlam ilişkisini sezmesini amaçlamaktadır. Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü bu bölümde öğrenciye doğrudan bir tanım ya da kural verilmeden, metinde geçen örnekleri gözlemleyerek anlam bakımından sıfat işlevi gören ifadeleri tespit etmeye yönlendirilmiştir. Etkinliğin b ve c kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir çünkü öğrencilerden sayı ve işaret yoluyla belirleme yapan kelimeleri hem işlev hem de ilişki düzeyinde değerlendirmeleri beklenmektedir. Etkinliğin ç kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü sayı anlamı taşıyan kelimelerden cümle oluşturulması öğrencinin bağlam içinde öğrendiği dil unsurlarını, yeni bir cümle yapısında kullanarak bilgiyi uygulamaya dönüştürmesini

sağlamaktadır. Bu nedenle 8. etkinliğin a, b, c ve ç bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Misafir Odası isimli metnin 8. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a, b, c ve ç kısımlarının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.37.: 5. sınıf Türkçe 1. ders kitabında 4. temada yer alan “Misafir Odası” isimli metnin 9. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

9. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki metinde "kesme işareti" ve "kısa çizgi"nin hangi işlevlerde kullanıldıklarını belirleyiniz.

Bakırcılıkla ilgili araştırma için Erzincan'a vardığımda Mustafa Bey'e ulaştım. Önce bana Hasan Usta'yı anlatmaya başladı: "Şehrimizin en iyi ustalarından biri Hasan Usta'dır. Hasan Usta'nın yaptığı bakır kaplar, o kapların üstündeki işlemler eşsizdir. O sadece Erzincan'ımız için değil kültürümüz için çok kıymetlidir. Erzincan'da kime sorsanız onu tanır. İlerlemiş yaşına rağmen yanına giden herkesle ilgilenir, anılarını anlatır. Geçmişin taşıyıcısı olan atölyesi Yedigöller'da onu işini yaparken izlemek ayrı bir keyiftir." Şimdi dinlediklerimden hareketle onunla tanışmaya can atıyorum.

b. Belirlediğiniz işlevlerden hareketle bu noktalama işaretlerinin kullanım kurallarını oluşturunuz. Oluşturduğunuz kuralları defterinize yazınız.

c. "Ba-kır-cı-lık kelimesinde kısa çizginin hangi işlevde kullanıldığını aşağıya yazınız.

Görsel 37'de görüldüğü üzere etkinlik a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, verilen paragrafta kesme işareti, kısa çizginin hangi işlevlerde kullanıldığının belirlenmesi; b kısmında belirlenen işlevlerden hareketle kısa çizgi ve kesme işaretinin kullanım kurallarının oluşturulması istenmektedir. Etkinliğin c kısmında ise kısa çizgiyle hecelere ayrılan kelimede kısa çizginin işlevi sorulmaktadır.

Etkinlik kesme işaretinin;

-Kişi adlarından sonra gelen saygı ve unvan sözlerine eklenen eklerini ayırmada,

-Yer adlarına getirilen ekleri ayırmada,

Kısa çizginin;

-Satırlara sığmayan kelimeleri ayırmada,

-Kelimeyi eklerine ve köklerine ayırmada kullanıldığı gibi işlevlerini öğrencilere ezberletmek yerine öğrencilerin örnek cümlelerden hareketle bu işlevleri kendisinin keşfetmesi istenmektedir. Etkinliğin a, b, c ve ç bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir çünkü etkinliğin a kısmında kesme işareti ve kısa çizgiyle ilgili doğrudan bilgi verilmeden, keşfetmeye dayalı olarak paragraf içerisindeki örneklerden yola çıkarak kesme işareti ve kısa çizginin metinden hareketle işlevlerinin bulunması; etkinliğin b kısmında belirlenen işlevlerden hareketle öğrencinin kuralları kendisinin tespit edip yazması etkinliklerin işlevsel dil bilgisi yaklaşımına uygun hazırlandığını göstermektedir. Etkinliğin c kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü kısa çizginin herhangi bir tanım ya da açıklaması verilmeden, verilen etkinlikten hareketle keşfederek öğrencinin işleve ulaşması beklenmektedir. Bu nedenle 9. etkinliğin a, b ve c bölümleri ezber ve tanımdan uzak, işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Misafir Odası isimli metnin 9. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a, b ve c kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.38.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 4. temada yer alan “Çömlekçilik” isimli metnin 8. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

8. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki paragrafı okuyunuz. Paragrafta büyük harflerin kullanımını inceleyiniz. Büyük harflerin yanlış kullanıldığı kelimelerin altını çiziniz.

Sevgili Kardeşim,
Hamza Dayının küçük oğlunu askere yolladık. Onunla beraber köyümüzden üç kişi daha askere gitti. Herkes okulun Batısındaki meydana toplandı. Yüksekçe Köyünden davul zurna ekibi geldi. Bütün köy tek yürek olmuş, gururla köyün gençlerini uğurlamak için toplanmıştı. Annelerin gözyaşı mutlulukla nasıl birleşmişti. Bir yandan kazanlarda yemekler pişti. Canım Kardeşim, Batı'da bu güzelliklerden mahrum kaldığın için üzgünüm.
Hasretle gözlerinden öper, bir an önce gelmeni dilerim.

Ağabeyin Murat

b. Metinden büyük harflerin kullanımıyla ilgili kurallar oluşturunuz, defterinize bu kuralları uyguladığınız bir paragraf yazınız.

Görsel 38’de görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, verilen paragrafta büyük harflerin kullanımı incelenerek büyük harflerin yanlış yazıldığı kelimelerin altının çizilmesi, b kısmında ise metindeki büyük harflerin işleviyle ilgili kurallar oluşturulması ve bu kuralların uygulandığı bir paragraf yazılması istenmektedir.

Etkinlik;

-Özel isimlerin büyük harfle başladığı,

-Köy isimlerinin büyük yazıldığı,

-Özel isim olmayan kelimelerin cümle içinde büyük harfle yazılmadığı gibi büyük harflerin işlevlerini öğrencilere ezberletmek yerine öğrencilerin örnek cümlelerden hareketle bu işlevleri kendisinin keşfetmesi istenmektedir. Etkinliğin a ve b bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir çünkü öğrenciye daha önceki etkinliklerde büyük harflerin kullanımı sezdirilerek öğrenmesi sağlanmıştı. Etkinliğin a bölümünde metin verilerek büyük harflerin kullanımıyla ilgili bir kural verilmemektedir. Öğrencilerin metin üzerinden büyük harflerin kurallarını sezmesi sağlanmaktadır. Öğrenci bilgiye hazır olarak değil, kendisi keşfederek ulaşmaktadır. Etkinliğin b kısmında ise öğrencinin metin içinde sezdiği kurallardan hareketle bir paragraf yazması, öğrencinin uygulamaya geçmesini sağlamaktadır. Bu nedenle 8. etkinliğin a ve b bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Çömlekçilik isimli metnin 8. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.39.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 4. temada yer alan

“Çömlekçilik” isimli metnin 9. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

9. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki cümlelerde renklendirilmiş kelimeleri inceleyiniz. Bu kelimeleri kendinden sonra gelen isimlere kattığı anlamlarına göre gruplandırınız. Gruplarınızı oluşturan cümlelerin numaralarını ve kelimelerin isimlere kattığı anlamı yazınız.

1. Bazı geleneksel sanatlar varlığını korumaya devam ediyor.
2. Gencin bu davranışı mahalledeki herkesi memnun etti.
3. Sergiye gitmek için birkaç arkadaş bir araya geldik.
4. Ramazan Bayramı'nda öteki elbisemi giymiştim.
5. Her insanın içinde bir sanatçı vardır.
6. Şu vazo anneannemin yadigârıydı.
7. O yemekler bayram sofralarının vazgeçilmezidir.

1. Grup
Kattığı anlam:

2. Grup
Kattığı anlam:

b. Belirlediğiniz her grup için defterinize ikişer örnek cümle yazınız.

Görsel 39'da görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, verilen cümlelerde renkli yazılan kelimelerin isimlere kattığı anlamı anlamlarına göre gruplandırmaları, etkinliğin b kısmında ise belirlenen her grup için iki örnek verilmesi istenmektedir.

Etkinlik isimden önce gelen kelimelerin isme işaret, belirsizlik gibi anlamlar kattığını öğretmektedir. Verilen etkinlikte işaret ve belgisiz sıfatların tanımı ya da açıklaması yapılmadan isim üzerindeki işlevleri üzerinde durulmaktadır. Bu nedenle etkinliğin a ve b bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir çünkü etkinliğin a bölümünde öğrenciye işaret ya belgisiz sıfatın tanımı verilmemekte, öğrencilerin koyu renkle yazılmış kelimelerin isimlerden önce geldiğini ve anlama olan katkısını fark edip gruplandırmasını istemektedir. Etkinliğin b bölümünde ise, öğrenci a etkinliğinde keşfederek öğrendiği isimlerin gruplarını örneklendirmektedir. Bu da öğrencinin öğrendiği yapıyı, iletişimsel ve yaratıcı bir şekilde kullanmasına neden olduğu için işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir.

Çömlekçilik isimli metnin 9. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam

geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.40.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 5. temada yer alan “Ev” isimli metnin 6. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

6. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki paragrafta cümlelere benzerlik anlamı katan kelimeleri belirleyerek bu kelimelerin altını çiziniz.

Sabah uyandığımda dışarıda her yer bembeyaz karlarla kaplıydı. Karlar tıpkı pamuk gibi yumuşacıktı. Güneş gökyüzünde parlıyor ve ışıkları aynen bir lamba gibi etrafı aydınlatıyordu. Ağaçlar, karla kaplanmış dallarıyla sanki beyaz şemsiyelerdi. Sokakta oynayan çocuklar, tıpkı cıvıldaayan kuşlar gibi neşeliydiler. Her şey masal diyarındaymış gibi güzeldi.

b. Aşağıda verilen kelimelerin her biriyle ilgili benzerlik anlamı veren kelimelerden de yararlanarak defterinize birer cümle yazınız.

salon ev baca çatı

Görsel 40'ta görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, bir paragraf verilerek paragrafta benzerlik anlamı katan kelimelerin belirlenmesi; b kısmında ise verilen dört kelime verilmekte ve benzerlik anlamı veren kelimelerden de yararlanılarak birer cümle oluşturulması istenmektedir.

Etkinlik benzetmenin;

-Tıpkı,

-Gibi,

-Aynen,

-Sanki,

-mış gibi ifadelerin benzetme işlevinde kullanıldığını sezdirmeye çalışmaktadır. Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrenciye doğrudan benzetme anlamı içeren kelime ya da edatlar verilmeden öğrencinin benzetme anlamı veren ifadelerin metinden bulunması isteniyor. Öğrencinin bağlamdan hareket edip benzetme anlamı veren kelimelerin keşfedilmesi istenmektedir. Etkinliğin b kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrenci a etkinliğinde keşfettiği benzerlik anlamı katan kelimelerle ilgili cümle

kurması, öğrencinin üretim aşamasına geçtiğini göstermektedir. Bu nedenle 6. etkinliğin a ve b kısımları işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Ev isimli metnin 6. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.41.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 5. temada yer alan “Ev” isimli metnin 9. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

9. ETKİNLİK Aşağıdaki paragrafı noktalama ve yazım kurallarına göre düzenleyerek defterinize yeniden yazınız.

Huzur veren su sesine çocuk seslerinin de eşlik ettiği Köy Meydanı'nda kurulurdu samimi dostluklar. bugün de çamiçi köyünde asker uğurlaması ile bu dostluklar pekişecekti. Yüreklere vatan aşkıyla çarpan Ahmet Mehmet ve Serhat; Âkif'in safahat adlı eserinde işaret ettiği gibi vatani görevlerini yapmak için 23 04 2024 tarihinde askere gideceklerdi. Köy meydanında davullar çalıyor analar yiğit evlatlarının ellerine kına yakıyordu. Ay yıldızlı şanlı bayrağımızın gölgesinde omuz omuza çekilen halaylarla birlik ve beraberlik duygusu pekişiyordu. Saat 09 15'te kalkacak trene yetişmek için gençler el sallayarak köylerine veda ettiler.

Görsel 41'de görüldüğü üzere bir paragraf verilerek, yazım ve noktalama kurallarına göre yeniden düzenlenmesi istenmektedir.

Noktalama işaretlerinin;

-Meydan kelimesine gelen -i belirtme ekinin özel ada dahil olduğu için kesme işaretiyle ayrıldığı,

-Eş görevli kelimeleri ayırırken virgül kullanıldığı,

-Gün, ay ve yıl rakamla yazıldıysa araya nokta konduğu,

-Saat ve dakika bildiren sayıların arasına nokta konduğu,

Yazım kurallarının;

-Kitap isimlerinin ilk harflerinin büyük harfle yazıldığı,

-Meydanın m'sinin büyük harfle yazıldığı,

-Köy isimlerinin büyük harfle yazıldığı gibi işlevlerini öğrencilere ezberletmek yerine öğrencilerin verilen paragraftan hareketle bu işlevleri kendisinin keşfetmesi

istenmektedir. Verilen etkinlik yazım ve noktalama kurallarının işlevlerinden hareketle noktanın kullanım yerlerini öğretme ve daha önce öğrendiklerini pekiştirmeye yönelik bir etkinlik olması sebebiyle işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir.

Ev isimli metnin 9. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.42.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 5. temada yer alan “Ev” isimli metnin 12. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

12. ETKİNLİK

a. Dinlediğiniz metinden alınan aşağıdaki cümleyi inceleyiniz. Cümledeki altı çizili kelime hangi ismin yerine kullanılmıştır? Söyleyiniz.

"İnsanların duygularını anlamak ve onlara destek olmak, dünyayı daha iyi bir yer hâline getirir."

b. Aşağıda verilen cümlelerde bir ismin yerine tercih edilen kelimelerin altını çiziniz.

- > Bugün sizinle üzerinde düşünmeye değer bir konuyu paylaşmak istiyorum: Empati.
- > Örneğin okulda bir arkadaşınız üzgün olduğunda ona sarılıp "Sorum ne? Nasıl yardımcı olabilirim?" demek onun için çok önemlidir.

c. Aşağıdaki cümlede altı çizili isimlerin yerine tercih edilen bir kelime bularak cümleyi tekrar yazınız.

Aslı ile Ceren yeni tanışmalarına rağmen sıkı dost oldular.

Görsel 42’de görüldüğü üzere etkinlik a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, öğrencinin cümledeki altı çizili sözcüğün hangi anlamda kullanıldığı; b kısmında, verilen cümlelerde ismin yerine tercih edilen kelimelerin altının çizilmesi; etkinliğin c kısmında ise cümlede verilen altı çizili sözcüğün yerine yeni bir kelime bulması istenmektedir.

Etkinlik, zamirin tanım ya da açıklamasını yapmadan örnek cümlelerden hareketle ismin yerini birden fazla şahıs ekleri yoluyla tutan kelimeleri öğrenciye sezdirmektedir. Etkinliğin a kısmı işlevse dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü etkinlikte “onlara” kelimesinin altı çizilerek zamir hakkında herhangi bir tanım ya da

açıklama yapılmadan, öğrencinin bu kelimenin yerine gelebilecek olan ismin bulunmasını isteyerek öğrencinin keşfetmesini ve bağlamdan hareketle aktif çabayla bulmasını istemektedir. Etkinliğin b kısmı işlevse dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrenci a etkinliğinde altı çizili kelimenin yerine hangi ismin geleceğini keşfetmiştir. Etkinliğin b kısmında da herhangi bir tanım ya da açıklama yapılmamış, öğrencinin keşfederek öğrendikleri aracılığıyla isimlerin yerine geçen kelimelerin bulunması istenmektedir. Etkinliğin c kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrenci keşfettiklerinden hareketle altı çizili kelimenin yerine gelecek ismi bulması onun işlevsel üretime geçtiğini göstermektedir. Bu nedenle 12. etkinliğin a, b ve c kısımları işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Ev isimli metnin 12. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a, b ve c kısımlarının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.43.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 5. temada yer alan “Tatlı Günler” isimli metnin 6. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

6. ETKİNLİK

a. Aşağıda verilen paragraftaki söz sanatlarını belirleyiniz. Bu söz sanatlarının geçtiği cümleleri ve söz sanatlarını aşağıya yazınız.

Asel, kısa bir yürüyüşün ardından ağacın altındaki banka oturup kitabını okumaya başladı. Birden yanında beliren Bilge Kağan, "Merhaba Asel, yine kitaplarınla mı sohbet ediyorsun?" dedi. Asel gülererek "Evet, onlar karanlık gecelerde parlayan ay gibidirler, her zaman yolumu aydınlatırlar." dedi. Bilge Kağan elindeki ayrıntı Asel'e uzatarak "Ama gerçek dostlarla yapılan sohbetin yerini hiçbir şey tutamaz." dedi. Bir yandan ayrıntılarını içerken bir yandan da ağaçtaki serçeleri izlemeye başladılar. Bilge Kağan "Serçeler bugün çok neşeli görünüyor. Sanki bize 'Merhaba!' diyorlar." dedi. Asel belki onlar da bizim gibi çok iyi iki dosttur, dedi.

Söz Sanatının Bulunduğu Cümle

Söz Sanatı

b. Aşağıdakilerden hangileri söz sanatlarının metnin anlamına olan katkılarındandır? İşaretleyiniz.

- ☐ Metni daha akılda kalıcı ve etkileyici hâle getirmiştir.
- ☐ Anlatımı sadeleştirmiştir.
- ☐ Metnin daha keyifli ve akıcı bir şekilde okunmasını sağlamıştır.
- ☐ Metnin belirli bölümlerine vurgu yaparak ifade gücünü artırmıştır.

c. Karekodu okutarak "Bilgi Yarışı" adlı etkileşimli içeriği yönergeler doğrultusunda tamamlayınız.

ç. Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metinden hareketle sözlü olarak cevaplayınız.

"Mınav Dostları" lakabını çocuklara kim, niçin takmıştır?

"Yaşadığımız zamanda süper güç, merhamet ve iyilik yapmaktır evlatlarım." sözüyle Muhtar amca ne demek istemiştir?

d. Dinlediğiniz metinden alınan aşağıdaki cümlede altı çizili kelime grubu "özetleme işlevi" görmektedir. Siz de verilen cümlelerdeki özetleme işlevi gören kelime ya da kelime gruplarının altını örnekteki gibi çiziniz.

Uzun lafın kısıası kedicik çok zayıf ve hastaydı.

İnsan sosyal bir varlıktır yani sürekli iletişim hâlinindedir.

Çocukların komşuluk ve akrabalık ilişkilerinin sağlıklı olduğu ortamda büyümesi gerekir. Özetle çocuklarınızın insanlarla ilişkilerine önem veriniz.

Çevremizdeki yardıma muhtaç kişilere, hayvanlara, bitkilere kısacası bütün canlılara karşı duyarlı olmalıyız.

Ailede sorumlulukları yerine getirmek, iletişime dikkat etmek, aile bireylerine sevgi ve saygıyla yaklaşmak, onlarla dayanışma içinde olmak çok önemlidir. Sonuç olarak bunlar aile bütünlüğünü sağlayan temel unsurlardır.

e. Altını çizdiğiniz özetleme işlevi gören ifadelerinden iki tanesini seçerek birer cümlede kullanarak defterinize yazınız.

Görsel 43'te görüldüğü üzere etkinlik a, b, c, ç, d ve e olmak üzere olmak üzere altı kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, bir paragraf verilmekte ve paragrafta geçen söz sanatları belirlenerek söz sanatlarının geçtiği cümle ve söz

sanatlarının yazılması; b kısmında söz sanatlarının metne olan katkılarını içeren cümlelerin işaretlenmesi; d kısmında özetleme işlevi içeren kelime veya kelime gruplarının altının çizilmesi; etkinliğin e kısmında ise altı çizili özetleme işlevi gören kelimelerden iki tanesi seçilerek cümle kurulması istenmektedir. Etkinliğin c ve ç kısımları dil bilgisi etkinliği olmadığından incelenmemiştir.

Etkinliğin a ve b kısımları söz sanatlarını bulmaya dayalı işlev dışında bir etkinlik iken; etkinliğin d kısmında ise;

-uzun lafın kısası,

-yani,

-özetle,

-kısacası,

-sonuç olarak gibi kelimelerin öncesinde herhangi bir tanım ya da açıklama yapılmadan cümle içinde özetleme işlevini yerine getirdiği sezdirilmeye çalışılmaktadır. Öğrenci okuduğu cümlelerde bağlamdan yararlanarak özetleme içeren kelimelerin tespitini yapmaktadır. Etkinliğin e kısmı da işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrenci d etkinliğinde bağlamdan hareketle keşfettiği özetleme işlevi gören kelimeleri cümle içinde kullanması bağlamdan hareketle uygulamaya geçtiğini göstermektedir. Bu nedenle etkinliğin a ve b bölümleri klasik yaklaşıma uygun etkinlikler iken; d ve e etkinlikleri işlevsel dil bilgisine uygun hazırlanmış etkinliklerdir. Etkinliğin c ve ç bölümleri dil bilgisi etkinliği olmadığından incelenmemiştir.

Tatlı Günler isimli metnin 6. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve d kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olmadığını göstermekte iken; d kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.44.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 5. temada yer alan “Gülü İncitme Gönül” isimli metnin 2. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

5. TEMA

c. "Gönül" kelimesiyle ilgili aşağıdaki deyimleri, verilen anlamına uygun olarak birer cümlede kullanınız.

Gönül kırmak: Birini çok üzecek bir davranışta bulunmak, gücendirmek.

Cümlem:

Gönlünde kalmak: Çok istediği hâlde ulaşamamak, elde edememek.

Cümlem:

Gönlünden geçirmek: Bir şeyin olmasını veya bir şey yapmayı istemek.

Cümlem:

Gönül almak: Kınlan bir kimseyi güzel bir davranışla hoşnut etmek.

Cümlem:

ç. "Gönül" kelimesinin geçtiği deyimlerden hangileri insanlar arası ilişkileri koparan veya düzelten davranışları ifade etmektedir? Söyleyiniz.

d. Arkadaşınızın gönlünü aldığınız bir olayı kısaca anlatınız.

Görsel 44'te görüldüğü üzere etkinlik a, b, c, ç ve e olmak üzere olmak üzere altı kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin c kısmında, gönül kelimesinin geçtiği deyimlerin anlamları verilerek cümle kurulması; ç kısmında gönül kelimesinin geçtiği deyimlerden hangisinin insanlar arası ilişkileri koparan veya düzelten davranışları ifade ettiğinin bulunması istenmektedir. Etkinliğin a, b ve d kısımları dil bilgisi etkinliği olmadığından incelenmemiştir.

Etkinliğin c ve ç bölümleri işlevsel dil bilgisi yaklaşımına uygun değildir çünkü etkinlikte gönül kelimesini geçtiği deyimlerin ne anlama geldiği verilmektedir. Bu etkinlik; deyimlerin bağlam içinde nasıl ve neden kullanıldığına odaklanmamış, öğrencinin dilsel yapıyı ezbere öğrenmesine ve etkinliğin tanım düzeyinde kalmasına neden olmuştur.

Gülü İncitme Gönül isimli metnin 2. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin c kısmının kapsam geçerlik oranı 0.77; ç kısmı ise 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin c ve ç kısmının

işlevsel dil bilgisine uygun olmadığını göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.45.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 5. temada yer alan “Gülü İncitme Gönül” isimli metnin 9. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

9. ETKİNLİK

Aşağıdaki cümlelerde sayıların yazımını inceleyiniz. Sayıların yazımı ile ilgili kuralları öğretmeninizle birlikte belirleyerek örnekteki gibi yazınız.

Sokak hayvanlarına mama almak için 15.500 lira toplandı.	✓ Dört veya daha çok basamaklı sayılar sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve aralarına nokta konur.
Altışar kişi toplanıp öğretmeni-mizi ziyarete gittik.	✓ _____
On iki kişinin katılımıyla işleri-mizi kolaylıkla hallettik.	✓ _____
İletişimde birinci önceliğim sevgi dilidir.	✓ _____

Görsel 45’te görüldüğü üzere örnek cümleler verilerek cümledeki sayıların işlevlerinin bulunması istenmektedir.

Etkinlik sayıların;

-Dört veya daha çok basamaklı sayıların sondan sayılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazıldığı ve aralarına nokta konduğunu,

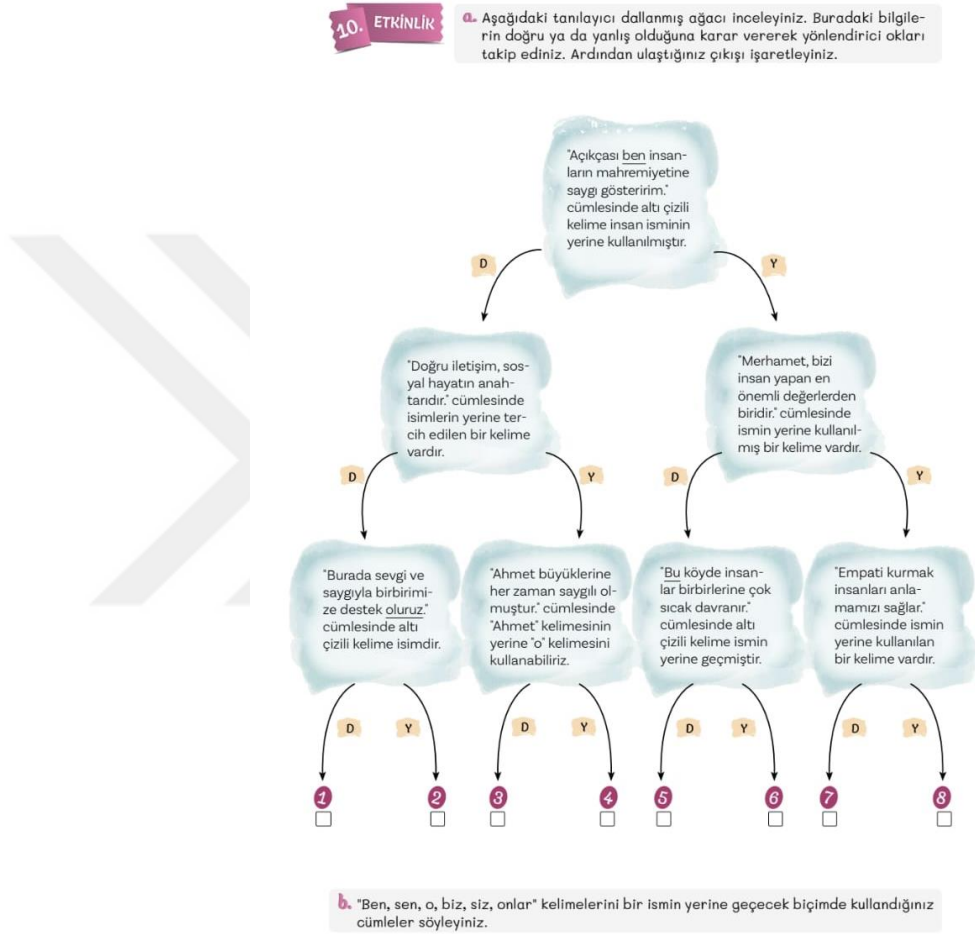
-Sayıların metin içerisinde genelde sayıyla yazıldığı,

-Metin içerisinde birden fazla sözcükten oluşan sayının ayrı yazıldığı gibi durumlarını öğretmeye dönük bir etkinliktir. Verilen etkinlik işlevsel dil bilgisi yaklaşımına uygun bir etkinliktir çünkü öğrenciye örnek cümleler vererek öğrencinin örnek cümlelerdeki sayıların yazımından yola çıkarak, sayıların cümle içerisinde nasıl yazıldığını keşfederek öğrenmesi ve kurala ulaşması öğrencinin kendi çabasıyla bilgiye ulaşmasını gerektiğinden işlevsel dil bilgisi yaklaşımına uygun bir etkinliktir.

Gülü İncitme Gönül isimli metnin 9. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte

ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.46.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 5. temada yer alan “Komşumuz Nergis Teyze, Çiçek Dayanışması” isimli metnin 10. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

Görsel 46’da görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, tanılayıcı dallanmış ağaç verilmiştir. Verilen tanılayıcı dallanmış ağaçtaki bilgilerin doğru ya da yanlış olduğunu bularak yönlendirici okların takip edilmesi istenmektedir. Etkinliğin b kısmında ise verilen kelimeleri bir ismin yerine geçecek biçimde cümleler yazılması istenmektedir.

Etkinlikte zamirin tanımı yapılmadan işlevleri örnek cümlelerle verilmektedir. Etkinlik, öğrencinin daha önceki işlevsel dil bilgisine uygun olarak hazırlanan etkinliklerde keşfederek öğrendiği zamirler konusunu ele alarak öğrencinin bilgi

düzeyini ölçmektedir. Öğrencinin bilgi düzeyini ölçen, pekiştirme amacı taşıyan işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrenciye herhangi bir hazır bilgi verilmeden daha önce öğrendiklerini ölçme amacı taşımaktadır.

Komşumuz Nergis Teyze, Çiçek Dayanışması isimli metnin 10. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 0.77 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.47.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 6. temada yer alan “Haydi Doğa Yürüyüşüne” isimli metnin 4. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

4. ETKİNLİK

a. “Sağlık ve Spor Rotası” adlı metinden alınan aşağıdaki cümlelerde hangi düşünceyi geliştirme yollarına başvurulduğunu belirleyiz. Boşta kalan düşünceyi geliştirme yoluyla ilgili siz de metinden bir cümle yazınız.

tanımlama

karşılaştırma

örnekleme

benzetme

Doğa yürüyüşü, şehirde yapılan yürüyüşlerden farklı olarak katılımcılara doğal güzellikleri keşfetme ve temiz hava alma imkânı sunar.

Doğa yürüyüşü, doğal güzelliklerle dolu bir rotada yapılan keyifli bir aktivitedir.

Bu bilinç, doğaya ve canlılara zarar vermemeyi gerektirir. Çöp atmak, ateş yakmamak, bitkilere zarar vermemek, hayvanları ve diğer insanları rahatsız etmemek, doğa koruma bilincine sahip olan her katılımcının çevreye karşı en önemli sorumluluğudur.

b. Karekodu okutarak “Düşünce Balonu” adlı etkileşimli içeriği yönergeler doğrultusunda tamamlayınız.

Görsel 47’de görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, verilen cümlelerde hangi düşünceyi geliştirme yollarının kullanıldığı sorulmaktadır. Etkinliğin b kısmı dil bilgisine bağlı bir etkinlik olmadığından incelenmemiştir.

Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisi yaklaşımına uygun bir etkinlik değildir çünkü öğrenci düşünceyi geliştirme yollarını öğrendiği etkinlikte, düşünceyi geliştirme yollarının ne olduğu tanım ve açıklamalarla verilmişti. Öğrenci ise bilgiye hazır şekilde ve ezber yöntemiyle ulaşmıştır. Bu etkinlikte ise tanımını ezberlediği düşünceyi geliştirme yollarından hareketle verilen örneklerle eşleştirmesi istenmektedir. Öğrencinin bilgiyi keşfetme durumu yoktur. Etkinliğin b kısmı ise dil bilgisi etkinliği olmadığından incelenmemiştir.

Haydi Doğa Yürüyüşüne isimli metnin 4. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Lawshe tekniğinde minimum 5 uzmandan görüş alınmaktadır. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a kısmının kapsam geçerlik oranı 0.77 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olmadığını göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.48.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 6. temada yer alan “Haydi Doğa Yürüyüşüne” isimli metnin 7. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

7. ETKİNLİK

a. Okuduğunuz "Haydi Doğa Yürüyüşüne!" adlı metinden bir ismi niteleyen ya da belirten kelimelerin bulunduğu üç cümle yazınız. Bu kelimelerin altını çiziniz.

1 _____

2 _____

3 _____

b. Belirlediğiniz kelimeleri siz de bir ismi niteleyecek biçimde cümle içinde kullanınız.

1 _____

2 _____

3 _____

Görsel 48’de görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, metinden ismi niteleyen ya da belirten üç cümle bulunmasını; etkinliğin b kısmında ise öğrencinin belirlenen kelimelerden hareketle bir ismi niteleyecek biçimde örnek cümle verilmesi istenmektedir.

Etkinlikte sıfatların tanımını ya da açıklaması yapılmamıştır. Öğrenci sıfatlarla ilgili olan etkinliklerde kendisine hazır herhangi bir bilgi verilmeden keşfe dayalı bir

biçimde niteleme, işaret ve belgisiz sıfatları öğrenmişti. Etkinliğin a ve b kısmı işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir çünkü öğrenci daha önceki etkinliklerde keşfe dayalı şekilde öğrendiklerinden yola çıkarak metinde geçen niteleme ve belirtme sıfatlarını bulabilecektir. Etkinlik, pekiştirme ve daha önceki öğrenmelerini uygulama amacı taşımaktadır.

Haydi Doğa Yürüyüşüne isimli metnin 7. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. alınmaktadır. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.49.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 6. temada yer alan “Ne Olacak Bu Yemek Sorunu?” isimli metnin 3. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

3. ETKİNLİK

a. Okuduğunuz metinden karşılaştırma işlevli söz varlıklarının (ama, fakat, daha, en, kadar, -dan çok, -dan az vb.) kullandığı cümleler belirleyip aşağıya yazınız.

b. Karşılaştırma işlevli söz varlıklarını kullandığınız cümleler yazınız.

Görsel 49’da görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, okunan metinde karşılaştırma işlevli söz varlıklarının kullanıldığı cümlelerin belirlenmesi; etkinliğin b kısmında ise karşılaştırma işlevli söz varlıklarının kullanıldığı örnek cümle verilmesi istenmektedir.

Etkinlik;

- ama,
- fakat,
- daha,
- en,

-kadar,

-dan çok,

-dan az gibi söz varlıklarının karşılaştırma işleviyle kullanıldığını öğretmeye dönüktür. Etkinliğin a ve b kısmı işlevsel dil bilgisine uygun etkinlikler değildir çünkü öğrenciye karşılaştırma işlevli söz varlıklarının neler olduğu parantez içinde verilmektedir. Öğrenci hazır aldığı bilgiden hareketle metin içerisinde bu söz varlıklarının geçtiği kelimeleri seçerek, bağlama bakmadan örnek cümle olarak etkinliğe yazma durumuyla karşı karşıya kalınır. Etkinliğin b kısmında ise hazır öğrendiği söz varlıklarını cümle içinde kullanabilir. A ve b etkinlikleri için bir metin verilerek metin yardımıyla öğrenci kendisi keşfederek bağlamdan hareketle karşılaştırma işlevli söz varlıklarını bulması sağlanabilirdi. Bu nedenle etkinliğin a ve b bölümleri klasik dil bilgisi yaklaşımına daha uygundur.

Ne Olacak Bu Yemek Sorunu? isimli metnin 3. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliklerin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.50.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 6. temada yer alan “Ne Olacak Bu Yemek Sorunu?” isimli metnin 8. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

8. ETKİNLİK

a. Aşağıdaki paragrafı okuyunuz. Yazım yanlış olan kelimelerin altını çiziniz.

Sokağın başında durmuş, top oynayan çocukları izliyordum, ne kadar da sağlıklı görünüyorlardı. Takımlar 5'er kişiden oluşuyordu. maçı izlerken bisikletli bir adam bana yaklaştı. Elindeki kâğıdı uzatıp "şu spor salonunun adresine bakar mısın? bir türlü bulamadım." dedi. "tabii amcacığım." diyerek kâğıdı aldım. kâğıtta "çiçek mahallesi güneş sokak yıldız apartmanı birinci kat" yazıyordu. "Amcacığım, yirmibeş metre ileride Atatürk bulvarı var, karşıya geçince kurtuluş ortaokulunu göreceksin. Aradığın apartman okulun arkasında, doğa eczanesinin yanında. istersen seni götüreyim." dedim ama teşekkür ederek ağır adımlarla ilerledi.

b. Yazımı yanlış olan kelimeleri düzelterek aşağıya yeniden yazınız.

Etkinliğin a ve b kısımları işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir çünkü öğrenciye yazım yanlışları ile ilgili herhangi bir bilgi verilmeden öğrencinin daha önceki etkinliklerde keşfederek öğrendiği bilgilerden hareketle metindeki yazım yanlışlarını bulması istenmektedir. Etkinlik, öğrencinin yazım yanlışları konusunda ilgili önceki etkinliklerde neler keşfettiğini ölçme, pekiştirme ve öğrenilenlerin uygulamaya transfer edilmesini sağlayan işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir.

Görsel 4.51.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 6. temada yer alan “Ne Olacak Bu Yemek Sorunu?” isimli metnin 9. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

96

Görsel 51’de görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, öğrencinin verilen paragrafta isimleri niteleyen, belirten kelimeleri, ismin yerini tutan kelimeleri ve fiilleri belirleyerek altını çizmeleri; etkinliğin b kısmında ise altı çizilen kelimelerin tabloda ait oldukları yere yazılması istenmektedir.

Etkinlik;

-İsimlerin nitelendiği ve belirtildiği,

-İsimlerin yerini tutan kelime ve fiil olduğu gibi işlevlerini öğretmeye dönüktür. Etkinliğin a ve b bölümleri işlevsel dil bilgisine uygun etkinliklerdir çünkü öğrenci daha önceki sıfat ve zamir konularını öğrenirken bu konuların ismi verilmeden sadece içeriğindeki alt başlıkların verilen örnek cümlelerden hareketle öğrencinin keşfetmesi sağlanmıştı. Öğrenci verilen cümlelerden hareketle isimleri niteleyen, belirten veya isimlerin yerini tutan kelimelerin olduğunu kendi aktif çabasıyla öğrenmişti. Bu etkinlikte ise öğrenciye bir metin verilerek metinde yer alan isimleri belirten, niteleyen, isimlerin yerini tutan isim ve fiilleri bulması istenmekte ve b etkinliğinde uygun kategorilere yazması istenmektedir. Etkinliğin öncesinde konu sezdirmeye dayalı şekilde öğretildiğinden, bu etkinlikte öğrenci keşfetmeye dayalı şekilde kendi aktif çabasıyla elde ettiği bilgileri uygulama aşamasına geçecektir. Bu nedenle etkinlik, daha önce öğrendiklerini pekiştirme amacı taşıyan ve öğrendiklerini uygulamaya transfer etme niteliği taşımaktadır. Bu da işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermektedir.

Ne Olacak Bu Yemek Sorunu? isimli metnin 9. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Görsel 4.52.: 5. sınıf Türkçe 2. ders kitabında 6. temada yer alan “Obezite Sorunu” isimli metnin 8. etkinliğine ait görsel aşağıda verilmiştir.

8. ETKİNLİK

a. Aşağıda verilen paragraftaki yay ayraçların içine uygun noktalama işaretlerini yazınız. Yaptığınız noktalamalara ve büyük harflerin kullanımına dikkat ederek metni defterinize yazınız.

sağlıklı yaşam için dengeli beslenmenin ne kadar önemli olduğunu biliyor musunuz () "günde en az birkaç porsiyon sebze ve meyve tüketmelisin()" diyor doktorum() peki() neden mi() çünkü sebzeler ve meyveler vitamin() mineral ve lif açısından zengindir() üstelik bağırsıklık sistemini güçlendirirler() sağlıklı beslenmenin yanı sıra düzenli egzersiz() sadece fiziksel değil zihinsel sağlığın için de gereklidir() "sağlık her şeyin başıdır()" demiş büyüklerimiz() gerçekten de öyle değil mi() sağlığını korumak için bugünden itibaren haydi siz de bir adım atın()

146

SAĞLIKLILYASİYORUM

b. Karekodu okutarak "Noktalama Denetimi" adlı etkileşimli içeriği yönergeler doğrultusunda tamamlayınız.

Görsel 52’de görüldüğü üzere etkinlik a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, verilen paragrafın uygun noktalama işaretleriyle tamamlanması istenmektedir. Etkinliğin b kısmı dil bilgisine bağlı bir etkinlik olmadığından incelenmemiştir.

Etkinliğin a kısmı işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir çünkü öğrenci daha önceki etkinliklerde noktalama işaretleri ve büyük harflerin kullanımını kendi aktif çabasıyla keşfetmeye dayalı şekilde öğrenmişti. Öğrencinin elde ettiği bilgilerden hareketle, öğrendiklerini bu etkinlikte uygulamaya transfer etmesi beklenmektedir. Bu nedenle etkinlik işlevsel dil bilgisine uygun bir etkinliktir. Etkinliğin b kısmı ise dil bilgisi etkinliği olmadığından incelenmemiştir.

Obezite Sorunu isimli metnin 8. etkinliği alanında uzman kişiler tarafından incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a kısmının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının işlevsel dil bilgisine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular

Ortaokul 5.sınıf Türkçe 1 ve 2. ders kitaplarında yer alan dil bilgisi etkinlikleri, Bloom Taksonomisine göre sınıflandırılmıştır.

Tablo 4.1.: 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 1. temadaki dil bilgisi etkinlikleri ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre düzeyleri

Tema	Metin	Etkinlik	Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Düzeyleri
Oyun Dünyası	Topsuz Basketbol Oyunu	10. etkinlik (a)	Çözümleme
		10. etkinlik (b)	Anlama
		11. etkinlik	Uygulama
	Bir İp Bul Oyuna Başla	8. etkinlik (a)	Çözümleme
		8. etkinlik (b)	Anlama
		9. etkinlik	Yaratma
		10. etkinlik (a)	Çözümleme
		10. etkinlik (b)	Çözümleme
		10. etkinlik (c)	Uygulama
	Öğretmenin Sevinci	5. etkinlik (a)	Hatırlama
		5. etkinlik (b)	Hatırlama
		6. etkinlik (a)	Hatırlama
		6. etkinlik (b)	Anlama
		8. etkinlik	Uygulama
		11. etkinlik	Hatırlama

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere Oyun Dünyası adlı 1. temaya ait “Topsuz Basketbol Oyunu” adlı metnin 10. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, noktanın kullanım alanları üzerinde durulmuştur. Öğrenciye noktanın herhangi bir tanımı yapılmayarak örnek cümleler verilmiştir. Öğrencinin verilen örnek cümleleri inceleyerek noktanın işlevlerini tespit edip yazması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı çözümleme düzeyindedir; çözümleme düzeyinde öğrenci, öğeler arasındaki ilişkiyi ortaya koyarak genel ilke, kural ve genellemelere ulaşabilir. A etkinliğinde ise öğrenci verilen cümleleri irdeleyerek noktanın işlevlerini tespit ettiğinde çözümleme düzeyine ulaşmış olacaktır. Etkinliğin b kısmında ise tespit ettiği

işlevleri kural hâline getirip defterine bu kurallara örnek cümle yazması beklenmektedir. Belirlenen kurallara öğrencinin örnek cümle vermesi taksonominin anlama düzeyindedir. Buna göre söz konusu etkinlik, çözümleme ve anlama düzeyinden oluşmaktadır.

Uzman kişiler tarafından Topsuz Basketbol Oyunu isimli metnin 10. etkinliği Yenilenmiş Bloom Taksonomisi düzeylerine göre incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin çözümleme düzeyine uygun olduğunu; b kısmının da anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Oyun Dünyası adlı 1. temaya ait “Topsuz Basketbol Oyunu” adlı metnin 11. etkinliğinde öğrencinin 10. etkinlikte tespit ettiği noktanın işlevlerinden hareketle, 11. etkinlikteki cümlelerde noktanın nereye konulacağını bulması istenmektedir. Etkinlik Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre uygulama düzeyindedir; öğrenilen bilginin yeni bir durumda uygulanması taksonominin uygulama düzeyine aittir.

Uzman kişiler tarafından Topsuz Basketbol Oyunu isimli metnin 11. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Oyun Dünyası adlı 1. temaya ait “Bir İp Bul Oyuna Başla” adlı metnin 8. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında öğrencinin verilen cümlelerden hareketle virgölün işlevlerini sezerek yazması, cümlelerdeki aynı işlevleri gruplandırarak kullanım amacını belirlemesi ve virgölün işlevleri için kural oluşturması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre

değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı çözümleme düzeyindedir. Öğrenciden verilen cümleleri irdeleyerek virgülün işlevlerini tespit etmesi ve tespit ettiği işlevlerinden hareketle genel ilke, kural oluşturma beklenmektedir. Bu da öğrenciyi çözümleme düzeyine ulaştırmaktadır. Etkinliğin b kısmında ise öğrencilerin virgülün belirlediği işlevlerinden oluşturduğu kurallara örnek vermesi istenmektedir bu nedenle Bloom taksonomisinin anlama düzeyindedir; öğrencinin tespit ettiği virgülün kurallarından hareketle bu kurallara örnek cümleler vermesi taksonominin anlama düzeyinde olduğunu göstermektedir.

Uzman kişiler tarafından Bir İp Bul Oyuna Başla isimli metnin 8. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin çözümleme düzeyine uygun olduğunu; b kısmının da anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Oyun Dünyası adlı 1. temaya ait “Bir İp Bul Oyuna Başla” adlı metnin 9. etkinliği öğrencinin daha önceki etkinliklerde tespit ettiği nokta ve virgülün işlevlerinden hareketle istasyon tekniği kullanılarak çalışma yapmaları beklenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre yaratma düzeyindedir; öğrencinin öğrendiği bilgilerden hareketle ortaya yeni bir ürün koyması istenmektedir. Ortaya yeni ve özgün bir ürün konması taksonominin yaratma düzeyine ulaştırmaktadır.

Uzman kişiler tarafından Bir İp Bul Oyuna Başla isimli metnin 9. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 0.77 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin yaratma düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Oyun Dünyası adlı 1. temaya ait “Bir İp Bul Oyuna Başla” adlı metnin 10. etkinliği a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, büyük harflerin herhangi bir tanımı ya da açıklaması yapılmadan örnek bir paragraf verilmiştir. Verilen paragrafta öğrencinin büyük harflerin nerelerde ve hangi durumlarda kullanıldığını tespit etmesi istenmektedir. Etkinliğin b kısmında ise büyük harflerin kullanımıyla ilgili kural oluşturması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a ve b kısmı çözümleme düzeyindedir; öğrencinin okuduğu paragrafı irdeleyip büyük harflerin işlevlerini fark ederek bunu genel ilke ve kurallar haline getirmesi çözümleme basamağını örneklemektedir. Etkinliğin c kısmında verilen cümleleri büyük harflerin yazımına uygun bir şekilde düzeltmesi beklendiğinden taksonominin uygulama düzeyindedir; öğrencinin öğrendiği bilgileri yeni bir etkinlik üzerinde uygulaması, taksonominin uygulama basamağıdır.

Uzman kişiler tarafından Bir İp Bul Oyuna Başla isimli metnin 10. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin çözümleme düzeyine uygun olduğunu; c kısmının da uygulama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Oyun Dünyası adlı 1. temaya ait “Öğretmenin Sevinci” adlı metnin 5. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında kişisel düşünce içeren cümlelerin işaretlenmesi istenmekte, b kısmında ise işaretlediği cümlelerden hareketle kişisel düşünce içeren ve kişisel düşünce içermeyen cümleler için verilen sütunları boyaması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a ve b kısmı hatırlama düzeyindedir; öğrencinin herhangi bir müdahale olmadan bilgiyi hatırladığı düzeydir. Öğrencinin bildiklerinden hareketle kişisel düşünce içeren cümleleri işaretlemesi, kişisel olan ve olmayan cümlelere ait sütunları boyaması hatırlama düzeyine ait bir etkinliktir.

Uzman kişiler tarafından öğretmenın Sevinci isimli metnin 5. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatıksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a kısmının kapsam geçerlik oranı 0.77; b kısmının geçerlik oranı ise 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerdendirilmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Oyun Dünyası adlı 1. temaya ait “Öğretmenin Sevinci” adlı metnin 6. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, büyük harflerin herhangi bir tanımını ya da açıklaması verilmeyerek örnek cümleler verilmiştir. Verilen cümlelerdeki kelimelerde neden büyük harf kullanıldığı sorulmaktadır. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerdendirildiğinde etkinliğin a kısmı hatırlama düzeyindedir; öğrenci daha önce büyük harflerin işlevlerini, nerelerde ve hangi durumlarda büyük yazıldığını öğrenmişti. Bildiklerini herhangi bir müdahale olmadan yazması hatırlama basamağını örneklemektedir. Etkinliğin b kısmında ise verilen cümleleri büyük harflerin kullanımına dikkat ederek yeniden düzenlemeleri istendiğinden taksonominin anlama düzeyindedir; öğrenci verilen örneklerden hareketle daha önce edindiği büyük harflerin yazım işlevlerinden yola çıkarak; yazımı aynı olan kelimelerin hangi durumlarda büyük harfle başladığını anlaması ve etkinlikte gösterebilmesi taksonominin anlama düzeyidir.

Uzman kişiler tarafından Öğretmenin Sevinci isimli metnin 6. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatıksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu; b kısmının da anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerdendirilmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Oyun Dünyası adlı 1. temaya ait “Öğretmenin Sevinci” adlı metnin 8. etkinliğinde bir metin verilerek öğrencinin yay ayaç içerisinde boş bırakılan yerleri uygun noktalama işaretleriyle doldurması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinlik uygulama düzeyindedir. Öğrencinin edindiği bilgi birikimini yeni durumlarda kullanabilmesi uygulama düzeyidir.

Uzman kişiler tarafından Öğretmenin Sevinci isimli metnin 8. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin uygulama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Oyun Dünyası adlı 1. temaya ait “Öğretmenin Sevinci” adlı metnin 11. etkinliğinde öğrenciye nokta ve virgülün kullanımıyla ilgili örnek cümleler verilerek doğru ve yanlış cümleyi ayırt edip hazineye ulaşması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinlik hatırlama düzeyindedir. Öğrencinin daha önce öğrendiği bilgileri, herhangi bir müdahale olmadan basit düzeydeki işlemleri hatırlaması taksonominin hatırlama basamağında olduğunu göstermektedir.

Uzman kişiler tarafından Öğretmenin Sevinci isimli metnin 11. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 0.77 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Tablo 4.2.: 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 2. temadaki dil bilgisi etkinlikleri ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre düzeyleri

Tema	Metinler	Etkinlikler	Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Değerlendirilmesi

Atatürk'ü Tanımak	Ya İstiklal Ya Ölüm	10.etkinlik (a)	Çözümleme
		10.etkinlik (b)	Anlama
		10.etkinlik (c)	Anlama
		11.etkinlik (a)	Hatırlama
		11.etkinlik (b)	Anlama
		11.etkinlik (c)	Anlama
	Oğlu Hüseyin'den Emine Ana'ya Mektuplar	4.etkinlik (a)	Anlama
		4.etkinlik (b)	Hatırlama
		4.etkinlik (c)	Anlama
		4.etkinlik (ç)	Hatırlama
		4.etkinlik (d)	Anlama
		7.etkinlik (a)	Hatırlama
		7.etkinlik (b)	Anlama
	Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa	7.etkinlik	Hatırlama
		8.etkinlik (a)	Anlama
		8.etkinlik (b)	Anlama
		8.etkinlik (c)	Anlama
		10.etkinlik (a)	-
		10.etkinlik (b)	-
		10.etkinlik (c)	-
		10.etkinlik (ç)	-
		10.etkinlik (d)	Hatırlama
	Atatürk ve Çiftlik	6.etkinlik (a)	Hatırlama
		6.etkinlik (b)	Anlama

Tablo 4.2’de görüldüğü üzere Atatürk’ü Tanımak adlı 2. temaya ait “Ya İstiklal Ya Ölüm” adlı metnin 10. etkinliği a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında büyük harflerin herhangi bir tanımı ya da açıklaması verilmeyerek örnek cümleler verilmiştir. Öğrencinin verilen örnek cümlelerden hareketle büyük harflerin işlevlerini fark etmesi beklenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı çözümlemedir; Öğrencinin verilen cümleleri irdeleyerek genel ilke ve kurallara ulaşması çözümleme düzeyidir.

Etkinliğin b kısmında nokta ile ilgili herhangi bir açıklama verilmeyerek iki örnek cümle verilmiştir. Öğrencinin verilen örnek cümlelerdeki noktanın işlevlerini bulması istenmektedir. Etkinliğin c kısmında ise soru işaretinin kullanıldığı yerler ile ilgili bilgi verilerek örnekler verilmiştir. Soru işaretinin verilen açıklamalarından hareketle öğrencinin örnek cümleler vermesi istenmektedir. Etkinliğin b ve c kısmı ise anlama düzeyine aittir. Öğrencinin verilen cümlelerde yer alan kuralları anlayıp buna örnek cümle vermesi taksonominin anlama düzeyidir.

Uzman kişiler tarafından Ya İstiklal Ya Ölüm isimli metnin 10. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin çözümleme düzeyine uygun olduğunu; b ve c kısımlarının da anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Atatürk'ü Tanımak adlı 2. temaya ait “Ya İstiklal Ya Ölüm” adlı metnin 11. etkinliği a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında altı çizili kelimelerin hangisinin isim olduğunun bulunması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı hatırlamadır. Öğrencinin daha önce öğrendiği bilgilerden hareketle kelimenin isim olduğunu bulması taksonominin hatırlama düzeyidir. Etkinliğin b kısmında isim ve fiil olarak gruplandırılan kısma altı çizili kelimeleri yazması taksonominin anlama düzeyidir; öğrenci isimlerin ne olduğunu daha önce öğrenmişti. Öğrendiklerinden hareketle isim olmayanları gruplandırabilmesi öğrencinin anlama düzeyinde olduğunu göstermektedir. Etkinliğin c kısmında ise kelimeleri gruplandırırken neye dikkat ettiği ve grupların ayırt edici özelliklerini söylemesi istenmektedir. Etkinliğin c kısmı ise anlama düzeyidir. Öğrencinin kelimeleri gruplandırırken neye göre gruplandığını söylemesi için anlama işlemini yerine getirmesi gerekmektedir. Bu nedenle taksonominin anlama düzeyinde bir etkinliktir.

Uzman kişiler tarafından Ya İstiklal Ya Ölüm isimli metnin 11. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere

dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a kısmının kapsam geçerlik oranı 0.77; b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı ise 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu; b ve c kısımlarının da anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Atatürk'ü Tanımak adlı 2. temaya ait “Oğlu Hüseyin'den Emine Ana'ya Mektuplar” adlı metnin 4. etkinliği a, b, c, ç ve d olmak üzere beş kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında örnek cümleler verilerek geçiş ve bağlantı ifadelerinin hangi işlevde kullanıldığı gösterilmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı anlama düzeyidir; öğrencinin verilen paragrafı anlamlandırarak öğrenmeye dönük okuması anlama düzeyine denk gelmektedir. Etkinliğin b kısmında, cümlelerde geçen geçiş ve bağlantı ifadelerinin altı çizilerek işlevleriyle eşleştirilmesi istenmektedir bu nedenle hatırlama düzeyidir; öğrencinin zihninde daha önce var olan bilgiyi herhangi bir müdahale olmadan basit bir şekilde hatırlanması taksonominin hatırlama düzeyini örneklemektedir. Etkinliğin c kısmında, metinden geçiş ve bağlantı ifadelerine örnek cümleler bulunması istendiğinden anlama düzeyidir; geçiş ve bağlantı ifadelerine örnek cümleler vererek işlevini belirtmesi taksonomiye göre anlama düzeyindedir. Etkinliğin ç kısmında etkinliğin c kısmında olduğu gibi örnek cümlelerin, geçiş ve bağlantı ifadelerinin işlevleriyle eşleştirilmesi istenmektedir. Eşleştirme içerdiğinden ç etkinliği taksonomiye göre hatırlama düzeyindedir. Etkinliğin d kısmında ise öğrencinin geçiş ve bağlantı ifadelerine örnek vermesi istendiğinden taksonominin anlama düzeyidir.

Uzman kişiler tarafından Oğlu Hüseyin'den Emine Ana'ya Mektuplar isimli metnin 4. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b, c, ç ve d kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a

kısımının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama, b kısmının hatırlama, c kısmının anlama, ç kısmının hatırlama ve d kısmının ise anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Atatürk'ü Tanımak adlı 2. temaya ait “Oğlu Hüseyin'den Emine Ana'ya Mektuplar” adlı metnin 7. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında paragrafta altı çizili kelimelerin türünün bulunması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı hatırlama düzeyindedir; öğrencinin zihninde var olan bilgiyi basit bir biçimde hatırlaması taksonominin hatırlama düzeyidir. Etkinliğin b kısmında ise fiiller kutusuna yazılan kelimelerin ortak özelliklerinin bulunması ve öğrencinin düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşması istenmektedir. Bu nedenle etkinliğin b kısmı taksonomiye göre anlama düzeyindedir; öğrencinin yazdığı fiilleri inceleyerek ortak özelliklerini düşünmesi ve algılaması taksonominin anlama düzeyinde olduğunu göstermektedir.

Uzman kişiler tarafından Oğlu Hüseyin'den Emine Ana'ya Mektuplar isimli metnin 7. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 0.77 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu; b kısmının da anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Atatürk'ü Tanımak adlı 2. temaya ait “Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa” adlı metnin 7. etkinliğinde işlevleri verilen ünlemin, örnek cümlelerle eşleştirilmesi istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinlik hatırlama düzeyindedir; eşleştirme düzeyi etkinlikleri, basit düzey ve hatırlama içerdiğinden Bloom taksonomisinin hatırlama düzeyini örneklemektedir.

Uzman kişiler tarafından Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa isimli metnin 7. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Atatürk'ü Tanımak adlı 2. temaya ait “Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa” adlı metnin 8. etkinliği a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, paragrafın uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri ile doldurulması; b kısmında geçiş ve bağlantı ifadelerine örnekler verilmesi; c kısmında ise geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısının yazılması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin üç kısmı da anlama düzeyindedir. Etkinliğin a kısmında, paragrafta yer alan boşlukları doldururken; b kısmında geçiş ve bağlantı ifadelerine örnek verirken; c kısmında ise geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlatıma olan katkısını açıklarken yorumlama ve anlama söz konusu olduğundan taksonominin anlama düzeyine denk gelmektedir.

Uzman kişiler tarafından Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa isimli metnin 8. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a, b ve c kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Atatürk'ü Tanımak adlı 2. temaya ait “Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa” adlı metnin 10. etkinliği a, b, c, ç ve d olmak üzere beş kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a, b, c ve d bölümleri şiirin içeriğine dayalı sorulardan oluşmaktayken; etkinliğin d kısmında dinlenen şiirden bazı bölümler verilerek hangi söz sanatlarının kullanıldığı sorulmaktadır. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre

etkinliğin d kısmı incelendiğinde hatırlama düzeyine denk gelmektedir. Basit düzeyde olup öğrencinin zihninde var olan bilgiyi ezbere yazması/söylemesi taksonominin hatırlama düzeyini oluşturmaktadır. Etkinliğin a, b, c ve ç kısımları dil bilgisi etkinliği olmadığından taksonomiye göre incelenmemiştir.

Uzman kişiler tarafından Gazi Mustafa Kemal ve Sığırtmaç Mustafa isimli metnin 10. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin d kısmının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin d kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Atatürk'ü Tanımak adlı 2. temaya ait “Atatürk ve Çiftlik” adlı metnin 6. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında cümleler verilerek öğrencilerin cümlelerdeki altı çizili kelimelerin isim ya da fiil mi olduklarını belirlemeleri beklenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre incelendiğinde etkinliğin a kısmı hatırlama düzeyidir. Basit düzeyde bir işlem olup öğrencinin zihninde var olan bilgiyi ezbere yazması/söylemesi taksonominin hatırlama düzeyidir. Etkinliğin b kısmında ise isim olarak belirlenen iki kelimenin cümle içinde kullanılması istendiğinden taksonominin anlama düzeyidir. Öğrencinin isim olarak belirlediği kelimelerle ilgili cümle kurması anlama düzeyinde bir işlemdir.

Uzman kişiler tarafından Atatürk ve Çiftlik isimli metnin 6. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu; b kısmının da anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Tablo 4.3.: 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 3. temadaki dil bilgisi etkinlikleri ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre düzeyleri

Tema	Metinler	Etkinlikler	Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Düzeyleri
Duygularımı Tanıyorum	Duygularımız	7.etkinlik	Anlama
		8.etkinlik (a)	Anlama
		8.etkinlik (b)	Anlama
		8.etkinlik (c)	Anlama
		9.etkinlik	Uygulama
		12.etkinlik (a)	-
		12.etkinlik (b)	-
		12.etkinlik (c)	-
		12.etkinlik (ç)	Yaratma
		13.etkinlik (a)	Hatırlama
		13.etkinlik (b)	Anlama
		13.etkinlik (c)	Yaratma
	Her Yüreğe Nakış Gerek	4.etkinlik	Hatırlama
		11.etkinlik (a)	Anlama
		11.etkinlik (b)	Anlama
		11.etkinlik (c)	Anlama
		11.etkinlik (ç)	Anlama
		12.etkinlik (a)	Anlama
		12.etkinlik (b)	Anlama
		12.etkinlik (c)	Anlama
	Türkiye	5.etkinlik (a)	Anlama
		5.etkinlik (b)	Hatırlama
		8.etkinlik (a)	Anlama
		8.etkinlik (b)	Çözümleme
		8.etkinlik (c)	Anlama

		11.etkinlik (a)	Anlama
		11.etkinlik (b)	Anlama
		12.etkinlik	Yaratma
	Altı Üstü Bir Yarış	9.etkinlik (a)	Çözümleme
		9.etkinlik (b)	Çözümleme
		9.etkinlik (c)	Anlama

Tablo 4.3’te görüldüğü üzere Duygularımı Tanıyorum adlı 3. temaya ait “Duygularımız” adlı metnin 7. etkinliğinde düşünceyi geliştirme yollarından tanımlama, örneklendirme, benzetme ve karşılaştırmaya örnek cümleler verilmektedir. Örnek cümlelerden hareketle öğrencinin de düşünceyi geliştirme yollarına örnek vermesi istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde anlama düzeyinde bir etkinliktir. Öğrencinin düşünceyi geliştirme yollarına metinden örnek bulması taksonominin anlama düzeyindedir.

Uzman kişiler tarafından Duygularımız isimli metnin 7. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Duygularımı Tanıyorum adlı 3. temaya ait “Duygularımız” adlı metnin 8. etkinliği a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında isimlerin sadece görülebilen varlıklara mı verildiğini; b kısmında, merhamet kavramının duyu organlarıyla açıklanıp açıklanmadığını; etkinliğin c kısmında ise dinlenen metinde geçen duyu organlarından algıladıklarımız ve algılayamadıklarımız sorulmaktadır. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin üç kısmı da anlamadır; sorulan soru üzerine düşünme ve onun üzerine yorumlar yapabilme taksonominin anlama düzeyinde olduğunu göstermektedir.

Uzman kişiler tarafından Duygularımız isimli metnin 8. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür.

Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Duygularımı Tanıyorum adlı 3. temaya ait “Duygularımız” adlı metnin 9. Etkinliğinde isimlerin türlerine yönelik kartlar verilmiştir. Öğrencinin seçtiği kartlardan hareketle konuşma yapması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre uygulama düzeyindedir; seçilen kartlarda yazılanlara uygun bir konuşma yapmak taksonominin uygulama düzeyindedir.

Uzman kişiler tarafından Duygularımız isimli metnin 9. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin uygulama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Duygularımı Tanıyorum adlı 3. temaya ait “Duygularımız” adlı metnin 12. etkinliği a, b, c, ç olmak üzere dört kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin ç kısmında, yukarıdaki etkinlikte belirlenen anahtar kelimelerden hareketle bu kelimelerin eş veya zıt anlamları belirlenerek, verilen atasözleriyle birlikte paragraf oluşturulması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin ç kısmı taksonominin en üst düzeyi olan yaratma düzeyinde bir etkinliktir. Öğrencinin verilen kelimelerden veya atasözlerinden hareketle metin yazması özgünlük ve yaratıcılık gerektiğinden yaratma düzeyinde bir etkinliktir. Etkinliğin a, b ve c kısımları dil bilgisi etkinliği olmadığından değerlendirilmemiştir.

Uzman kişiler tarafından Duygularımız isimli metnin 12. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde

olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin  kısmının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin  kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin yaratma düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Duygularımı Tanıyorum adlı 3. temaya ait “Duygularımız” adlı metnin 13. etkinliği a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, verilen cümleleri düşünceyi geliştirme yollarıyla eşleştirmeleri istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı hatırlama düzeyindedir; bilgiye dayalı eşleştirme etkinlikleri hatırlama düzeyini örneklemektedir. Etkinliğin b kısmında dinlenen metinde düşünceyi geliştirme yollarının metne nasıl bir anlam kattığı sorulduğundan anlama düzeyindedir. Metinde geçen düşünceyi geliştirme yollarına nasıl bir anlam kattığını açıklamak veya bunu yorumlamak taksonominin anlama düzeyindedir. Etkinliğin c kısmında ise düşünceyi geliştirme yollarından en az ikisi seçilerek bir metin yazılması istenmektedir. Seçilen düşünceyi geliştirme yollarından hareketle bir metin oluşturmak bir üretim ve özgünlük gerektiğinden taksonominin yaratma düzeyini örneklemektedir.

Uzman kişiler tarafından Duygularımız isimli metnin 13. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniğı kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu; b kısmının anlama ve c kısmının ise yaratma düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Duygularımı Tanıyorum adlı 3. temaya ait “Her Yüreğе Nakış Gerek” adlı metnin 4. etkinliğinde bir paragraf verilmektedir. Verilen paragraf, insana dair duygu ifadelerini örneklemektedir. Öğrenciden metinde geçen duygu ifadelerini, deyim ve kalıplaşmış sözlerle eşleştirmesi istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde hatırlama düzeyindedir. Zihinde var olan bilginin herhangi bir müdahale gerektirmemesi ve eşleştirmeye dayalı işlemler olması taksonominin hatırlama düzeyinde olduğunu göstermektedir.

Uzman kişiler tarafından Her Yüreğe Nakış Gerek isimli metnin 4. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Duygularımı Tanıyorum adlı 3. temaya ait “Her Yüreğe Nakış Gerek” adlı metnin 11. etkinliği a, b, c ve ç olmak üzere dört kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında verilen cümledeki altı çizili kelimelerin hangi anlamları karşıladığı sorulmaktadır. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı anlama düzeyindedir; öğrencinin verilen cümledeki kelimelerin karşıladığı anlamları belirleyebilmesi için yorum yapma ve algılama gerektiğinden taksonominin anlama düzeyidir. Etkinliğin b kısmında altı çizili kelimelerin hangilerinin aynı cinsten varlığı karşıladığı; c kısmında altı çizili kelimelerden hangisinin eşi olmayan varlıkları karşıladığı sorulmaktadır. Etkinliğin ç kısmında ise okunan metinde geçen aynı cinsten varlıkları karşılayan kelimelerin bulunması istenmektedir. Etkinliğin b, c ve ç kısımları da taksonominin anlama düzeyindedir; öğrencinin bilmediği ya da herhangi bir açıklaması verilmeyen bir konunun verilen örneklerden hareketle onu anlaması, yorumlayabilmesi ve bir yargıya ulaşması için öncelikle onu algılama gerektiğinden b, c ve ç etkinlikleri taksonominin anlama düzeyini örneklemektedir.

Uzman kişiler tarafından Her Yüreğe Nakış Gerek isimli metnin 11. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b, c ve ç kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a, b, c ve ç kısımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Duygularımı Tanıyorum adlı 3. temaya ait “Her Yüreğe Nakış Gerek” adlı metnin 12. etkinliği a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında sayı vermeden ismin birden fazla olduğunu nasıl ifade ettiğimiz sorulmaktadır. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı anlama düzeyindedir; öğrenciye sorulan soru o konu hakkında düşünmesi, anlaması ve yorumlamasını gerektirdiğinden taksonominin anlama düzeyindedir. Etkinliğin kısmında verilen paragrafta geçen altı çizili kelimelerin sayıları ifade etme yönünden farkları sorulduğundan taksonominin anlama düzeyindedir; paragrafta geçen altı çizili kelimelerin aralarındaki farkı bulabilmesi için öğrencinin algılama ve algıladığını ifade etmesi gerektiğinden taksonominin anlama düzeyindedir. Etkinliğin c kısmında ise isimleri farklı ifade edecek şekilde cümle kurulması istenmektedir. Öğrencinin isimleri, farklı sayılar ifade edecek şekilde örnek vermesi taksonominin anlama düzeyinde olduğunu göstermektedir.

Uzman kişiler tarafından Her Yüreğe Nakış Gerek isimli metnin 12. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a, b ve c kısımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Duygularımı Tanıyorum adlı 3. temaya ait “Türkiye” adlı metnin 5. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında verilen şiirin okunması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı anlama düzeyindedir; verilen metni okuma için zihinsel bir anlama gerektiğinden metni okuma işlemi, taksonominin anlama düzeyindedir. Etkinliğin b kısmında ise öğrencinin söz sanatları ile ilgili doğru cevapları takip ederek çıkışa ulaşması beklenmektedir. Zihinde var olan bilginin, herhangi bir müdahale gerektirmeyen işlemleri taksonominin hatırlama düzeyinde olduğunu göstermektedir.

Uzman kişiler tarafından Türkiye isimli metnin 5. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür.

Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin b kısmının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu; b kısmının da hatırlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Duygularımı Tanıyorum adlı 3. temaya ait “Türkiye” adlı metnin 8. etkinliği a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, verilen paragrafta büyük harflerin hangi amaçla kullanıldığı sorulmaktadır. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı anlamadır; öğrencinin verilen paragrafta geçen büyük harflerin hangi amaçla kullanıldığını anlayabilmesi ve bunu bulabilmesi için algılama ve zihinsel işlemler gerektiğinden etkinlik, taksonominin anlama düzeyindedir. Etkinliğin b kısmında, paragrafta geçen büyük harflerin kullanımıyla ilgili kurallar oluşturması ise taksonominin çözümleme düzeyidir; büyük harflerin kullanımını fark edip kurallar oluşturması etkinliğin çözümleme düzeyini örneklemektedir. Etkinliğin c kısmında ise belirlediği kurallara örnek cümleler vermesi istenmektedir. Belirlenen kurallara örnekler vermesi öğrencinin konuyu anladığını gösterdiğinden taksonominin anlama düzeyinde bir etkinliktir.

Uzman kişiler tarafından Türkiye isimli metnin 8. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran; etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu, b kısmının çözümleme, c kısmının ise anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Duygularımı Tanıyorum adlı 3. temaya ait “Türkiye” adlı metnin 11. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında söz sanatlarının açıklaması yapılarak öğrencinin örnek vermesi; b kısmında ise karekod okutularak

dinletilen metinde geçen söz sanatlarının bulunması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a ve b kısmı anlamadır; verilen cümlelerden hareketle öğrencinin de söz sanatlarına örnek vermesi ve dinlediği metinde geçen söz sanatlarını bulması taksonominin anlama düzeyini örneklemektedir.

Uzman kişiler tarafından Türkiye isimli metnin 11. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Duygularımı Tanıyorum adlı 3. temaya ait “Türkiye” adlı metnin 12. etkinliğinde öğrenciye bir konu verilerek bu konu hakkında duygularını yazması ve öğrencinin duygularını yazarken söz sanatlarından da yararlanılması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde yaratmadır; öğrencinin bir konudan hareketle kendi duygu ve düşüncelerini içeren bir metin yazması için üretmesi ve özgünlüğü gerektiğinden taksonominin yaratma düzeyini örneklemektedir.

Uzman kişiler tarafından Türkiye isimli metnin 12. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin yaratma düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Duygularımı Tanıyorum adlı 3. temaya ait “Altı Üstü Bir Yarış” adlı metnin 9. etkinliği a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında öğrenciye bir metin verilerek metindeki iki nokta, uzun çizgi ve üç noktanın işlevlerini bulmasını; b kısmında iki nokta, uzun çizgi ve üç noktanın metindeki işlevlerinden hareketle amaçlarını belirleyip kural oluşturulması beklenmektedir. Yenilenmiş Bloom

Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a ve b kısmı çözümlemedir; öğrencinin verilen metinde geçen iki nokta, uzun çizgi ve üç noktanın hangi amaçla kullanıldığını belirmesi ve bu amaçlardan hareketle kural oluşturması için irdeleme yapması, tümevarım ya da tümdengelim yolunu kullanması taksonominin çözümleme düzeyini örneklemektedir. Etkinliğin c kısmında ise noktalama işaretleri için oluşturulan kurallardan hareketle örnek yazılması istenmektedir. Öğrencinin belirlediği kurallara örnek cümleler vermesi, onun konuyu anladığını ve yorum yapabildiğini gösterdiğinden taksonominin anlama düzeyinde olduğunu göstermektedir.

Uzman kişiler tarafından Altı Üstü Bir Yarış isimli metnin 9. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin çözümleme düzeyine uygun olduğunu; c kısmının ise anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Tablo 4.4.: 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 4. temadaki dil bilgisi etkinlikleri ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre düzeyleri

Tema	Metinler	Etkinlikler	Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Düzeyleri
Geleneklerimiz	Nasreddin Hoca	5.etkinlik (a)	Anlama
		5.etkinlik (b)	Hatırlama
		5.etkinlik (c)	Anlama
		9.etkinlik (a)	Anlama
		9.etkinlik (b)	Anlama
	Bugün Bayram	3.etkinlik (a)	Anlama
		3.etkinlik (b)	Hatırlama
		3.etkinlik (a)	Hatırlama

	Misafir Odası	3.etkinlik (b)	Anlama
		5.etkinlik (a)	Anlama
		5.etkinlik (b)	Anlama
		5.etkinlik (c)	Yaratma
		8.etkinlik (a)	Hatırlama
		8.etkinlik (b)	Hatırlama
		8.etkinlik (c)	Hatırlama
		8.etkinlik (ç)	Anlama
		9.etkinlik (a)	Çözümleme
		9.etkinlik (b)	Çözümleme
		9.etkinlik (c)	Anlama
	Çömlekçilik	8.etkinlik (a)	Hatırlama
		8.etkinlik (b)	Uygulama
		9.etkinlik (a)	Anlama
		9.etkinlik (b)	Anlama

Tablo 4.4’te görüldüğü üzere Geleneklerimiz adlı 4. temaya ait “Nasreddin Hoca” metninin 5. etkinliği a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında koyu renkli kelimelerin olduğu bir paragraf verilmekte ve öğrencilerin koyu renkli kısımlara dikkat ederek okuması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı anlamadır; verilen metni okuma hem zihinsel hem de fiziksel işlem gerektiğinden taksonominin anlama düzeyindedir. Etkinliğin b kısmında ise koyu olarak yazılı kelimelerin sadece son kelimeleri kullanılarak paragrafın yeniden yazılması istenmektedir. Etkinliğin b kısmı hatırlamadır; verilen metni okuma ve metnin sadece son kelimeleri kullanılarak metni aynen yazma taksonominin hatırlama düzeyindedir. Etkinliğin c kısmında ise paragrafın tekrar yazıldığına nasıl bir anlam değişimi olduğu sorulmaktadır. Etkinliğin c kısmı ise anlama düzeyindedir; paragrafta olan anlam değişikliğini bulmak için algılama gerektiğinden etkinlik, taksonominin anlama düzeyidir.

Uzman kişiler tarafından Nasreddin Hoca isimli metnin 5. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9

uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran; etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu, b kısmının da hatırlama, c kısmının ise anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Geleneklerimiz adlı 4. temaya ait “Nasreddin Hoca” metninin 9. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında deyim anlamı sorulmakta; b kısmında ise Nasrettin Hoca fıkrasının okunması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a ve b kısmı anlamadır; öğrencinin verilen deyim hakkında fikir yürütmesi ve verilen fıkrayı okuması taksonominin anlama düzeyindedir.

Uzman kişiler tarafından Nasreddin Hoca isimli metnin 9. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Geleneklerimiz adlı 4. temaya ait “Bugün Bayram” metninin 3. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, dinlenen metinde geçen kalıp ifadelerin bulunarak anlamının yazılması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı anlamadır; öğrencinin kalıplaşmış ifade örneklerini dinlediği metinden bulması ve bunun ne anlama geldiğini yorumlaması taksonominin anlama düzeyindedir. Etkinliğin b kısmında ise günlük hayatta yaşanan durumlar karşısında verilen cevapların, karşılarında verilen hangi kalıplaşmış ifadeye denk geldiğinin bulunması istenmektedir. B kısmı ise eşleştirmeye dayalı bir etkinlik olduğundan taksonominin hatırlama düzeyindedir.

Uzman kişiler tarafından Bugün Bayram isimli metnin 3. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere

dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu; b kısmının da hatırlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Geleneklerimiz adlı 4. temaya ait “Misafir Odası” metninin 3. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, anlamı verilen deyim ve kalıplaşmış sözlerin karşıda verilen anlamlarıyla eşleştirilmesi istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı eşleştirmeye dayalı bir etkinlik olduğundan taksonominin hatırlama düzeyindedir. Etkinliğin b kısmında ise eşleştirilen deyim ve kalıplaşmış sözlerin gereksiz sözlerden arınarak cümle kurulması istenmektedir. Etkinliğin b kısmı ise deyim ve kalıplaşmış sözlerle ilgili cümle kurulması istendiğinden anlama düzeyinde bir etkinliktir.

Uzman kişiler tarafından Misafir Odası isimli metnin 3. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu; b kısmının da anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Geleneklerimiz adlı 4. temaya ait “Misafir Odası” metninin 5. etkinliği a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, okunan şiirde geçen söz sanatları bulunarak kullanılan dizenin yazılması; b kısmında günlük hayatta öğrencinin en çok karşılaştığı hayvan, bitki ve nesneler seçilerek bunların kişileştirildiği cümlelerin yazılması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a ve b kısmı anlamadır; şiirde geçen söz sanatlarını öğrencinin bulması ve öğrencinin günlük hayatta karşılaştığı hayvan, bitki ya da nesneyi kişileştirerek cümle kurması taksonominin anlama düzeyindedir. Etkinliğin c

kısımında ise öğrencinin masasındaki kitap ve kalemin konuşturulduğu bir diyalog yazılması, bu diyalog yazılırken ise söz sanatlarının kullanılması beklenmektedir. Etkinliğin c kısmı ise sen yaratmadır; öğrencinin söz sanatlarını kullanarak masasında yer alan kitap ve kalemelerini konuşturarak bir diyalog oluşturması taksonominin se yaratma düzeyidir.

Uzman kişiler tarafından Misafir Odası isimli metnin 5. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu; c kısmının ise yaratma düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Geleneklerimiz adlı 4. temaya ait “Misafir Odası” metninin 8. etkinliği a, b, c ve ç olmak üzere dört kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, öğrencinin verilen paragrafı okuyarak paragrafta bir ismi sayı veya işaret yoluyla belirten kelimelerin altını çizmesi, b kısmında, paragrafta sayı anlamı taşıyan kelimeleri ve önündeki ismi yazmaları ve c kısmında paragrafta işaret anlamı taşıyan kelimeler ve önündeki isimlerin yazılması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a, b ve c kısımları hatırlamadır; okunan paragrafta yer alan isimleri sayı ya da işaret yoluyla belirten kelimelerin bulunarak altının çizilmesi ve isimleri sayı ya da işaret yoluyla belirten kelimelerin yazılması basit düzeyde bir işlem olduğundan taksonominin hatırlama düzeyindedir. Etkinliğin ç kısmında ise yazılan kelimelerden sadece solda olanlar kullanılarak cümlelerin deftere yazılması istenmektedir. Etkinliğin ç kısmı ise anlamadır. İsimlerin önündeki kelimeler kullanılarak yeni cümleler oluşturulması taksonominin anlama düzeyindedir.

Uzman kişiler tarafından Misafir Odası isimli metnin 8. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b, c ve ç kısımlarının kapsam geçerlik

oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a, b ve c kısımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu; ç kısmının ise anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Geleneklerimiz adlı 4. temaya ait “Misafir Odası” metninin 9. etkinliği a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, verilen paragrafta kesme işareti, kısa çizginin hangi işlevlerde kullanıldığının belirlenmesi; b kısmında belirlenen işlevlerden hareketle kısa çizgi ve kesme işaretinin kullanım kurallarının oluşturulması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre etkinliğin a ve b kısmı çözümleridir; verilen paragrafta kesme işareti ve kısa çizginin işlevlerinin belirlenebilmesi ve kurallarının oluşturulabilmesi için öğrencinin verilen cümleleri irdelemesi, cümlelerdeki anlamı tümevarım ya da tündengelim yoluyla incelemesi gerektiğinden etkinlikler taksonominin çözümler düzeyindedir. Etkinliğin c kısmında ise kısa çizgiyle hecelere ayrılan kelimede kısa çizginin işlevi sorulmaktadır bu edenle ise anlamadır; öğrencinin daha önce bilmediği kısa çizginin işlevlerini hecelerine ayrılan kelimede bulması; anlama ve yorumlama gerektiğinden taksonominin anlama düzeyidir.

Uzman kişiler tarafından Misafir Odası isimli metnin 9. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin çözümler düzeyine uygun olduğunu; c kısmının ise anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Geleneklerimiz adlı 4. temaya ait “Çömlekçilik” metninin 8. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, verilen paragrafta büyük harflerin kullanımı incelenerek büyük harflerin yanlış yazıldığı kelimelerin altının çizilmesi istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı hatırlamadır; öğrencinin büyük harflerin daha önce öğrendiği işlevlerinden hareketle yazımı yanlış olan kelimeleri bulması

taksonominin hatırlama düzeyindedir. Etkinliğin b kısmında ise metindeki büyük harflerin işleviyle ilgili kurallar oluşturulması ve bu kuralların uygulandığı bir paragraf yazılması istenmektedir bu etkinlik ise hem çözümleme hem de uygulama düzeyindedir; büyük harflerin kullanımına dair kuralların oluşturulması çözümleme, oluşturulan kurallardan hareketle büyük harflerin kullanımına dikkat ederek bir paragraf yazılması ise taksonominin uygulama düzeyindedir.

Uzman kişiler tarafından Çömlekçilik isimli metnin 8. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a kısmının kapsam geçerlik oranı 0.77; b kısmının kapsam geçerlik oranı ise 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu; b kısmının ise hem çözümleme hem de uygulama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Geleneklerimiz adlı 4. temaya ait “Çömlekçilik” metnin 9. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, verilen cümlelerde renkli yazılan kelimelerin isimlere kattığı anlamı anlamlarına göre gruplandırmaları, etkinliğin b kısmında ise belirlenen her grup için iki örnek verilmesi istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a ve b kısmı anlamadır; isimlerden önce renkli yazılan kelimelerin cümleye kattığı anlamı anlamak, gruplandırmak ve örnek vermek taksonominin anlama düzeyindedir.

Uzman kişiler tarafından Çömlekçilik isimli metnin 9. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Tablo 4.5.: 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 5. temadaki dil bilgisi etkinlikleri ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre düzeyleri

Tema	Metinler	Etkinlikler	Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Düzeyleri
İletişim ve Sosyal İlişkiler	Ev	6.etkinlik (a)	Anlama
		6.etkinlik (b)	Yaratma
		9.etkinlik	Uygulama
		12.etkinlik (a)	Hatırlama
		12.etkinlik (b)	Anlama
		12.etkinlik (c)	Anlama
	Tatlı Günler	6.etkinlik (a)	Hatırlama
		6.etkinlik (b)	Hatırlama
		6.etkinlik (c)	-
		6.etkinlik (ç)	-
		6.etkinlik (d)	Hatırlama
		6.etkinlik (e)	Uygulama
	Gülü İncitme Gönül	2.etkinlik (a)	-
		2.etkinlik (b)	-
		2.etkinlik (c)	Anlama
		2.etkinlik (ç)	Anlama
		2.etkinlik (d)	-
		9.etkinlik	Çözümleme
	Komşumuz Nergis Teyze, Çiçek Dayanışması	10.etkinlik (a)	Hatırlama
		10.etkinlik (b)	Anlama

Tablo 4.5’te görüldüğü üzere İletişim ve Sosyal İlişkiler adlı 5. temaya ait “Ev” metninin 6. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, bir paragraf verilerek paragrafa benzerlik anlamı katan kelimelerin belirlenmesi istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre

değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı anlamadır; paragrafa benzetme ifadesi veren kelimelerin bulunması taksonominin anlama düzeyindedir. Etkinliğin b kısmında ise verilen dört kelime verilmekte ve benzerlik anlamı veren kelimelerden de yararlanılarak birer cümle oluşturulması istenmektedir. Bu etkinlik ise yaratmadır; verilen kelimelerden hareketle benzetme içeren ifadelerden de yararlanarak öğrencinin kendisinin cümle kurması taksonominin en üst düzeyi olan yaratmadır.

Uzman kişiler tarafından Ev isimli metnin 6. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu; b kısmının ise yaratma düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

İletişim ve Sosyal İlişkiler adlı 5. temaya ait “Ev” metninin 9. etkinliğinde bir paragraf verilerek, yazım ve noktalama kurallarına göre yeniden düzenlenmesi istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde uygulama düzeyindedir; yazımı yanlış verilen veya noktalama işareti konmayan yerin tespit edilerek düzeltilmesi taksonominin uygulama düzeyindedir.

Uzman kişiler tarafından Ev isimli metnin 9. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin uygulama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

İletişim ve Sosyal İlişkiler adlı 5. temaya ait “Ev” metninin 12. etkinliği a, b ve c olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, öğrencinin cümledeki altı çizili sözcüğün hangi anlamda kullanıldığı sorulmaktadır. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı hatırlama

düzeyindedir. Öğrencinin cümle başında verilen kelimenin yerine cümle ortasında başka bir kelimenin kullanıldığını fark etmesi taksonominin hatırlama düzeyindedir. Etkinliğin b kısmında, verilen cümlelerde ismin yerine tercih edilen kelimelerin altının çizilmesi; etkinliğin c kısmında ise cümlede verilen altı çizili sözcüğün yerine yeni bir kelime bulması istenmektedir. Etkinliğin b ve c kısmı ise anlama düzeyindedir; verilen cümlelerde ismin yerine tercih edilen kelimenin bulunması için cümlelerin anlaşılması gerektiğinden taksonominin anlama düzeyindedir.

Uzman kişiler tarafından Ev isimli metnin 12. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b ve c kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu; b ve c kısmının ise anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

İletişim ve Sosyal İlişkiler adlı 5. temaya ait “Tatlı Günler” metninin 6. etkinliği a, b, c, ç, d ve e olmak üzere olmak üzere altı kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, bir paragraf verilmekte ve paragrafta geçen söz sanatları belirlenerek söz sanatlarının geçtiği cümle ve söz sanatlarının yazılması; b kısmında söz sanatlarının metne olan katkılarını içeren cümlelerin işaretlenmesi istenmektedir. Etkinliğin a ve b kısmı hatırlamadır; verilen paragrafta geçen söz sanatlarının belirlenerek söz sanatlarının geçtiği cümlelerin ve söz sanatlarının yazılması ve b kısmında metne olan katkılarını içeren cümlelerin işaretlenmesi taksonominin hatırlama düzeyindedir. Etkinliğin d kısmı hatırlamadır; özetleme işlevi içeren kelime veya kelime gruplarının bulunarak altının çizilmesi taksonominin hatırlama düzeyindedir. Etkinliğin e kısmı uygulamadır; altı çizili özetleme işlevi gören kelimelerden iki tanesinin seçilerek cümle içinde kullanılması taksonominin uygulama düzeyindedir. Etkinliğin c ve ç kısımları dil bilgisi etkinliği olmadığından incelenmemiştir.

Uzman kişiler tarafından Tatlı Günler isimli metnin 6. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür.

Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a, b, d ve e kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a, b ve d kısımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu; e kısmının ise uygulama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

İletişim ve Sosyal İlişkiler adlı 5. temaya ait “Gülü İncitme Gönül” metninin 2. etkinliği a, b, c, ç ve d olmak üzere olmak üzere beş kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin c kısmında, gönül kelimesinin geçtiği deyimlerin anlamları verilerek cümle kurulması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin c kısmı anlamadır; deyimlerin verilen anlamlarından hareketle cümle kurulması taksonominin anlama düzeyindedir. Etkinliğin ç kısmında gönül kelimesinin geçtiği deyimlerden hangisinin insanlar arası ilişkileri koparan veya düzelteren davranışları ifade ettiğinin bulunması istenmektedir. Etkinliğin ç kısmı anlamadır; deyimlerden insanlar arası davranışları koparan veya düzelteren davranışları ifade eden davranışları bulmak anlama ve yorumlama gerektiğinden taksonominin anlama düzeyidir. Etkinliğin a, b ve d kısımları dil bilgisi etkinliği olmadığından çözümlenmemiştir.

Uzman kişiler tarafından Gülü İncitme Gönül isimli metnin 2. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin c ve ç kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin c ve ç kısımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

İletişim ve Sosyal İlişkiler adlı 5. temaya ait “Gülü İncitme Gönül” metninin 9. etkinliği Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde çözümleme düzeyindedir; öğrencinin verilen cümleleri irdeleyerek sayıların cümle içerisinde nasıl yazılacağını belirleyerek kurallar oluşturması taksonominin çözümleme düzeyidir.

Uzman kişiler tarafından Gülü İncitme Gönül isimli metnin 9. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin çözümleme düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

İletişim ve Sosyal İlişkiler adlı 5. temaya ait “Komşumuz Nergis Teyze, Çiçek Dayanışması” metninin 9. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, tanılayıcı dallanmış ağaç verilmiştir. Verilen tanılayıcı dallanmış ağaçtaki bilgilerin doğru ya da yanlış olduğunu bularak yönlendirici okların takip edilmesi istenmektedir. Etkinliğin a kısmı Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde hatırlama düzeyindedir; öğrencinin verilen bilginin doğru ya da yanlış olduğunu herhangi bir müdahale olmadan hatırlaması taksonominin hatırlama düzeyindedir. Etkinliğin b kısmında ise verilen kelimeleri bir ismin yerine geçecek biçimde cümleler yazılması istenmektedir. Bu da anlamadır; verilen kelimeleri ismin yerini tutacak şekilde örnek vermek taksonominin anlama düzeyindedir.

Uzman kişiler tarafından Komşumuz Nergis Teyze, Çiçek Dayanışması isimli metnin 9. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu; b kısmının da anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Tablo 4.6.: 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan 6. temadaki dil bilgisi etkinlikleri ve Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre düzeyleri

Tema	Metinler	Etkinlikler	Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Düzeyleri
Sağlıklı Yaşıyorum	Haydi Doğa Yürüyüşüne	4.etkinlik (a)	Hatırlama
		4.etkinlik (b)	-
		7.etkinlik (a)	Hatırlama
		7.etkinlik (b)	Anlama
	Ne Olacak Bu Yemek Sorunu?	3.etkinlik (a)	Hatırlama
		3.etkinlik (b)	Anlama
		8.etkinlik (a)	Hatırlama
		8.etkinlik (b)	Hatırlama
		9.etkinlik (a)	Hatırlama
		9.etkinlik (b)	Hatırlama
	Obezite Sorunu	8.etkinlik (a)	Uygulama
		8.etkinlik (b)	-

Tablo 4.6’da görüldüğü üzere Sağlıklı Yaşıyorum adlı 6. temaya ait “Haydi Doğa Yürüyüşüne” metninin 4. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, verilen cümlelerde hangi düşüncüyü geliştirme yollarının kullanıldığı sorulmaktadır. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı hatırlamadır; verilen örneği düşüncüyü geliştirme yollarıyla eşleştirmek taksonominin hatırlama düzeyinde bir etkinliktir. Etkinliğin b kısmı dil bilgisine bağlı bir etkinlik olmadığından incelenmemiştir.

Uzman kişiler tarafından Haydi Doğa Yürüyüşüne isimli metnin 4. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a kısmının kapsam geçerlik oranı 0.77 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların büyük çoğunluğunun araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Sağlıklı Yaşıyorum adlı 6. temaya ait “Haydi Doğa Yürüyüşüne” metninin 7. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, metinden ismi niteleyen ya da belirten üç cümle bulunması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı hatırlamadır; metinde geçen ismi belirten veya niteleyen kelimeleri bulmak taksonominin hatırlama düzeyindedir. Etkinliğin b kısmında ise öğrencinin belirlenen kelimelerden hareketle bir ismi niteleyecek biçimde örnek cümle verilmesi istenmektedir. Bu ise anlamadır; belirlenen kelimelerden hareketle ismi niteleyen cümle örneği vermek taksonominin anlama düzeyindedir.

Uzman kişiler tarafından Haydi Doğa Yürüyüşüne isimli metnin 7. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu; b kısmının ise anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Sağlıklı Yaşıyorum adlı 6. temaya ait “Ne Olacak Bu Yemek Sorunu?” metninin 3. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, okunan metinde karşılaştırma işlevli söz varlıklarının kullanıldığı cümlelerin belirlenmesi istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı hatırlamadır; verilen karşılaştırma işlevli kelimeleri metinden bulmak taksonominin hatırlama düzeyidir. Etkinliğin b kısmında ise karşılaştırma işlevli söz varlıklarının kullanıldığı örnek cümle verilmesi istenmektedir. Bu ise anlama düzeyindedir; karşılaştırma içeren cümleler kurmak taksonominin anlama düzeyidir.

Uzman kişiler tarafından Ne Olacak Bu Yemek Sorunu? isimli metnin 3. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a kısmının kapsam geçerlik

oranı 0.77; b kısmının kapsam geçerlik oranı ise 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu; b kısmının da anlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Sağlıklı Yaşıyorum adlı 6. temaya ait “Ne Olacak Bu Yemek Sorunu?” metninin 8. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır Etkinliğin a kısmında, paragraf okunarak yazım yanlışı olan kelimelerin altının çizilmesi; etkinliğin b kısmında ise yazım yanlışı olan kelimelerin düzeltilerek yeniden yazılması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a ve b kısmı hatırlamadır; verilen paragraftaki yazım yanlışı olan kelimelerin altının çizilmesi ve yeniden düzeltilerek yazılması; öğrencinin zihninde var olan bilgiyi çağırmaya yani hatırlama dönük olduğundan taksonominin hatırlama düzeyinde bir etkinliktir.

Uzman kişiler tarafından Ne Olacak Bu Yemek Sorunu? isimli metnin 8. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerinde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a ve b kısımlarının kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Sağlıklı Yaşıyorum adlı 6. temaya ait “Ne Olacak Bu Yemek Sorunu?” metninin 9. etkinliği a ve b olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, öğrencinin verilen paragrafta isimleri niteleyen, belirten kelimeleri, ismin yerini tutan kelimeleri ve fiilleri belirleyerek altını çizmeleri; etkinliğin b kısmında ise altı çizilen kelimelerin tabloda ait oldukları yere yazılması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a ve b kısmı hatırlamadır; verilen paragrafta isimlerin yukarıda yazılan işlevlerini tespit ederek aşağıda verilen gruplarına yazmak; herhangi bir müdahale gerektirmeden hatırlama gerektiğinden taksonominin hatırlama düzeyindedir.

Uzman kişiler tarafından Ne Olacak Bu Yemek Sorunu? isimli metnin 9. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin a kısmının kapsam geçerlik oranı 0.77, b kısmının kapsam geçerlik oranı ise 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a ve b kısımlarının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hatırlama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

Sağlıklı Yaşıyorum adlı 6. temaya ait “Obezite Sorunu” metninin 8. etkinliği a ve b olmakzere iki kısımdan oluşmaktadır. Etkinliğin a kısmında, verilen paragrafin uygun noktalama işaretleriyle tamamlanması istenmektedir. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirildiğinde etkinliğin a kısmı uygulamadır; dahanceğrendiklerinden hareketle bildiklerini yeni durumda uygulamak taksonominin uygulama düzeyidir. Etkinliğin b kısmı dil bilgisi etkinliği olmadığından incelenmemiştir.

Uzman kişiler tarafından Obezite Sorunu isimli metnin 8. etkinliği incelenmiştir. Elde edilen veriler, Lawshe tekniği kullanarak istatistiksel verilere dönüştürülmüştür. Araştırmamızda 9 uzmandan görüş alınmıştır. Lawshe tekniğinde 9 uzmandan elde edilen görüşlerin kapsam geçerlik oranı minimum 0.75 değerde olmalıdır. Uzmanlardan alınan görüşlere göre etkinliğin kapsam geçerlik oranı 1 olarak tespit edilmiştir. Bu oran, etkinliğin a kısmının Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin uygulama düzeyine uygun olduğunu göstermekte ve uzmanların araştırmacı değerlendirmesiyle aynı yönde görüş bildirdiğini desteklemektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil bilgisi etkinliklerinin işlevsel dil bilgisine göre incelenmesi ve ilgili etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre sınıflandırılmasının amaçlandığı bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

5.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Yönelik Sonuçlar

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2024 yılı itibarıyla “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı” oluşturulmuştur. Oluşturulan yeni program, klasik dil bilgisine karşıdır ve bunun için dil bilgisi yerine dil yapıları ifadesini kullanmaktadır. MEB (2024), dil yapıları ve söz varlığının, işlevsel yaklaşıma uygun olarak oluşturulduğunu belirtmektedir. İşlevsel dil bilgisi, dilin edimi yani bağlamı ile ilgilenmektedir. Türkçe dersi için hazırlanan ders kitaplarının da söz konusu yaklaşıma uygun olarak hazırlanması beklenmektedir. Oluşturulan yeni öğretim programı, ortaokuldaki tüm sınıf düzeyleri yerine sınıf bazında planlanmaya başlanmıştır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı, öncelikle 5. sınıflarda öğretime açılmıştır. 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil bilgisi etkinlikleri, işlevsel dil bilgisine uygun hazırlanıp hazırlanmadığı yönünde araştırılmış ve ulaşılan bulgulardan hareketle ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında toplamda 52 dil bilgisi etkinliği olduğu ve alt etkinliklerle birlikte toplamda 109 dil bilgisi etkinliği olduğu görülmektedir. Söz konusu dil bilgisi etkinliklerinden 80’inin işlevsel dil bilgisi ile öğretime uygun şekilde hazırlandığı, 29’unun ise işlevsel dil bilgisi ile öğretime uygun şekilde hazırlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5.1.: İşlevsel dil bilgisine uygun olarak hazırlanan konular:

İşlevsel Dil Bilgisine Uygun Olarak Hazırlanan Konular	Öğretim Amaçlı	Pekiştirme Amaçlı
Nokta	1	2
Virgöl	1	2

Büyük harfler	4	2
Kişisel düşünce	1	-
Geçiş ve bağlantı ifadeleri	1	1
İki ve üç nokta	1	-
Sıfat	2	2
Kesme işareti ve kısa çizgi	1	-
Benzetme işlevi	1	-
Yazım ve noktalama	-	3
Zamir	1	1
Özetleme işlevi	1	-
Karşılaştırma işlevi	1	-
Toplam: 29		

Tablo 5.1’de görüldüğü üzere işlevsel dil bilgisine uygun olarak hazırlanan konular: Nokta, virgül, büyük harfler, kişisel düşünce, geçiş ve bağlantı, iki nokta, üç nokta, sıfat, kesme işareti, kısa çizgi, benzetme işlevi, yazım ve noktalama, zamir, özetleme ve karşılaştırma işlevidir. Söz konusu etkinliklerden 16’sı öğretim amaçlı, 13’ü ise pekiştirme amaçlı olmak üzere işlevsel dil bilgisine uygun hazırlanan toplamda 29 etkinlik bulunmaktadır.

5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil bilgisi etkinlikleri incelendiğinde, etkinliklerde daha çok noktalama işaretlerinin işlevlerine ağırlık verildiği tespit edilmiştir. Noktalama işaretlerinden: Nokta, virgül, soru işareti, ünlem, iki nokta, uzun çizgi, üç nokta, kesme işareti, kısa çizginin işlevleri üzerinde durulmaktadır. Diğer dil bilgisi konularından ise: İsimler, geçiş ve bağlantı ifadeleri, büyük harflerin kullanım alanları ve sıfatlar işlevsel dil bilgisine uygun olarak hazırlanmıştır. İşlevsel dil bilgisine uygun olarak hazırlanan noktalama işaretleri etkinlikleri için birçok pekiştirme etkinlikleri de hazırlanmıştır. Bu durum öğrencinin işlevini öğrendiği noktalama işaretlerini başka etkinliklerde pekiştirmeyi sağlamaktadır. Pekiştirme etkinlikleri yalnızca bir noktalama işareti değil, birden fazla noktalama işaretinin işlevine aynı etkinlikte yer vermektedir. Bu da noktalama işaretlerinin işlevlerinin öğrencinin zihninde kalıcı olmasını sağlamaktadır.

Bazı etkinliklerde, konuyla alakalı örnek cümleler verilerek öğrencinin işlevlere ulaşması istenirken, bazı etkinliklerde ise işlevler, etkinlik hazırlayıcıları

tarafından açıklanarak verilmektedir. İşlevsellikte sezdirme önemli bir basamak olduğu için öğrencinin ekin ya da konunun işlevlerini kendisinin fark etmesi gerekmektedir. Bu nedenle bahse konu etkinliklerin açıklama merkezli olmaktan çıkması gerekmektedir. İşlevsel dil bilgisi kuramı, programın esas aldığı yapılandırmacı yaklaşıma uygun olarak dil bilgisi yapılarının işlevlerinin dört temel beceri içinde sezdirilmesini esas alır (Freddi 2004; Hamzadayı & Şentürk, 2022; İşcan, 2007, aktaran Benzer, 2010).

Dil bilgisine dayalı etkinlikler genellikle yazı etkinliği şeklindedir. Söz konusu etkinlikler aynı döngüde devam ettiği için öğrencinin bir süre sonra işlevsellikten uzaklaşarak ezbere gitmesine neden olabilmektedir. Dört alan becerisinin de aktif olduğu, işlevselliğe dikkat çeken etkinliklerin ön plana çıkarılması gerekmektedir. Çolak (2023), yaptığı tez çalışmasında dersin işlevsel hâle getirilmesi için; günlük hayata dayalı etkinliklerin ön planda olması, becerilerle desteklenmesi, dersin sıradanlıktan uzak eğlenceli bir şekilde işlenmesi, dil bilgisi yapısını içeren şarkılara yer verilerek daha kalıcı ve ilgi çekici işleve bürünmesi, sosyal ilişkilerin güçlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Bazı etkinlikler işlevsellikten uzak, geleneksel dil bilgisine uygun hazırlanmış etkinliklerdir. Söz konusu etkinliklerin işlevleri üzerinde durulmamakta, yalın bir şekilde verilmektedir. İşlevsel dil bilgisi ile öğretime uygun hazırlanmayan konular: Düşünceyi geliştirme yolları, isim ve fiiller, söz sanatları, somut ve soyut isim, deyim-atasözü, isimlerin türleri ve kalıplaşmış ifadelerdir. Erdem (2007), eklerin işlevselliğinin ön plana çıkarılması gerekliliğini belirterek eklerin tüm işlevleriyle ortaya konması gerekliliğini belirtir. Çelik (2024), işlevsel dil bilgisi üzerine araştırma yaptığı tez çalışmasında; cümlelerin öğeleri üzerine incelenen etkinliklerde örneğin yer ile ilgili bir bilgi barındırmayan bir öge, geleneksel yaklaşımla yükleme sorulan ‘kime, kimde, kimden, neye, neyde, neyden’ gibi sorular neticesinde bulunduğu için yer tamlayıcısı olarak adlandırılabilirdiğini ancak bunun işlevsel bir yaklaşım olmamakla beraber öğrencinin de kafasını karıştıracağını düşünmektedir. Buna karşılık Güral (2023), ise tez çalışmasında, ortaokul Türkçe ders kitaplarında yapım eklerinin anlamsal işlevlerine yer veren / anlamsal işlevlerini sezdiren etkinliklerin tamamında işlevsel yaklaşımın hâkim olduğunu tespit etmiştir.

Yenilenen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı ile birlikte, ileri sınıf düzeylerinde yer alan dil bilgisi konularının 5. sınıfa getirilerek anlatımı söz konusudur. Bu dil bilgisi konuları anlatılırken, kavramsal tanımlamalara girilmeyip konunun işlevleri üzerinde durulmaktadır. Öğrenci konunun işlevlerini sezdirme yolu ile öğrenmektedir. Bu durum öğrencinin konuyu hem ezbere öğrenmesinden uzaklaştıracak hem de üst sınıfa hazırlanırken kavramsal tanımlamalarına girmediği konunun işlevlerini öğrenmesini sağlayacaktır. Özellikle alt sınıf düzeyinden başlayarak tanışılan işlevsellik sayesinde öğrenci, konunun anlam boyutunu öğrenerek kalıcı olmasını ve ileriki dönemlerinde başarılı olmasını sağlayabilmektedir. Türk (2022), işlevsel dil bilgisinin akademik başarıyı da beraberinde getirdiğini belirtmektedir.

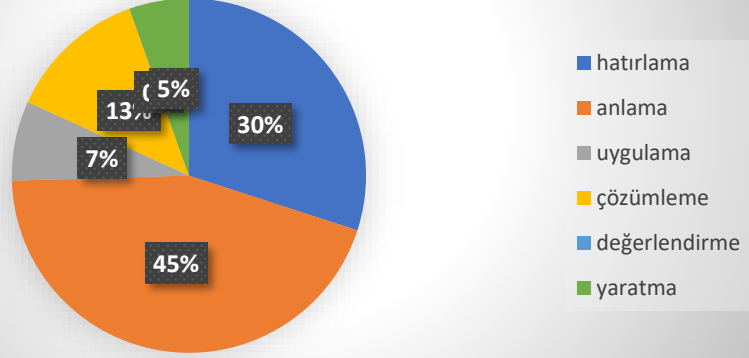
5.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Yönelik Sonuçlar

Bloom Taksonomisi, Benjamin Bloom tarafından bilişsel becerilerin sıralamasını içeren bir yapı olarak oluşturulmuştur. Taksonomi Bloom tarafından; bilme, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme şeklinde oluşturulurken sonraki dönemlerde taksonomi yenilenmiştir. Taksonomi; hatırlama, anlama, uygulama, çözümleme, değerlendirme ve yaratma şeklinde güncellenmiştir. Taksonominin basamakları basitten zora doğru adım adım yükselmektedir. Taksonomi sayesinde ders kitabında yer alan etkinlikler, bilişsel olarak sınıflandırılabilir.

Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil bilgisi etkinliklerinin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre sınıflandırıldığı bu çalışmada etkinliklerin çoğunlukla hatırlama ve anlama basamaklarıyla hazırlandığı tespit edilmiştir. Dil bilgisi etkinliklerinin bazıları etkinliğe bağlı alt sorulardan oluşmaktadır. Bu nedenle yapılan çalışmada etkinlik altı sorular da Bloom Taksonomisine göre sınıflandırılmıştır.

Grafik 1. Dil bilgisi etkinliklerinin Bloom taksonomisine göre düzeyleri

Dil Bilgisi Etkinliklerinin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine Göre Düzeyleri

Grafik 1’de görüldüğü üzere ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil bilgisi etkinlikleri ve etkinliklere bağılı alt sorularla birlikte toplamda 109 dil bilgisi etkinliği bulunmaktadır. Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre sınıflandırıldığında etkinliklerin 33’ü hatırlama, 49’u anlama, 8’si uygulama, 14’ü çözümleme ve 6’sı ise yaratma basamaklarına karşılık gelmekte iken değerlendirme düzeyinde soru hazırlanmamıştır.

Dil bilgisi etkinliklerinde genel olarak hatırlama ve anlama basamakları kullanılmaktadır. Devamlı olarak alt düzey bilişsel basamaklara göre etkinliklerin hazırlanması, üst düzey bilişsel basamağa uygun etkinliklerin hazırlanmamasına neden olmaktadır. Eroğlu ve Kuzu (2014), yaptığı Türkçe ders kitabında yer alan dil bilgisi sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre incelendiği çalışmasında; üst düzey basamaklardan üçünde, yani "analiz etmek" "değerlendirmek" ve "sentez yapmak/yaratmak" düzeyinde soru ve kazanım olmadığını, alttaki basamaklara ait sorular içinde ise üst düzeye yakın olan uygulama basamağı sorularının azlığını ortaya koyduğunu ve bunun için bilişsel işlem gerektiren soruların sayısının artırılması uygun olacağını belirtmektedir.

Anniak (2023), yaptığı 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre sınıflandırılmasının amaçlandığı çalışmasında hatırlama ve anlama basamaklarının en fazla kullanılan düzey olmakla birlikte etkinliklerde devamlı olarak alt düzey basamaklardan hatırlama ve anlamının kullanılmasının öğrencinin tekrara düşmesine neden olabileceğini belirtmektedir.

Türkçe ders kitabında üst düzey bilişsel basamaklardan değerlendirme basamağına uygun etkinlikler bulunmamaktadır. Özkaya ve Özer de (2020) tez çalışmasında 5, 6, 7 ve 8. sınıflara okutulan Türkçe ders kitabında dilbilgisi soruları içerisinde değerlendirme basamağına uygun soruların hiçbir sınıf seviyesinde oluşturulmadığını tespit etmektedir.

Etkinliklerde yer alan sorular taksonominin birden fazla basamağına karşılık gelebilir. 4. temaya ait “Çömlekçilik” metninin 8. etkinliği a ve b olmak üzere iki alt sorudan oluşmaktadır. A etkinliği hatırlama düzeyine karşılık gelirken, b etkinliği ise hem çözümleme hem de yaratma düzeyindedir; etkinlikte verilen paragrafı okuyup büyük harflerin kullanım alanlarını fark ederek kurallar oluşturulması ve oluşturulan kurallardan hareketle büyük harflerin kullanımına dikkat ederek bir paragraf oluşturulması istenmektedir. Büyük harflerin kullanımına dair kuralların oluşturulması çözümleme, oluşturulan kurallardan hareketle büyük harflerin kullanımına dikkat ederek bir paragraf yazılması ise taksonominin uygulama düzeyindedir. Bu da göstermektedir ki bir etkinlik birden fazla düzeye karşılık gelebilmektedir.

Kitapta yer alan noktalama işaretleri etkinliklerinin çözümleme düzeyinde hazırlanması noktalama işaretlerinin işlevlerinin öğrenci tarafından fark edilmesini ve öğrenilmesini sağlamaktadır. Kitapta öncesinde hazırlanılarak açıklanan işlevler, öğrenme üzerinde kalıcı öğrenme sağlamazken; konuların işlevlerini öğrencinin kendisinin fark etmesi öğrenmesi üzerinde etkilidir. Dil bilgisi etkinliklerinin özellikle çözümleme basamağına uygun hazırlanması işlevsel dil bilgisi ile öğrenmeye elverişli olan düzeydir.

5.3 ÖNERİLER

Ortaokul 5 sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil bilgisi etkinliklerinin işlevsel dil bilgisine göre incelenmesini ve ilgili etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre sınıflandırılmasını amaçlayan bu çalışmanın sonuçlarından hareketle aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

- 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı dil bilgisi yerine dil yapıları ifadesini kullanmakta ve yeni

programda işlevsel yaklaşımın benimsendiğini belirtmektedir. Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil bilgisi etkinliklerinde kitap genelinde işlevsel yaklaşımın hâkim olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte işlevsel dil bilgisi etkinliklerinin sezdirme yönü üzerinde daha çok durulmalıdır.

- İşlevsel yaklaşıma uygun olarak hazırlanan konular genel olarak noktalama işaretlerinden, sıfat ve zamirlerden oluşmaktadır. 5. sınıfta yer alan işlevsel yaklaşıma uygun hazırlanmayan diğer dil bilgisi konularının da ezberden uzak şekilde, işlevsel dil bilgisine uygun biçimde hazırlanması gerekmektedir. Bunun için etkinlik hazırlayıcıları işlevselliği ön plana almalıdır.
- Kitapta yer alan bazı etkinliklerde ekin ya da konunun işlevi önceden açıklanmıştır. Öğrencinin ek ya da konunun işlevine kendisinin sezerek ulaşması gerekmektedir. Ek ya da konuların işlevleri etkinlikte açıklanmak yerine örnek cümleler verilerek öğrencinin kendisinin işlevleri fark etmesini sağlayacak şekilde hazırlanmalıdır. Bu şekilde kalıcı öğrenme sağlanabilir.
- Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerin dört alan becerisine uygun olarak hazırlandığını söylemek mümkündür fakat aynı durum dil bilgisi etkinlikleri için geçerli değildir. Dil bilgisi etkinliklerinde işlevsel yaklaşıma dikkat edilmeye çalışılırken dört alan becerisinden yazma alanı ağırlıklı etkinlikler oluşturulmuştur. Bu durum, işlevsel dil bilgisine uygun etkinlikler hazırlansa da öğrencinin bir süre sonra aynı alan becerisine yönelik etkinliklerde tekrara ve ezbere düşmesine neden olabilir. Bu nedenle işlevsel dil bilgisine uygun olarak hazırlanan etkinliklerin etkili ve kalıcı olabilmesi için dört alan becerisine de etkin şekilde yer vermek gereklidir.
- Güncellenen öğretim programı ile birlikte ortaokulun ileri sınıf düzeylerinde anlatılan dil bilgisi konuları 5. sınıfta ele alınmaya başlanmıştır. Ele alınan konular, kavramsal tanımlamalara girilmeden işlevsel bir biçimde anlatılmaya çalışılmaktadır fakat üst sınıflarda anlatılan dil bilgisi konuları, her ne kadar işlevsellik ön plana alınarak

anlatılmaya çalışılsa da konuların fazla olması ve yaş grubunun düşük olması öğrencinin zorlanmasına ve kafa karışıklığına neden olmaktadır. İşlevsel dil bilgisi öğretimine uygun etkinliklerle derslerin işlenebilmesi için çocukların zihinsel gelişimleri oldukça önemlidir. Ortaokulun üst sınıflarında söz konusu konular, işlevsel dil bilgisine ile öğretime uygunken; 5. sınıflarda yaş grubunun düşüklüğü ve zihin gelişimleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bu sebeple düşük yaş gruplarının yer aldığı sınıf seviyeleri için etkinlikler hazırlanırken bu duruma dikkat edilmelidir.

- Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan dil bilgisi etkinlikleri Bloom Taksonomisine göre sınıflandırıldığında; ders kitabında toplamda 109 dil bilgisi etkinliği bulunmaktadır. Etkinliklerin 33'ü hatırlama, 49'u anlama, 8'si uygulama, 14'ü çözümleme ve 6'sı ise yaratma basamaklarına karşılık gelmektedir. Değerlendirme düzeyine uygun dil bilgisi etkinliği bulunmamaktadır. Bloom Taksonomisinin alt basamaklarından hatırlama ve anlama basamaklarının devamlı olarak kullanımı bir süre sonra öğrencinin tekrara düşmesine neden olabilir. Üst bilişsel basamaklara ait etkinliklerin az olması bir yetersizlik oluşturmaktadır. Kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesi ve öğrenilen bilginin gündelik hayata entegre edilebilmesi için üst düzey basamaklara uygun etkinlikler gereklidir. Dil bilgisi etkinlikleri hazırlanırken üst bilişsel basamaklara uygun etkinlikler de hazırlanmalıdır.
- 2024 Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencinin eleştirel ve analitik düşünerek konunun işlevlerini anlamasını beklemektedir. Öğrencinin eleştirel ve analitik düşünebilmesi için dil bilgisi etkinliklerinin taksonominin üst bilişsel basamaklarına uygun hazırlanması gerekmektedir.
- Ders kitabında Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin çözümleme düzeyinde hazırlanan dil bilgisi etkinlikleri, işlevsel dil bilgisi ile öğretime uygun etkinliklerdir. Özellikle konuların öğretiminde sezdirme esas olduğu için dil bilgisi konularının giriş kısmında

hazırlanan etkinlikler, Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin çözümleme düzeyinde hazırlanabilir.

- Ortaokul 5. sınıf Türkçe ders kitabında her dil bilgisi konusu için birden fazla etkinlik hazırlanmaktadır. Söz konusu etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisinin hem alt hem de üs düzey bilişsel basamaklarına uygun hazırlanması için; konuya girişte yer verilen ilk etkinlikler, öğrencinin konunun işlevlerini fark etmesine dönük olacağından, anlama ya da çözümleme düzeyinde, konudan sonraki pekiştirme etkinlikleri hatırlama veya uygulama düzeyinde, konunun son etkinlikleri ise değerlendirme ya da yaratma düzeyinde hazırlanmalıdır. Dil bilgisi etkinlikleri bu şekilde hazırlandığında taksonominin her düzeyine yer verilmiş ve dengeli bir dağılım sağlanmış olacaktır.
- Ders kitabında yer alan bir dil bilgisi etkinliği hem çözümleme hem de yaratma düzeyinde hazırlanmıştır. Bir etkinliğin iki düzeye de uygun hazırlanması, öğrencinin bilişsel becerilerini geliştirebilir. Bu nedenle dil bilgisi etkinliklerinin daha kalıcı olabilmesi için etkinlikler en az iki bilişsel düzeyle hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives. New York: Longman.
- Anniak, E. (2023). 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan etkinliklerin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirilmesi. *International Journal of Progression and Development in Education (ijpade)*, 1(1), 1-43.
- Arslan, S., & Göçer, A. (2024). Türkçe eğitiminde metin temelli işlevsel dil bilgisi öğretimine yönelik bir eylem araştırması. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 25-58.
- Aytaş, G., & Çeçen, M. A. (2010). Ana dili eğitiminde dil bilgisi öğretiminin yeri ve önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (27), 77-89.
- Benzer, A. (2008). İşleve Dayalı Dil Bilgisi: *Türkçede Tahmin ve İhtimal Anlatımları* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Benzer, Ahmet (2020). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İşlevsel Dil Bilgisi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Birgin, O. (2016). *Bloom taksonomisi. Matematik Eğitiminde Teoriler* (ss. 839-860). Ankara: Pegem Akademi.
- Bloom, B. S. (1956). Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain. New York: David McKay Company.
- Börekçi, M., & Çelik, S. (2024). Türkçe eğitimi ve işlevsel dil bilgisi. *Dünya Dili Türkçe Sempozyumu 2024*, 16.
- Bümen, N. T. (2010). Program geliştirmede bir dönüm noktası: Yenilenmiş Bloom Taksonomisi. *Eğitim ve Bilim*, 31(142).
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri (2. Baskı)*. Ankara: Pegem Akademi.

- Calp, M. (2001). *İlköğretim Okulları İkinci Kademedeki Dil Bilgisi Öğretimi Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Christie, F. (2002). Classroom discourse analysis: A functional perspective. Continuum.
- Çelik, S. (2024). Sekizinci sınıf Türkçe ders kitabındaki cümlelerin öğeleri ile ilgili etkinliklerin işlevsel dil bilgisi ve öğretmen değerlendirmeleri açısından incelenmesi (M.S. thesis).
- Çolak, İ. (2019). STEM eğitim döngüsüne Bloom Taksonomisi çerçevesinde bakış. Academia.edu.
- Çolak, S. (2023). *Öğretici Görüşleri Doğrultusunda Dil Öğretiminde İşlevsel Dil Bilgisi Yaklaşımı ve Temel Düzeyde Etkinlik Hazırlama* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çolak, Z. (2023). Öğretici görüşleri doğrultusunda dil öğretiminde işlevsel dil bilgisi yaklaşımı ve temel düzeyde etkinlik hazırlama (M.S. thesis).
- Dere, İ. (2019). İşlevsel dil bilgisi yaklaşımının Türkçe öğretiminde kullanımı. *Türkçe Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 45–60.
- Dere, İ., & Çelik, S. (2022). İşlevsel dil bilgisi ve Türkçe derslerinde uygulamaları. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 89–105.
- Dirlik, E. M. (2020). Öğretmen yapımı Türkçe dersi testlerinde yer alan maddelerinin Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre analiz edilmesi. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(28), 1-18.
- Dolunay, A. G. S. K. (2010). Dil bilgisi öğretiminin amacı ve önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (27), 275-284.
- Eggins, S. (2004). An introduction to systemic functional linguistics (2nd ed.). Continuum.

- Erdem, İ. (2007). *İlköğretim II. Kademedeki Dil Bilgisi Öğretiminin Sorunları Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ergin, M. (2002). *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Basım Yayım Tanıtım.
- Ergin, M. (2002). *Üniversiteler için Türk dili*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Eroğlu, D., & Kuzu, T. S. (2014). Türkçe ders kitaplarındaki dilbilgisi kazanımlarının ve sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirilmesi. *Başkent University Journal of Education*, 1(1), 72-80.
- Feng, Z. (2013). Functional grammar and its implications for English teaching and learning. *A Canadian center of science and education/ English language teaching*, 6(10), 86-94.
- Forehand, M. (2010). Bloom's taxonomy: Original and revised. *Emerging Perspectives on Learning, Teaching, and Technology*, 41(4), 47-56.
- Göçer, A. (2015). Temel dil becerilerinin geliştirilmesinde dil bilgisi öğrenme alanının yeri, işlevi ve öğretimi: bütünlük ilkesi ve tümevarım yöntemi ekseninde tematik bir yaklaşım. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 233-242.
- Gündoğan, A. O. (2002). Dil-Düşünce ve Varlık İlişkisi.
- Güneş, F. (2013). Dil bilgisi öğretiminde yeni yaklaşımlar. *Journal of Language and Literature*, 2(7), 71-92.
- Güler, M., & Mert, O. (2022). Türkçe Eğitimi alanında Yenilenmiş Bloom Taksonomisi temel alınarak yapılan akademik çalışmaların incelenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(35), 1089-1118.
- Güral, E. (2023). Ortaokul Türkçe ders kitaplarında Türkçedeki görevli dil öğelerinin öğretiminin işlevsel dil bilgisi öğretimi açısından incelenmesi (M.S. thesis).
- Halliday, M. A. K. (1978). *Language as social semiotic: The social interpretation of language and meaning*. Edward Arnold.
- Halliday, M.A.K. (1994). *An Introduction to Functional Grammar* (2nd ed). London: Edward Arnold.

- Halliday, M.A.K. (2004). An Introduction to Functional Grammar- third edition. New York: Oxford University Press.
- Hamzadayı, E. & Şentürk, R. (2022). Dil bilgisi öğretimi: Hangi öğretim yolu. A. Pehlivan, İ. S. Aydın (Ed.), *Dil bilgisi öğretimi (s.75-104)*. Ankara: Pegem Akademi.
- İmer, K., Kocaman, A. ve Özsoy, A. S. (2011). *Dilbilim sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- İşcan, A. (2007). İşlevsel dil bilgisinin Türkçe öğretimindeki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(1), 253-258.
- Köğce, D., Aydın, M., & Yıldız, C. (2009). Bloom taksonomisinin revizyonu: Genel bir bakış.
- Korkmaz, Z. (1992). *Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Köseraif, F. (1942). *Türkçede Benzeşme ve Sertleşme Üzerine*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Krathwohl, D. R. (2002). A revision of Bloom's taxonomy: An overview. *Theory into Practice*, 41(4), 212-218.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel Psychology*, 28(4), 563-575.
- Martin, J.R., C.M. Matthiessen and C. Painter (2010). *Deploying Functional Grammar*. Beijing: The Commercial Press.
- MEB 2024 <https://tymm.meb.gov.tr/upload/program/2024programtur5678Onayli.pdf>
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2005). *Türkçe (1-5 Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Musaoğlu, M. (2003). Türkçenin işlevsel dilbilgisi ve metin kompozisyonu. *Dil Dergisi*, (120), 22-49.
- Nichols, J. (1984). Functional Theories of Grammar. *Anthropol*, 13. 97-117.

- Ömeroğlu, A. F. (2025). Türkçe öğretmeni adaylarının dil yapılarının işlevsel katkılarıyla ilgili anlayışları: İşlevsel dil bilgisi öğretimi bağlamında bir inceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 13(2), 471-487.
- Özkaya, S. D., & Özer, Ö. Ü. Ş. 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki dil bilgisi kazanımlarının ve sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre değerlendirilmesi.
- Saat, H., Kanmaz, F. E., & Kılıçaslan, S. (2024). Yabancılar Türkçe öğretiminde işlevsel dil bilgisinin dört temel dil becerisiyle ilişkisi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 2(1), 210-215.
- Şahbaz, M. (2017). Tanzimat Dönemi Türk Dilinin Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı*, 63, 45-60.
- Thompson, G. (2014). *Introducing functional grammar* (3rd ed.). Routledge
- Tosun, C. (2005). Dil zenginliği, yozlaşma ve Türkçe. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1(2), 136-154
- Tuzcu, K., & Biçeryen, E. (2023). Yabancı dil öğretiminde bir yöntem olarak işlevsel dil bilgisinin kullanımı. *Türk Dünyası ve Türkçe Öğretimi*, 2(1), 74-91.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Büyük Türkçe Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Türk, E. (2022). Mobil teknoloji destekli işlevsel dil bilgisi uygulamalarının akademik başarı ile okuduğunu anlama becerilerine etkisi ve sürece yönelik öğrenci görüşleri (Ph.D. dissertation).
- Van Schaaijk, G. (1998). 'İşlevsel dil bilgisi nedir? *Dilbilim Araştırmaları Dergisi*, 9, 9-25.
- Whorf, B. L. (1956). *Language, thought, and reality: Selected writings of Benjamin Lee Whorf*. MIT Press.
- Yalçın, S. K., & Şengül, M. (2007). Dilin iletişim sürecindeki rolü ve işlevleri. *Electronic Turkish Studies*, 2(2).
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2000). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin.

- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, G. (2019). Türkçe ders kitabındaki metin altı sorularının Yenilenmiş Bloom Taksonomisine göre analizi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(2), 1-14.
- Yolcu, M. (2002). Dil: İşlevi, çeşitleri ve alanları bağlamında kavramsal bir inceleme. *Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 2(1), 67-96.
- Yurdugül, H. (2005). Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.